ҚР ҰКП НПП РК
АТАМЕКЕН

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ
БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

БЕКІТЕМІН
Басқарушы директор –
Адами капиталды дамыту
департаментінің директоры
_____ А.А.Бейсенбенов
«12» _____12_____2025 ж.

«Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі» мемлекеттік мекемесімен 2025 жылғы 24 қыркүйектегі №84 көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы шартына сәйкес білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру бойынша

ҚОРЫТЫНДЫ ЕСЕП
(1 ТОМ)

Астана қаласы, 2025 жыл

МАЗМҰНЫ

1. Аббревиатуралардың толық жазылуы..... 3
2. Шартқа қосымшада көрсетілген критерий атауларының ұсынылған есептегі қысқартылған атаулары..... 4
3. «Инженерлік жүйелер және желілер» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 5
4. «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 32
5. «Әлеуметтану» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 63
6. «Арнайы педагогика» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 91
7. «Биология (ғылым)» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 128
8. «Биология (білім беру)» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 166
9. «Биотехнология» білім беру бағдарламалары бойынша есеп… 211
10. «Техникалық физика» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 250
11. «Физика - Информатика» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 278
12. «Физика (ғылым)» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 311
13. «Физика (білім беру)» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 346
14. «Әлемдік экономика» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …..... 382

АББРЕВИАТУРАЛАРДЫҢ ТОЛЫҚ ЖАЗЫЛУЫ

«Атамекен» ҰКП	– «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасы
ҚР ҒЖБМ	– Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
ББ	– білім беру бағдарламасы
ЖЖОКБҰ	– жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары
ЖОО	– жоғары оқу орнынан
ҰБТ	– ұлттық бірыңғай тестілеу
ПОҚ	– профессор-оқытушылар құрамыны
ЭПК	– элективті пәндер каталогы
МББ	– модульдік білім беру бағдарламасы
т.б	– тағы басқалары
IAAR	– Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі;
FIBAA	- Foundation for International Business Administration Accreditation;
IQAA	- Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігі
ASIIN	- Accreditation Agency for Degree Programs in Engineering, Computer Science, Science and Mathematics
ABET	– Инженерлік және технологиялық бағдарламаларды аккредиттеу жөніндегі кеңес
ACQUIN	- Accreditation, Certification and Quality Assurance Institute
ARQA	- Аккредиттеу және білім беру сапасын сараптау тәуелсіз агенттігі
MusiQuE	- Music Quality Enhancement
ECAQA	- Білім беруді, денсаулық сақтауды сапамен қамсыздандыру және аккредиттеудің еуразиялық орталығы
CAAAE	- Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығы
ACBSP	– Бизнес мектептері мен бағдарламаларын аккредиттеу кеңесі

Шартқа қосымшада көрсетілген критерий атауларының ұсынылған есептегі қысқартылған атаулары

№	Шарттағы атауы	Есептегі атауы
1	Білім беру бағдарламасын жұмыс берушілермен әзірлеу немесе келісу туралы мәліметтерді талдау	Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу
2	Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау	Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау
3	Тиісті сала бойынша профессорлық-оқытушылар құрамынан (ПОҚ) практиктерді оқу процесіне тарту туралы мәліметтерді талдау	Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі
4	ПОҚ сапасын талдау (студенттер мен оқытушылар арақатынасы (1 оқытушыға шаққандағы студенттер саны), ғылыми дәрежесі бар оқытушылардың үлесі);	Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері, ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы, Дәрежелі оқытушылардың үлесі
5	Білім беру бағдарламаларының мамандандырылған аккредиттеуден өтуі туралы мәліметтерді талдау	Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу
6	Білім беру бағдарламалары бойынша оқуға түскендердің орташа ҰБТ балын талдау	Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы
7	Академиялық ұтқырлық шеңберінде білім алған студенттердің үлесі туралы мәліметтерді талдау	Академиялық ұтқырлық
8	Білім беру бағдарламасы бойынша оқып жатқан шетелдік студенттердің үлесі туралы мәліметтерді талдау	Шетелдік студенттердің үлесі
9	Магистратура мен резидентурада оқуын жалғастырған түлектердің үлесі туралы мәліметтерді талдау	Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі
10	2024 жылғы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін 2000 білім беру бағдарламасы бойынша түлектердің зейнетақы аударымдарының болуы немесе болмауы бойынша талдау	Түлектердің мансаптық перспективалары
11	Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау	Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау

6В073 Сәулет және құрылыс даярлау бағыты
В074 Қала құрылысы, құрылыс жұмыстары және азаматтық құрылыс білім беру бағдарламасы тобы
«Инженерлік жүйелер және желілер» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.
2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.
3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.
4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 4 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша).

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Халықаралық білім беру корпорациясы	9	5,00
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	1,50
3	Торайғыров университеті	2	1,50
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Халықаралық білім беру корпорациясы жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Торайғыров университеті	6	392	3,44
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	5	486	3,00
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6	276	2,54
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7	403	1,13

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: Торайғыров университеті жоғары көрсеткішке ие болды.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Торайғыров университеті	1	0	2,50
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	1	0	2,50
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	0	0	0,00
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Торайғыров университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені

туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша рейтингке қатысатын 4 ЖЖОКБҰ-ның 4-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	CAAAE	5,00
3	Торайғыров университеті	CAAAE	5,00
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	IQAA	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Торайғыров университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

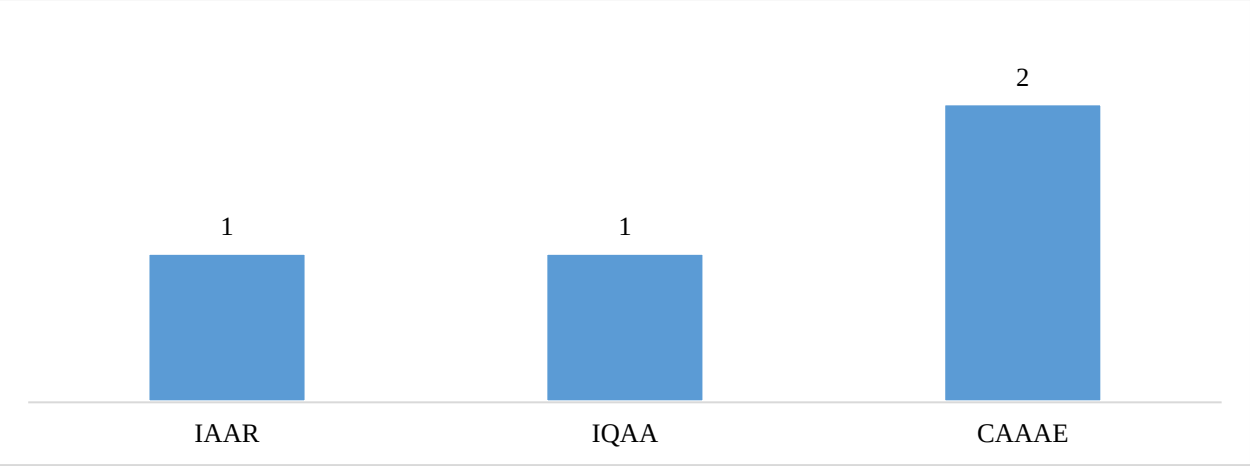

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 4 ББ-ның 2-і CAAAE - Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығы аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Халықаралық білім беру корпорациясы	9,08	4,54
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8,50	4,25
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	8,00	4,00
4	Торайғыров университеті	5,08	2,54

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Халықаралық білім беру корпорациясы.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында академиялық ұтқырлық бағдарламасының болу фактісі расталған жоқ.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 6-кестедегідей болды.

6-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	40	12	30	5,00
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	12	0	0	0,00
3	Торайғыров университеті	11	0	0	0,00
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	18	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 81 болса, оның ішінде 12 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 15% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен тек Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетіне тиесілі.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

7-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	98	3,50
2	Торайғыров университеті	76	2,72
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	69	2,47
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	62	2,23

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

7-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 76 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу

орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

8-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	107	11	10	5,00
2	Торайғыров университеті	51	2	4	1,91
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	57	0	0	0,00
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	100	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде шетелдік студенттердің «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 4% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы үлесі Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен Торайғыров университетінде анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

9-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Торайғыров университеті	511	8878	17,4	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	18,9	4,59
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	11566	22,8	3,82
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	288	11574	40,2	2,16

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Торайғыров университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 17,4 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

10-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74,0	5,00
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	288	191	66,3	4,48
3	Торайғыров университеті	511	299	58,5	3,95
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	253	49,8	3,36

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 65,6% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту

білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

11-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419	5,00
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566	9097	1,67
3	Торайғыров университеті	8878	5092	1,27
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	11574	2404	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

12-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	5,00
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	554940,0	3,06
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388153,2	1,53
4	Торайғыров университеті	380524,9	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

12-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 499 360 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті - 673821,9 теңге көрсеткішін көрсетіп, алғашқы орынды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

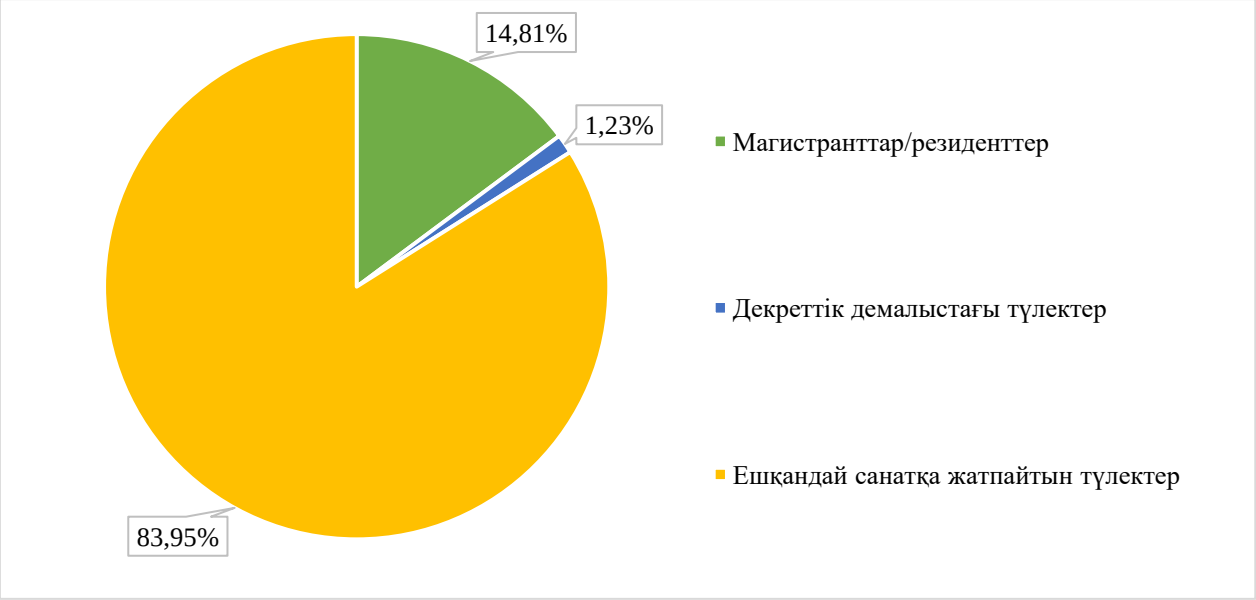

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 74 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 1; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 12.

13-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	34	97%	79%	18%	4,32
2	Торайғыров университеті	11	91%	73%	18%	4,00
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	17	94%	65%	29%	3,82
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	12	67%	50%	17%	2,83

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

13-кестеге сәйкес, «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 87,2% құрады. Жұмысқа орналасу деңгейі жоғары ЖЖОКБҰ: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Соңғы позицияларда Қорқыт ата атындағы Қызылорда

университеті болды, онда жұмысқа орналасудың жалпы пайызы 66,7%-ды көрсетті.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

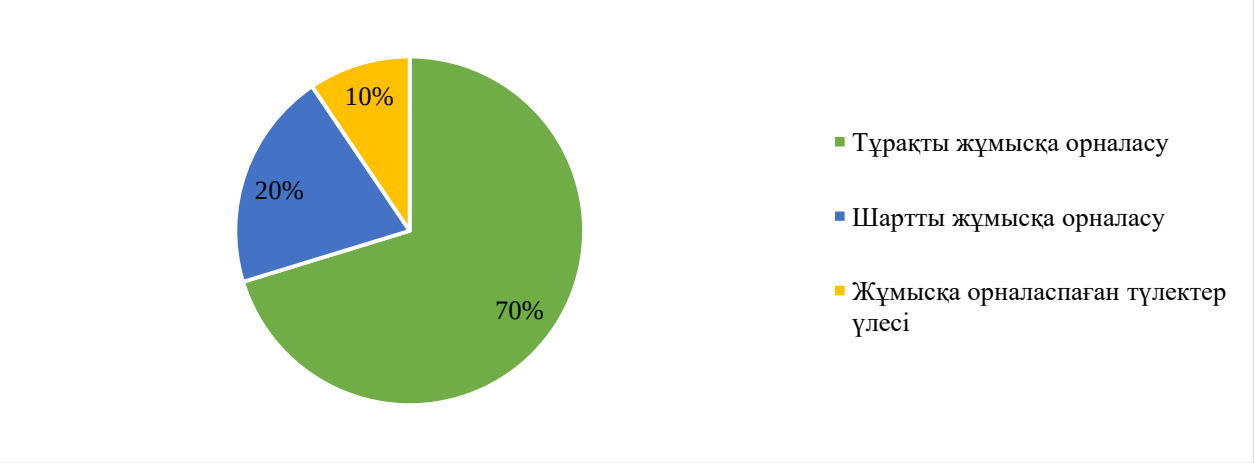

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 70%-ы тұрақты, ал 20%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 10%-ы жұмысқа орналаспаған.

14-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	80%	64%	67%
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	90%	90%	97%
3	Торайғыров университеті	84%	43%	91%
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	-	71%	94%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

— - рейтингке қатыспаған

14-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Торайғыров университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

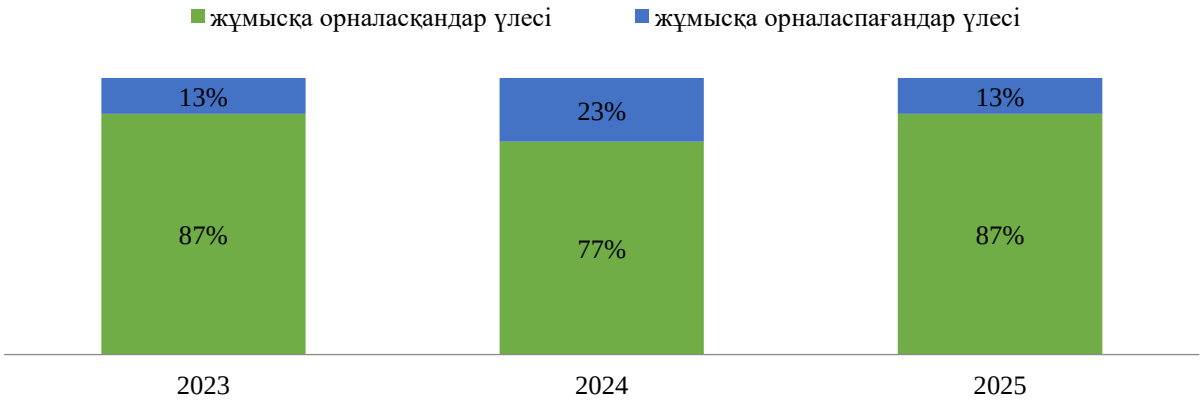

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 87%, 2024 жылы - 77%, ал 2025 жылы - 87% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

15-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Торайғыров университеті	2,00	4,55
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2,09	4,51
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	2,33	4,39
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	4,88	3,24

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

15-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Торайғыров университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

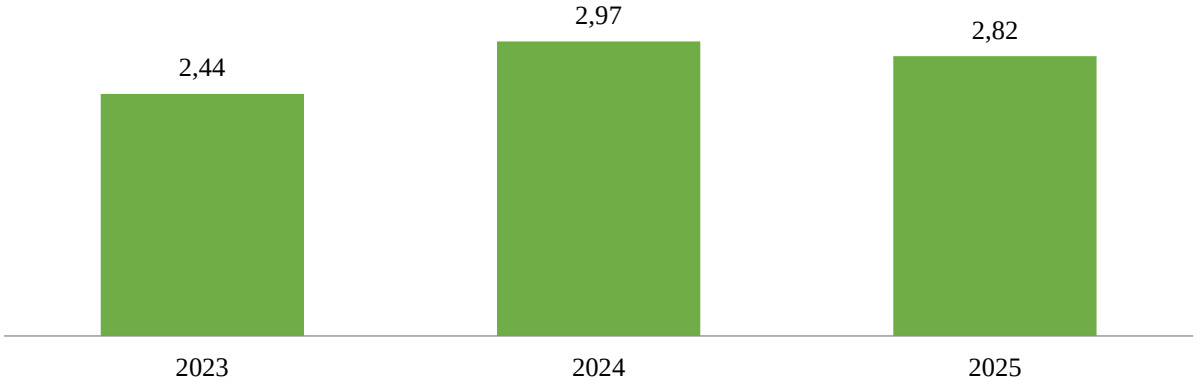

5-диаграмма еңбек нарығында «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,44 айды, 2024 жылы 2,97 айды, ал 2025 жылы 2,82 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

16-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Халықаралық білім беру корпорациясы	243922,8	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	196840,0	2,47
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	155235,2	1,86
4	Торайғыров университеті	149214,0	1,00

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

16-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшысы: Халықаралық білім беру корпорациясы. Ең төменгі көрсеткішті Торайғыров университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

17-кесте. «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В07352 Инженерлік жүйелер және желілер	3,637	1/4
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	6В07351 Жылугазбен қамтамасыз ету және желдету	3,341	2/4
3	Торайғыров университеті	6В07305 Жылугазбен қаматамсыз ету және желдету	3,016	3/4
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В07367 Инженерлік жүйелер және желілер	2,414	4/4

17-кестеде «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, 1 орынды Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті иеленді.

18-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	5/5	5 / 6	4/4
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1/5	1 / 6	1/4
3	Торайғыров университеті	-	4 / 6	3/4
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	3/5	2 / 6	2/4

— - рейтингке қатыспаған

18-кестеде 2023-2025 жылдары «Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті болды. 2024 және 2025 жылы көшбасшылар тізімі өзгермеді. Үш жыл бойы Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті соңғы орынды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Инженерлік жүйелер және желілер» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Инженерлік жүйелер және желілер» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В07367 Инженерлік жүйелер және желілер
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В07352 Инженерлік жүйелер және желілер
3	Торайғыров университеті	6В07305 Жылугазбен қаматамсыз ету және желдету
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	6В07351 Жылугазбен қамтамасыз ету және желдету

6В073 Сәулет және құрылыс даярлау бағыты
В074 Қала құрылысы, құрылыс жұмыстары және азаматтық құрылыс білім беру бағдарламасы тобы
«Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 7 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті, Рудный индустриялық институты бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Рудный индустриялық институты	7	5,00
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	4	2,60
3	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	3	1,80
4	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	3	1,80
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	3	1,80
6	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2	1,00
7	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Рудный индустриялық институты жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	6	366	3,35
2	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	17	1369	2,71
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	1	180	2,61
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6	276	1,62
5	Рудный индустриялық институты	7	405	1,19
6	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	3	152	0,77
7	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	3	0	2,50
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2	0	1,67
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	1	0	0,83
4	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	0,00
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	0	0	0,00
6	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	0	0	0,00
7	Рудный индустриялық институты	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша рейтингке қатысатын 7 ЖЖОКБҰ-ның 7-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	ACQUIN	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	IQAA	3,57
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	CAAAE	3,57
4	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	IAAR	3,57
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	3,57
6	Рудный индустриялық институты	CAAAE	3,57
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	IQAA	3,57

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

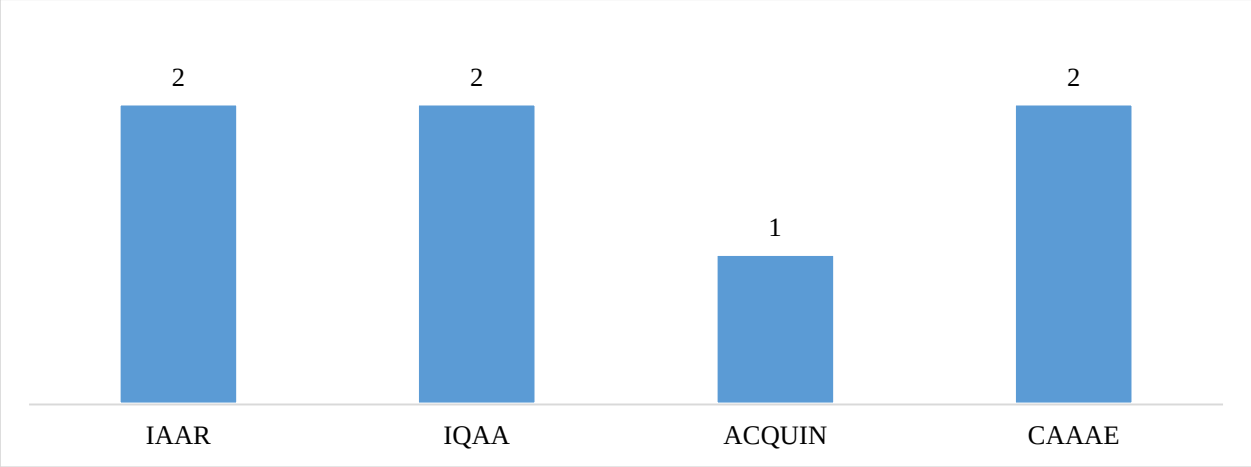

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 7 ББ-ның 2-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде, 2-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі 2-і CAAAE - Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығы аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Рудный индустриялық институты	9,00	4,50
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8,42	4,21
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	8,33	4,17
4	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	8,33	4,17
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	8,25	4,13
6	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	8,17	4,08
7	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	7,58	3,79

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Рудный индустриялық институты.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	1	20	5,00
2	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	1	89	1,12
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	0	352	0,00
4	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	267	0,00
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	0	51	0,00
6	Рудный индустриялық институты	0	151	0,00
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	0	77	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	Ақтөбе қаласында орналасқан 1000000 м2 керамикалық тақтайшы шығаратын зауыт ғимараты	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	43	5	12	5,00
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	10	1	10	4,30
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	12	0	0	0,00
4	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	7	0	0	0,00
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	12	0	0	0,00
6	Рудный индустриялық институты	3	0	0	0,00
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	14	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 101 болса, оның ішінде 7 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 7% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектер тек Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті мен Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінде анықталды.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Халықаралық білім беру корпорациясы	74	2,63
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	70	2,50
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	69	2,46
4	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	61	2,19
5	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	58	2,08
6	Рудный индустриялық институты	54	1,93
7	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	0	0,00

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 55 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Халықаралық білім беру корпорациясы.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында шетелдік студенттердің үлесі туралы фактісі расталған жоқ.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	626	9112	14,6	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	291	4666	16,0	4,54
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	11566	22,8	3,20
4	Рудный индустриялық институты	66	1602	24,3	3,00
5	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	191	4760	24,9	2,92
6	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	26,7	2,73
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	288	11574	40,2	1,81

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 14,6 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Халықаралық білім беру корпорациясы	288	191	66,3	5,00
2	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	191	108	56,5	4,26
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	253	49,8	3,75
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	291	133	45,7	3,45
5	Рудный индустриялық институты	66	30	45,5	3,43
6	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38,4	2,90
7	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	626	228	36,4	2,75

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 46% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Халықаралық білім беру корпорациясы.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	4666	31123	5,00
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345	3,92
3	Рудный индустриялық институты	1602	17301	3,07
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566	9097	1,93
5	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	4760	5656	1,45
6	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	9112	4549	1,30
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	11574	2404	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	551412,1	5,00
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	5,00
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	554940,0	4,37
4	Рудный индустриялық институты	439193,0	3,61
5	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	416974,5	3,59
6	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388153,2	3,31
7	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	224036,5	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 443 536 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті – 551412,1теңге, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті – 530045,0 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті, Рудный индустриялық институты.

2-диаграмма. «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 104 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 2; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 6; шетелде білім алатын түлектер – 2; 1995 жылғы және одан үлкен – 3.

14-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	36	86%	75%	11%	3,97
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	12	83%	58%	25%	3,42
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	9	89%	33%	56%	2,78
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	12	83%	33%	50%	2,67
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	14	72%	36%	36%	2,50
6	Қазақстан инновациялық және	*	*	*	*	*

	телекоммуникациялық жүйелер университеті					
7	Рудный индустриялық институты	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

14-кестеге сәйкес, «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 82,6% құрады. Жұмысқа орналасу деңгейі жоғары ЖЖОКБҰ: Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті. Соңғы позицияда Халықаралық білім беру корпорациясы орналасты.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

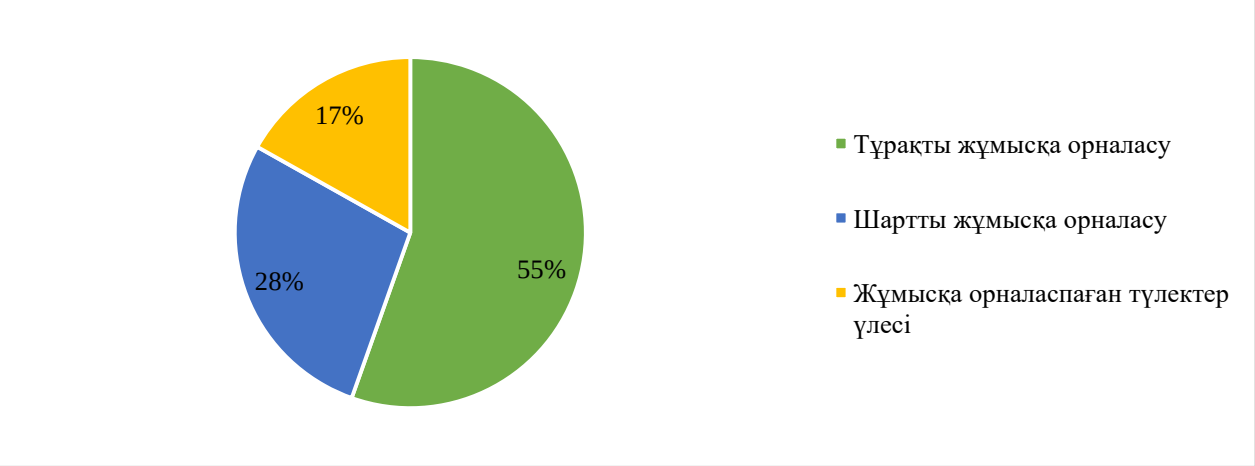

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 55%-ы тұрақты, ал 28%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 17%-ы жұмысқа орналаспаған.

15-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	63%	73%	86%
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	83%	75%	83%
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	-	80%	89%
4	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	70%	60%	*

5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	78%	-	83%
6	Рудный индустриялық институты	-	-	*
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	83%	80%	72%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

15-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалды: Халықаралық білім беру корпорациясы.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

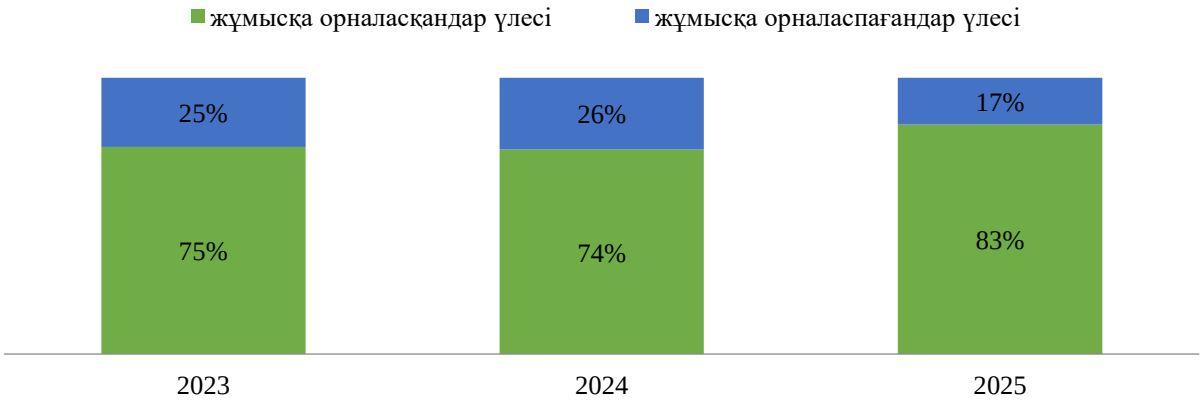

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 75%, 2024 жылы - 74%, ал 2025 жылы - 83% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің

ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

16-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	3,42	3,90
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	3,50	3,86
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	3,63	3,81
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	3,67	3,79
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	4,00	3,64
6	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	*	*
7	Рудный индустриялық институты	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

16-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 3,50 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

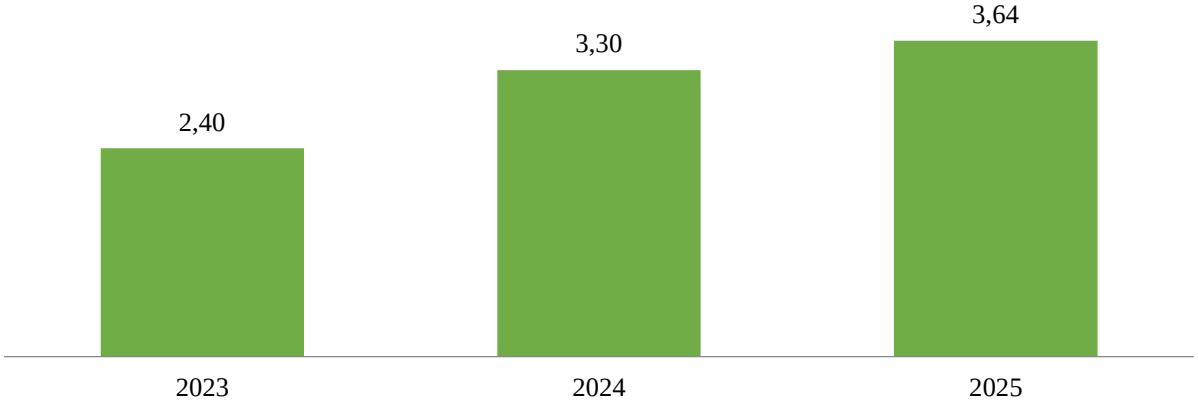

5-диаграмма еңбек нарығында «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері нашарлаған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,40 айды, 2024 жылы 3,30 айды, ал 2025 жылы 3,64 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

17-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	154056,7	5,00
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	147568,7	4,97
3	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	130459,0	4,26
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	122019,3	4,22
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	85000,0	2,92
6	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	*	*
7	Рудный индустриялық институты	*	*

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті. Ең төменгі көрсеткішті Халықаралық білім беру корпорациясы көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

18-кесте. «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	6В07305 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру	3,447	1/5
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В07303 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру	2,810	2/5
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В07366 Құрылыс материалдары мен конструкцияларын өндіру	2,756	3/5
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6В07301 Құрылыс материалдарын өндіру	2,565	4/5
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	6В07361 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру	2,502	5/5

6	Рудный индустриялық институты	6В07305 Құрылыс материалтану	1,148	*
7	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	6В07317 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру	1,124	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

18-кестеде «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

19-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	5 / 7	2 / 7	1/5
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	-	5 / 7	2/5
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6 / 7	-	3/5
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	3 / 7	3 / 7	4/5
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	1 / 7	4 / 7	5/5
6	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	4 / 7	5 / 7	*
7	Рудный индустриялық институты	*	-	*
8	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	-	1/7	-

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

19-кестеде 2023-2025 жылдары «Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Халықаралық білім беру корпорациясы болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі өзгеріп: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті 1 орын алды. 2025 жылы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті түлектерінің жоқтығына байланысты қатыспады. 2025 жылы Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті 1 орынды иемденді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Құрылыс материалдарын,

бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетісияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	6В07305 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6В07301 Құрылыс материалдарын өндіру
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В07303 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру
4	Қазақстан инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті	6В07317 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В07366 Құрылыс материалдары мен конструкцияларын өндіру
6	Рудный индустриялық институты	6В07305 Құрылыс материалтану
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	6В07361 Құрылыс материалдарын, бұйымдарын және құрастырылымдарын өндіру

6В031 Әлеуметтік ғылымдар даярлау бағыты
В038 Әлеуметтану білім беру бағдарламасы тобы
«Әлеуметтану» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Әлеуметтану» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 6 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7	5,00
2	Нархоз университеті	5	3,67
3	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	4	3,00
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2	1,67
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	1,00
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	3	369	4,55
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6	553	3,57
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	637	2,87
4	Нархоз университеті	2	300	2,62
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	63	0,63
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4	0	2,50
2	Нархоз университеті	1	0	0,63
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	0,00
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	0	0	0,00
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	0	0	0,00
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша ақпарат Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Нархоз университетінен анықталды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде

қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Әлеуметтану» ББ бойынша рейтингке қатысатын 6 ЖЖОКБҰ-ның 5-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Нархоз университеті	FIBAA/IQAA	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	IAAR/ARQA	4,17
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	IAAR	2,08
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	ARQA	2,08
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	IAAR	2,08
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	-	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Нархоз университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

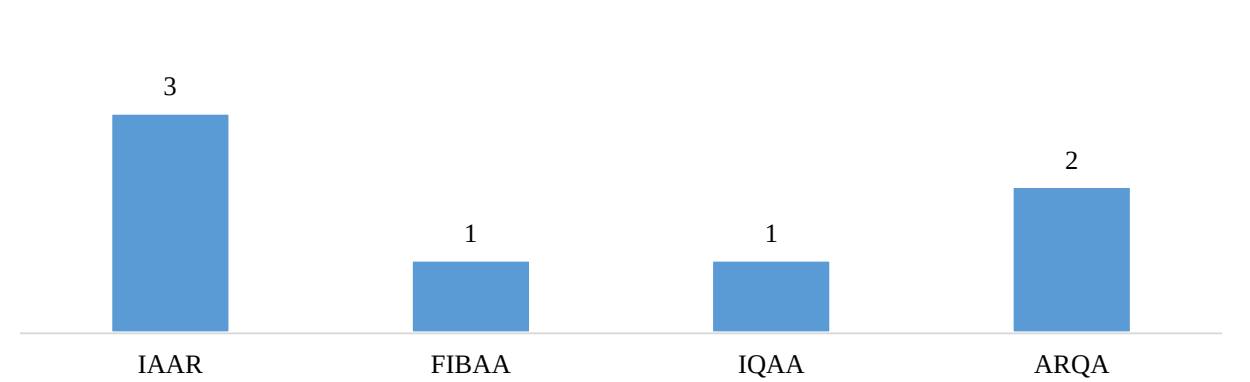

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 5 ББ-ның 3-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Нархоз университеті	9,31	4,66
2	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	9,27	4,64
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	9,26	4,63
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	9,25	4,63
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	9,20	4,60
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	9,11	4,56

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды Нархоз университеті иеленді:.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	19	3	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	59	9	4,83
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	197	10	1,61
4	Нархоз университеті	177	2	0,36
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	32	0	0,00
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	13	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті және Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек

нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 7-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Нархоз университеті	33	14	42	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	12	4	33	3,93
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	19	4	21	2,48
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	19	0	0	0,00
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	0	0	0,00
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	3	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 92 болса, оның ішінде 22 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 24% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Нархоз университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

8-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Нархоз университеті	108	3,87
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	107	3,81
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	100	3,58
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	93	3,32
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	86	3,08
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	80	2,86

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

8-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 96 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Нархоз университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

9-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Нархоз университеті	177	5	3	5,00
2	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	19	0	0	0,00
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	59	0	0	0,00
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	32	0	0	0,00
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	197	0	0	0,00
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	13	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде шетелдік студенттердің «Әлеуметтану» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 1% құрайды. Білім беру бағдарламасы бойынша оқып жатқан шетелдік студенттер тек Нархоз университетінде анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	3,46
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	3,31
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	3,10
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	6458	22	2,94
6	Нархоз университеті	134	7408	55	1,18

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай

оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Нархоз университеті	134	105	78	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74	4,72
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61	3,92
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	58	3,67
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	141	49	3,10
6	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	268	47	3,01

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 62% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Нархоз университеті мен Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және

студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419	5,00
2	Нархоз университеті	7408	21704	2,82
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547	1,96
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	1,94
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063	1,90
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6458	4486	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң

әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Нархоз университеті	805494,8	5,00
2	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	3,91
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	3,51
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884,4	3,47
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	2,52
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	383676,3	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Әлеуметтану» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 637 316 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Нархоз университеті – 805494,8 теңге көрсеткішін көрсетіп, алғашқы орынға иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

2-диаграмма. «Әлеуметтану» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

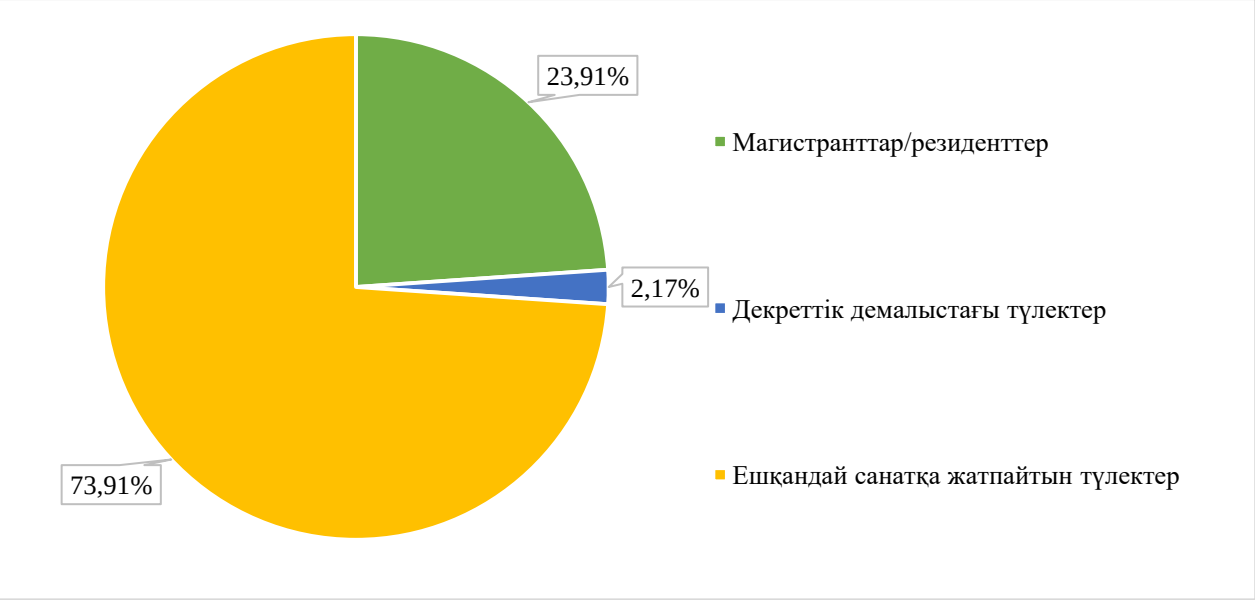

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 92 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 2; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 22.

14-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	9	100%	100 %	0%	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	100%	83%	17%	4,50
3	Нархоз университеті	25	96%	84%	12%	4,44
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	19	95%	84%	11%	4,42
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	18	94%	83%	11%	4,39
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

14-кестеге сәйкес, «Әлеуметтану» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 97% құрады. Жұмысқа орналасу деңгейі жоғары ЖЖОКБҰ: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті. Соңғы позицияда Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті орналасты.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

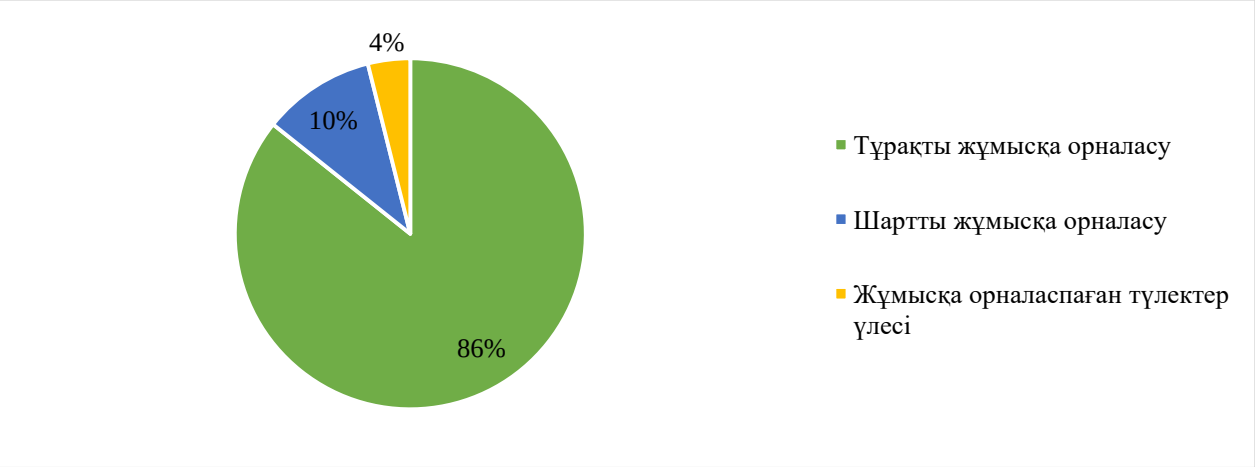

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 86%-ы тұрақты, ал 10%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 4%-ы жұмысқа орналаспаған.

15-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	-	60%	95%
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	78%	77%	100%
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	100%	-	100%
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	97%	84%	94%
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	-	-	*
6	Нархоз университеті	-	-	96%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

15-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда барлық оқу орындарында көрсеткіштері жақсарған.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

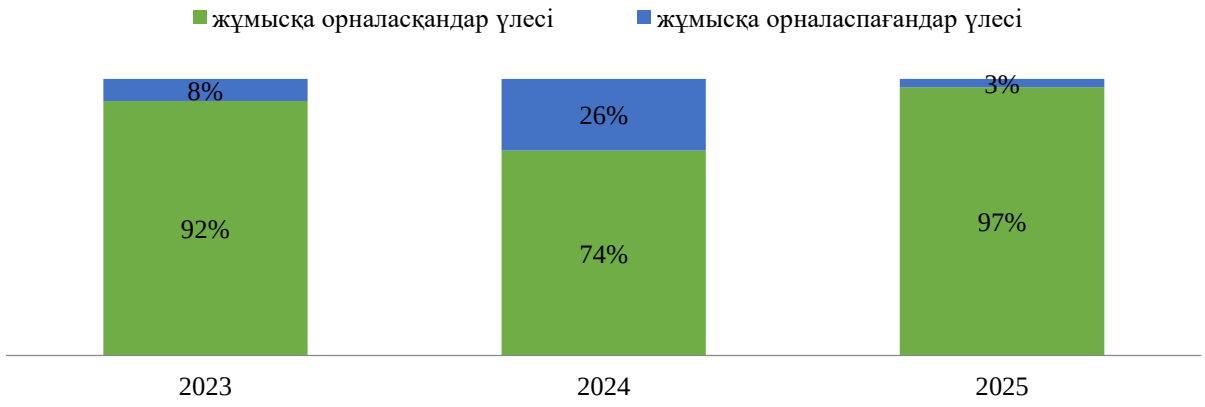

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 92%, 2024 жылы - 74%, ал 2025 жылы - 97% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

16-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2,17	4,47
2	Нархоз университеті	2,29	4,41
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2,40	4,36
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,83	4,17
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3,17	4,02
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

16-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2,30 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Нархоз университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

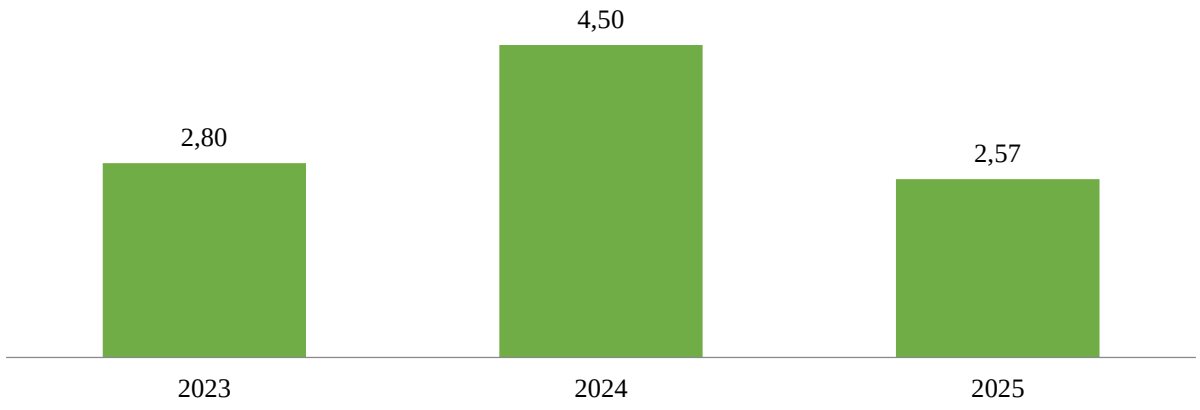

5-диаграмма еңбек нарығында «Әлеуметтану» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,80 айды, 2024 жылы 4,50 айды, ал 2025 жылы 2,57 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

17-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	311466,7	5,00
2	Нархоз университеті	298286,8	4,83
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	198104,7	3,54
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	186836,7	3,40
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	140004,4	2,80
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Нархоз университеті. Ең төменгі көрсеткішті Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Әлеуметтану» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

18-кесте. «Әлеуметтану» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Нархоз университеті	6В03103 Әлеуметтану	3,955	1/5
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В03101 Әлеуметтану	3,749	2/5
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В03101 Әлеуметтану	3,535	3/5
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В03101 Әлеуметтану	3,263	4/5
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В03103 Әлеуметтану	3,054	5/5
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В03101 Әлеуметтану	1,050	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

18-кестеде «Әлеуметтану» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Нархоз университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

19-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Әлеуметтану» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	-	3 / 3	5/5
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3 / 4	2 / 3	2/5
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2 / 4	-	3/5
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1 / 4	1 / 3	4/5
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	-	*	*
6	Нархоз университеті	-	-	1/5

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

19-кестеде 2023-2025 жылдары «Әлеуметтану» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі өзгеріссіз қалды. 2025 жылы көшбасшы: Нархоз университеті. Үш жыл бойы Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Әлеуметтану» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Нархоз университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетісияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Әлеуметтану» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В03103 Әлеуметтану
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В03101 Әлеуметтану
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В03101 Әлеуметтану
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В03101 Әлеуметтану
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В03101 Әлеуметтану
6	Нархоз университеті	6В03103 Әлеуметтану

6В019 Арнайы педагогика даярлау бағыты
В020 Арнайы педагогика бойынша мамандарды даярлау білім беру бағдарламасы тобы
«Арнайы педагогика» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Арнайы педагогика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 15 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша).

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	4,33
3	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	4,33
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	4	3,67
5	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	4	3,67
6	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	4	3,67
7	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	4	3,67
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	3	3,00

9	Қызылорда «Болашақ» университеті	3	3,00
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	3	3,00
11	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	2	2,33
12	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	1,67
13	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	1	1,67
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	1,67
15	«Мирас» университеті	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	15	1185	3,54
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	4	602	3,46
3	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	3	492	2,54
4	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	1	189	2,54
5	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	1	168	2,27
6	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	156	2,15
7	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	6	877	2,13
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	18	1590	1,99
9	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11	913	1,27
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	157	1,20
11	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	194	1,06
12	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	3	168	0,99
13	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	4	132	0,60
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	2	51	0,38
15	«Мирас» университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	5	4	5,00
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3	0	1,50
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	0	1,00
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2	0	1,00
5	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	1	0	0,50
6	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1	0	0,50
7	«Мирас» университеті	0	0	0,00
8	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	0	0	0,00
9	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	0	0	0,00
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	0	0	0,00
11	Қызылорда «Болашақ» университеті	0	0	0,00
12	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00
13	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	0	0	0,00

14	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	0	0	0,00
15	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Арнайы педагогика» ББ бойынша рейтингке қатысатын 15 ЖЖОКБҰ-ның 15-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	ACQUIN	5,00
2	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	FIBAA	5,00
3	Қызылорда «Болашақ» университеті	НКЦА (NKCA)	4,17
4	«Мирас» университеті	IQAA	2,98
5	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	IAAR	2,98
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	IAAR	2,98
7	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	НКЦА (NKCA)	2,98
8	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	ARQA	2,98
9	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік	IQAA	2,98

	университеті		
10	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	IAAR	2,98
11	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	IAAR	2,98
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	2,98
13	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	IQAA	2,98
14	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	2,98
15	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	НКЦА (NKCA)	2,98

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

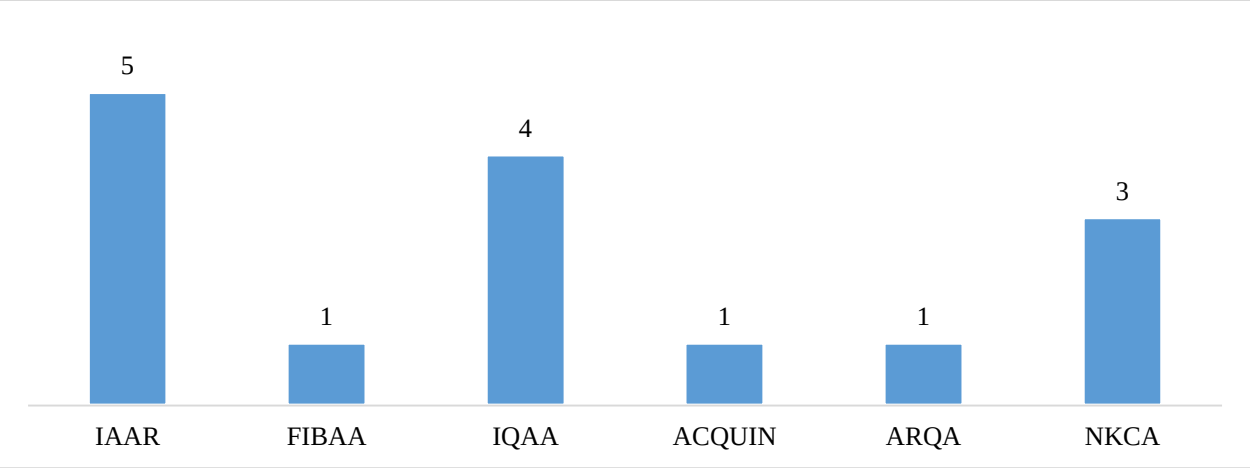

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 15 ББ-ның 5-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының

заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	9,00	4,50
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	9,00	4,50
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	9,00	4,50

4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	9,00	4,50
5	Қызылорда «Болашақ» университеті	8,00	4,00
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7,90	3,95
7	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7,80	3,90
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	7,75	3,88
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7,60	3,80
10	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	7,60	3,80
11	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	7,30	3,65
12	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	6,75	3,38
13	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5,50	2,75
14	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	5,40	2,70
15	«Мирас» университеті	0,00	0,00

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	112	1	5,00
2	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	233	1	2,40
3	«Мирас» университеті	414	0	0,00
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	111	0	0,00
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	55	0	0,00
6	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	174	0	0,00
7	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	273	0	0,00
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	201	0	0,00

9	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	582	0	0,00
10	Қызылорда «Болашақ» университеті	463	0	0,00
11	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	75	0	0,00
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	25	0	0,00
13	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	102	0	0,00
14	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	134	0	0,00
15	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	223	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, академиялық ұтқырлық І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті мен Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университетінен анықталды.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	Логопедический альбом для обследования речи детей младшего школьного возраста с ОНР при нарушении интеллекта: учебно-игровое пособие с иллюстративным практическим материалом	5,00
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	Сөйлеу тілі бұзылған балалардың мектепке үлгермеушілігінің алдын алу Болашақ педагогтарды ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды психологиялық педагогикалық- қолдау қызметіне даярлау	3,73
3	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	Сөйлеу қабілеті бұзылған балаларды жасанды интеллект арқылы оқыту платформасы Мектеп жасына дейінгі СТЖД үшінші деңгейдегі балаларды жазбаша сөйлеуді меңгертуге дайындау	3,22
4	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	Инклюзивті білім беруде психологиялық қолдау көрсету әдістері	2,16

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау

жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	26	8	31	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	43	11	26	4,16
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	49	9	18	2,98
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	62	11	18	2,88
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	13	2	15	2,50
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	20	2	10	1,63
7	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	38	3	8	1,28
8	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	27	2	7	1,20
9	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	47	3	6	1,04
10	«Мирас» университеті	50	0	0	0,00
11	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	17	0	0	0,00
12	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	80	0	0	0,00
13	Қызылорда «Болашақ» университеті	52	0	0	0,00

14	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	43	0	0	0,00
15	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	39	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 606 болса, оның ішінде 51 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 8% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	97	3,47
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	95	3,40
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	91	3,27
4	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	88	3,15
5	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	86	3,07
6	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	84	3,00
7	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	83	2,98
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	81	2,91
9	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	81	2,89
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	80	2,86

11	Қызылорда «Болашақ» университеті	76	2,70
12	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	67	2,39
13	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	58	2,08
14	«Мирас» университеті	56	1,99
15	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	27	0,95

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 77 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	25	1	4	5,00
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан	134	3	2	2,80

	университеті				
3	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	233	4	2	2,15
4	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	75	1	1	1,67
5	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	174	2	1	1,44
6	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	273	3	1	1,37
7	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	201	1	0	0,62
8	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	223	1	0	0,56
9	«Мирас» университеті	414	0	0	0,00
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	111	0	0	0,00
11	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	55	0	0	0,00
12	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	112	0	0	0,00
13	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	582	0	0	0,00
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	463	0	0	0,00
15	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	102	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Арнайы педагогика» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 0,5% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	5806	15	5,00
2	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	11391	16	4,47
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19	3,82
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	3,82
5	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	3,74
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	3,72
7	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7902	20	3,66
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	3,48
9	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	225	4939	22	3,34
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284	6458	23	3,22
11	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	2,75
12	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	2,71
13	Қызылорда «Болашақ» университеті	142	4843	34	2,15
14	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	380	13823	36	2,02
15	«Мирас» университеті	0	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 15 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	63	5,00
2	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58	4,68
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	58	4,61
4	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284	144	51	4,06
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық	225	113	50	4,02

	институты				
6	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	380	178	47	3,75
7	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	260	46	3,66
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42	3,38
9	Қызылорда «Болашақ» университеті	142	59	42	3,32
10	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38	3,07
11	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	36	2,87
12	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	140	35	2,83
13	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	236	34	2,72
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	32	2,52
15	«Мирас» университеті	0	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 43% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838	5,00
2	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6458	24760	3,26
3	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345	3,13
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	2,22
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063	2,19
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	2,01
7	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181	1,93
8	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7902	9411	1,86
9	Қызылорда «Болашақ» университеті	4843	7288	1,66
10	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	4939	6557	1,60
11	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800	1,35
12	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5806	3511	1,32
13	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	13823	3077	1,28
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779	1,25
15	«Мирас» университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің

орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	5,00
2	«Мирас» университеті	650559,4	4,85
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884,4	4,60
4	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	4,01
5	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221,1	3,82
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	3,81
7	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	536553,5	3,62
8	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	518832,2	3,51
9	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	501625,0	3,40
10	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	478746,3	3,31
11	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	3,29
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	2,86
13	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490,2	2,39
14	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	339645,0	1,49
15	Қызылорда «Болашақ» университеті	263069,0	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Арнайы педагогика» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 510 898 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті - 707984,0 теңге, көрсеткішін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «Арнайы педагогика» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

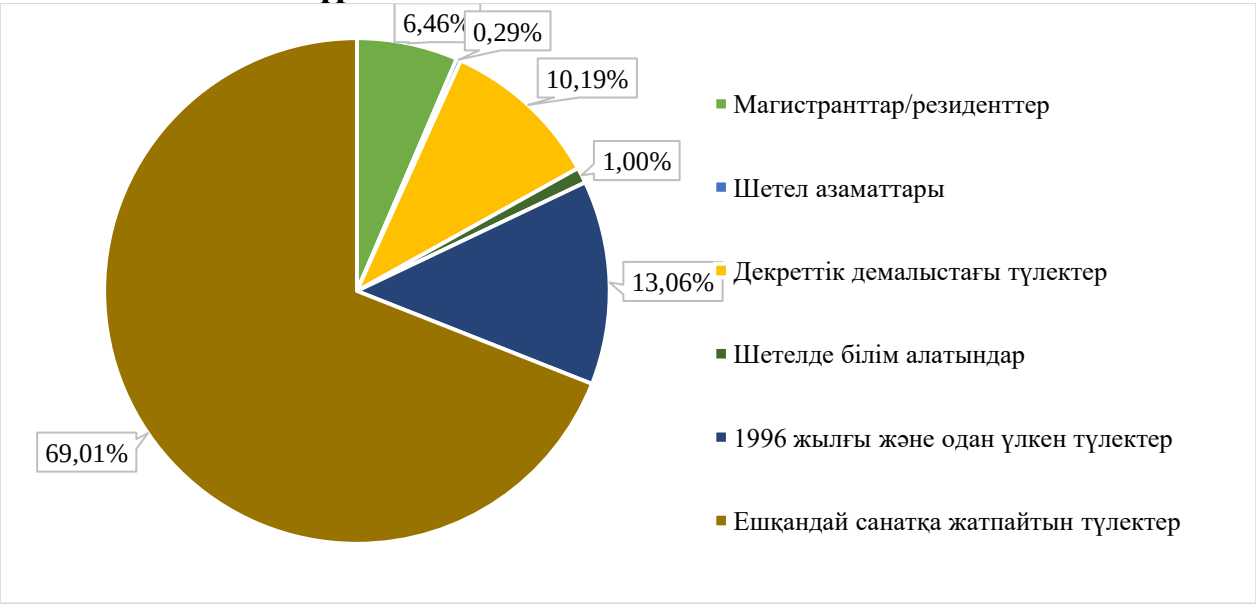

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 697 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 71; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 45; шетелде білім алатын түлектер – 7; шетел азаматтары – 2; 1995 жылғы және одан үлкен – 91.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	11	100%	91%	9%	4,73
2	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	11	91%	91%	0%	4,55
3	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	17	94%	88%	6%	4,53
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	53	94%	87%	7%	4,49
5	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	21	100%	81%	19%	4,43
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	29	96%	79%	17%	4,31

7	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	28	100%	75%	25%	4,25
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	31	97%	74%	23%	4,16
9	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	26	92%	77%	15%	4,15
10	Қызылорда «Болашақ» университеті	38	87%	71%	16%	3,87
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	17	100%	59%	41%	3,76
12	«Мирас» университеті	22	91%	64%	27%	3,73
13	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	21	86%	67%	19%	3,71
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	27	85%	67%	18%	3,70
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	26	85%	50%	35%	3,19

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

15-кестеге сәйкес, «Арнайы педагогика» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 93,2% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты, І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті. Соңғы позицияда Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті орналасты.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

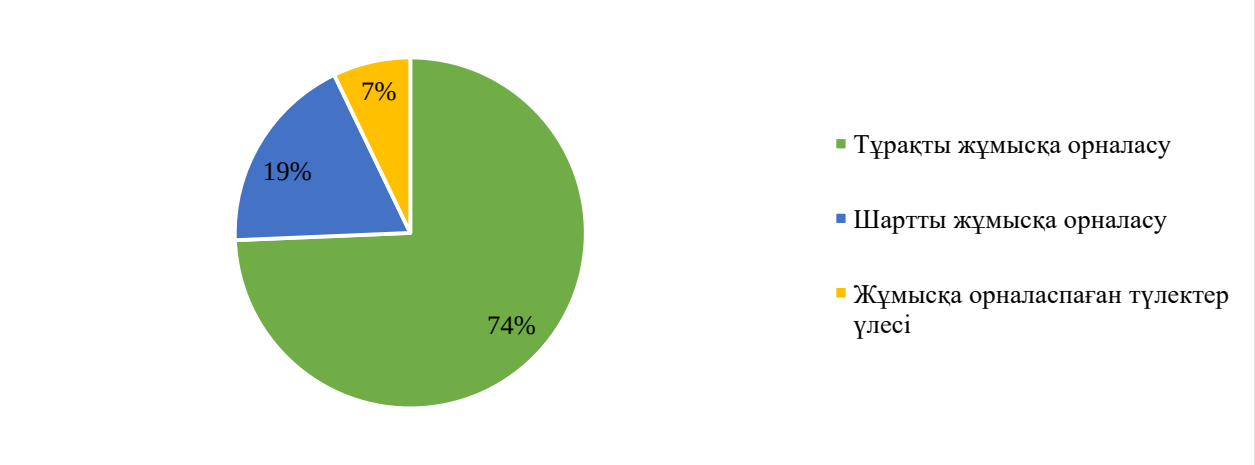

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 74%-ы тұрақты, ал 19%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 7%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	86%	97%	100%
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	96%	83%	100%
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	57%	100%
4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	92%	84%	100%
5	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	93%	-	97%
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	93%	86%	96%
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	90%	100%	94%
8	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	83%	83%	94%
9	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	84%	89%	92%
10	«Мирас» университеті	71%	45%	91%
11	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	96%	100%	91%
12	Қызылорда «Болашақ» университеті	80%	49%	87%
13	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	61%	67%	86%
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	76%	52%	85%
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	70%	60%	85%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті. 2024 жылға қарағанда 2025 жылы Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институтының көрсеткіші нашарланды.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

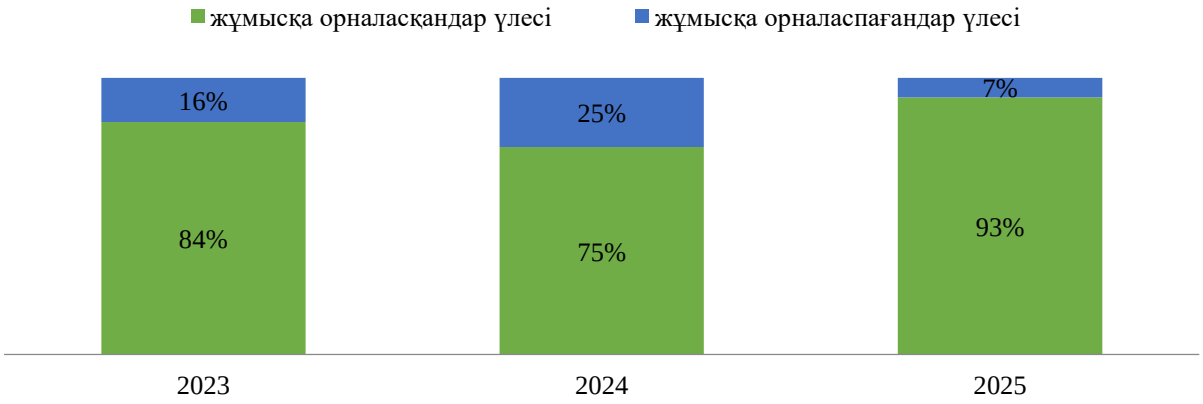

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 84%, 2024 жылы - 75%, ал 2025 жылы - 93% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1,46	4,79

2	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1,60	4,73
3	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	1,63	4,72
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1,64	4,71
5	«Мирас» университеті	1,67	4,70
6	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	1,65	4,70
7	Қызылорда «Болашақ» университеті	1,89	4,59
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2,05	4,52
9	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,48	4,33
10	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,69	4,23
11	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	2,72	4,22
12	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2,77	4,20
13	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2,84	4,16
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3,10	4,05
15	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	3,17	4,02

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 1,50 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

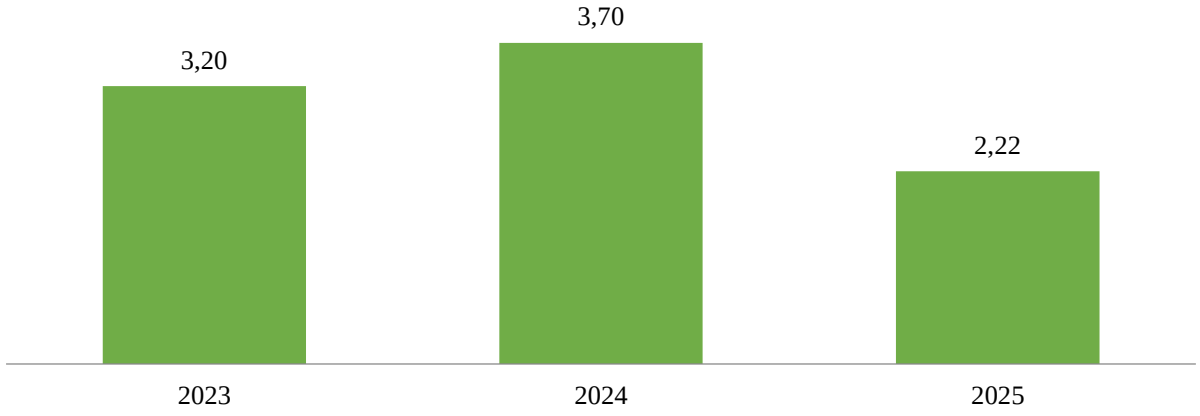

5-диаграмма еңбек нарығында «Арнайы педагогика» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 3,20 айды, 2024 жылы 3,70 айды, ал 2025 жылы 2,22 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	333408,6	5,00
2	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	273705,8	3,96
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	249346,4	3,14
4	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	211977,1	3,09
5	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	222064,0	3,04
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	218693,1	3,03
7	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	236248,5	2,98
8	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	177493,1	2,43
9	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	169893,0	2,38

10	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	187162,5	2,28
11	Қызылорда «Болашақ» университеті	127599,9	1,77
12	«Мирас» университеті	125685,3	1,51
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	115218,4	1,35
14	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	112823,1	1,32
15	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	92058,0	1,00

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты. Ең төменгі көрсеткішті Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Арнайы педагогика» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Арнайы педагогика» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01901 Арнайы педагогика (ІР)	3,452	1/15
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В01906 Арнайы педагогика	3,441	2/15
3	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	6В01903 Арнайы педагогика (ІР)	3,412	3/15
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01902 Арнайы педагогика (ІР)	3,389	4/15
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01904 Арнайы педагогика	3,384	5/15
6	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В01902 Арнайы педагогика	3,327	6/15
7	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В01902 Арнайы педагогика	3,325	7/15
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01902 Арнайы педагогика	3,312	8/15
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан	6В01911 Арнайы педагогика	3,227	9/15

	университеті			
10	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01902 Арнайы педагогика (ІР)	3,184	10/15
11	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01901 Арнайы педагогика	2,931	11/15
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01901 Логопедия	2,900	12/15
13	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	6В01910 Арнайы педагогика	2,797	13/15
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	6В01901 Арнайы педагогика	2,721	14/15
15	«Мирас» университеті	6В01902 Мұғалім дефектолог, арнайы педагог	2,254	15/15

19-кестеде «Арнайы педагогика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Арнайы педагогика» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4 / 17	1 / 15	1/15
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	1 / 17	7 / 15	2/15
3	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	3 / 17	2 / 15	3/15
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7 / 17	6 / 15	4/15
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	12 / 17	4 / 15	5/15
6	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2 /17	3 / 15	6/15
7	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	13 / 17	8 / 15	7/15
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	8 / 17	*	8/15
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	13 / 15	9/15
10	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	9 / 17	9 / 15	10/15
11	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	10 / 17	10 / 15	11/15
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	15 / 17	12 / 15	12/15
13	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	16 / 17	11 / 15	13/15
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	14 / 17	14 / 15	14/15
15	«Мирас» университеті	17 /17	15 / 15	15/15

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Арнайы педагогика» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінің орнын алды. 2025 жылы көшбасшылар өзгеріссіз қалды. Үш жыл бойы «Мирас» университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Арнайы педагогика» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетісияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Арнайы педагогика» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	«Мирас» университеті	6В01902 Мұғалім дефектолог, арнайы педагог
2	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В01902 Арнайы педагогика
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01901 Арнайы педагогика (IP)
4	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	6В01910 Арнайы педагогика
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	6В01903 Арнайы педагогика (IP)
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В01902 Арнайы педагогика
7	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01902 Арнайы педагогика
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01904 Арнайы педагогика
9	Қызылорда «Болашақ» университеті	6В01901 Арнайы педагогика
10	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В01906 Арнайы педагогика
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01911 Арнайы педагогика
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01901 Логопедия
13	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01901 Арнайы педагогика
14	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01902 Арнайы педагогика (IP)
15	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01902 Арнайы педагогика (IP)

6В051 Биологиялық және сабақтас ғылымдар даярлау бағыты
В050 Биологиялық және сабақтас ғылымдар
білім беру бағдарламасы тобы
«Биология (ғылым)» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Биология (ғылым)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 19 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Қарағанды Медицина Университетімен С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	10	**5,00**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6	**3,22**
3.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	5	**2,78**
4.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	**2,78**
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	**2,33**
6.	Қарағанды Медицина Университеті	4	**2,33**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	**2,33**
8.	Торайғыров университеті	4	**2,33**
9.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	4	**2,33**
10.	Шымкент университеті	4	**2,33**

11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	3	**1,89**
12.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	3	**1,89**
13.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1	**1,00**
14.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	**1,00**
15.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1	**1,00**
16.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	**1,00**
17.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	**1,00**
18.	Астана халықаралық университеті	1	**1,00**
19.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтиже берген: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламасы ең көп жұмыс берушілермен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	377	**3,81**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	1	180	**2,63**
3.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	1	173	**2,53**
4.	Қарағанды Медицина Университеті	24	1359	**2,22**
5.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	2	198	**2,17**
6.	Шымкент университеті	1	116	**2,06**
7.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	144	**2,04**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	192	**1,85**
9.	Торайғыров университеті	3	138	**1,65**
10.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3	264	**1,47**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	91	**1,45**
12.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	74	**1,33**
13.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	255	**1,32**
14.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	48	**1,31**
15.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	3	180	**1,02**
16.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	3	116	**0,80**
17.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	0	**0,00**
18.	Астана халықаралық университеті	0	0	**0,00**
19.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4	1	**3,33**
2.	Қарағанды Медицина Университеті	1	3	**3,13**
3.	Торайғыров университеті	4	0	**2,50**
4.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	0	**1,88**
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	0	**1,88**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2	0	**1,25**
7.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2	0	**1,25**
8.	Астана халықаралық университеті	2	0	**1,25**
9.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	2	0	**1,25**
10.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	0	**1,25**
11.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	0	**1,25**
12.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	**0,63**

13.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	1	0	**0,63**
14.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1	0	**0,63**
15.	Шымкент университеті	0	0	**0,00**
16.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	0	0	**0,00**
17.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	**0,00**
18.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	0	**0,00**
19.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қарағанды Медицина Университеті, Торайғыров университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Биология (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысатын 19 ЖЖОКБҰ-ның 19-ы мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	ASIIN	**5,00**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	ASIIN	**5,00**
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	**3,57**
4.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	IAAR	**2,55**
5.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	НКЦА (NKCA)	**2,55**
6.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан	IAAR	**2,55**

	университеті		
7.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	IAAR	**2,55**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	IQAA	**2,55**
9.	Қарағанды Медицина Университеті	IAAR	**2,55**
10.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	CAAAE	**2,55**
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	IQAA	**2,55**
12.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	IQAA	**2,55**
13.	Астана халықаралық университеті	ARQA	**2,55**
14.	Торайғыров университеті	CAAAE	**2,55**
15.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	IQAA	**2,55**
16.	Шымкент университеті	НКЦА (NKCA)	**2,55**
17.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	IQAA	**2,55**
18.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	**2,55**
19.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	IAAR	**1,53**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

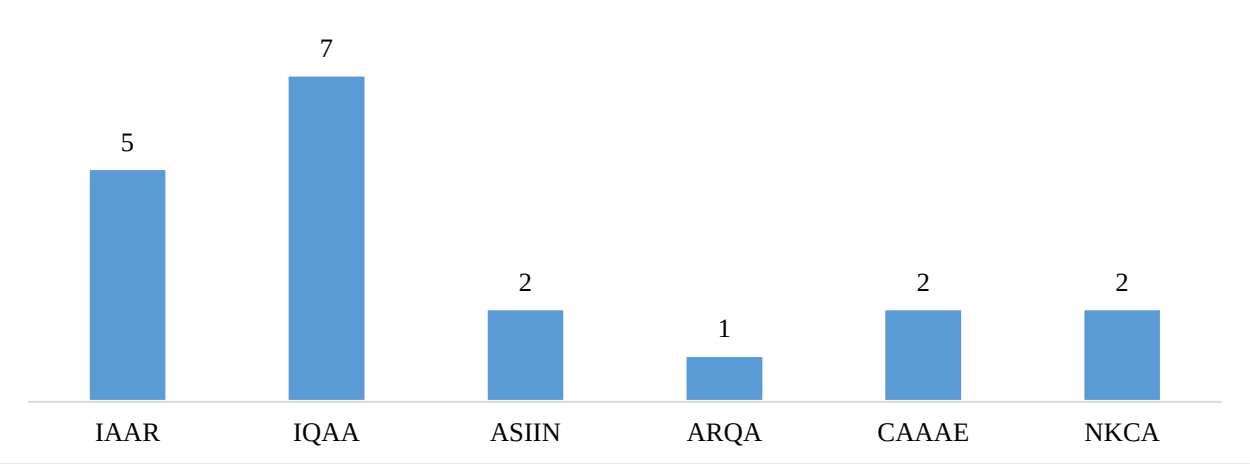

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, ББ-ның 7-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	9,50	**4,75**
2.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	9,40	**4,70**
3.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	9,30	**4,65**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	8,50	**4,25**
5.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	8,30	**4,15**
6.	Торайғыров университеті	8,00	**4,00**
7.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7,50	**3,75**
8.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7,20	**3,60**
9.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7,20	**3,60**
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,00	**3,50**
11.	Шымкент университеті	7,00	**3,50**
12.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7,00	**3,50**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6,80	**3,40**
14.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6,80	**3,40**
15.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6,60	**3,30**
16.	Астана халықаралық университеті	6,40	**3,20**
17.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	6,10	**3,05**
18.	Қарағанды Медицина Университеті	5,70	**2,85**
19.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	5,30	**2,65**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті иеленді.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1.	Қарағанды Медицина Университеті	408	20	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	299	6	**2,05**
3.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	273	3	**1,12**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	392	1	**0,26**
5.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	185	0	**0,00**
6.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	79	0	**0,00**
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	0	**0,00**
8.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	631	0	**0,00**
9.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	76	0	**0,00**

10.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	38	0	**0,00**
11.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	187	0	**0,00**
12.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	80	0	**0,00**
13.	Торайғыров университеті	72	0	**0,00**
14.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	61	0	**0,00**
15.	Шымкент университеті	301	0	**0,00**
16.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	89	0	**0,00**
17.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	71	0	**0,00**
18.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	516	4	**0,79**
19.	Астана халықаралық университеті	397	3	**0,77**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, Қарағанды Медицина Университеті жоғары көрсеткіш көрсетті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	Жапырақты салат дақылын өсірудің заманауи технологиясын зерттеу	**5,00**
		Қазақстанда сирек кездесетін эндемдік Rosa iliensis Chrshan өсімдігінің популяциялық жағдайын зерттеу	
		Оқытудағы жаңартылған білім бағдарламасы негізінде зоология пәнінен зертханалық сабақтың өтілу ерекшелігін зерттеу	
2	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	Биология пәндерін оқытуда BOPPPS моделін қолданудың тиімділігі мен ерекшелігіктері	**1,94**
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	Определение земноводных Казахстана с помощью интерактивного атлас - определителя	**0,91**
		Биологиялықмодельдеу және STEM технология	
		«STEM әдістемесіндегі жасанды интеллект: инновациялық зерттеу тапсырмаларын құру»	

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті және Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби

қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1.	Астана халықаралық университеті	9	5	55,5	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	2	50,0	**4,50**
3.	Қарағанды Медицина Университеті	4	2	50,0	**4,50**
4.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	5	2	40,0	**3,60**
5.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	46	17	39,5	**3,33**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	14	5	35,7	**3,21**
7.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	14	3	21,4	**1,93**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	29	5	17,2	**1,55**
9.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	18	2	11,1	**1,00**
10.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	12	1	8,3	**0,75**
11.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	26	2	7,7	**0,69**
12.	Торайғыров университеті	13	1	7,7	**0,69**
13.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22	1	4,5	**0,41**
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	46	2	4,3	**0,39**
15.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	13	0	0,0	**0,00**
16.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	18	0	0,0	**0,00**
17.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	18	0	0,0	**0,00**
18.	Шымкент университеті	17	0	0,0	**0,00**

19.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	9	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 337 болса, оның ішінде 50 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 14,8% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Астана халықаралық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Қарағанды Медицина Университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	97,3	**3,47**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	87,9	**3,14**
3.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	82,8	**2,96**
4.	Торайғыров университеті	81,8	**2,92**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	81,5	**2,91**
6.	Астана халықаралық университеті	80,0	**2,86**
7.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	79,0	**2,82**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	78,1	**2,79**
9.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	74,6	**2,66**
10.	Қарағанды Медицина Университеті	73,0	**2,61**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	72,2	**2,58**
12.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	71,3	**2,55**
13.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	71,3	**2,55**

14.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	70,1	**2,50**
15.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	68,6	**2,45**
16.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	63,4	**2,26**
17.	Шымкент университеті	61,7	**2,20**
18.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	60,5	**2,16**
19.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	59,2	**2,11**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 80 балдан жоғары балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Торайғыров университеті және Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	

1.	Торайғыров университеті	72	28	38,9	**5,00**
2.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	71	17	23,9	**3,08**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	299	46	15,3	**1,98**
4.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	631	74	11,7	**1,51**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	76	4	5,2	**0,68**
6.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	273	10	3,6	**0,47**
7.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	392	7	1,7	**0,23**
8.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	187	3	1,6	**0,21**
9.	Астана халықаралық университеті	397	6	1,5	**0,19**
10.	Қарағанды Медицина Университеті	408	3	0,7	**0,09**
11.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	185	1	0,5	**0,07**
12.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	516	1	0,1	**0,02**
13.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	79	0	0,0	**0,00**
14.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	39	0	0,0	**0,00**
15.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	38	0	0,0	**0,00**
16.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	80	0	0,0	**0,00**
17.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	61	0	0,0	**0,00**
18.	Шымкент университеті	54	0	0,0	**0,00**
19.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	89	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Биология (ғылым)» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 5,0% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: Торайғыров университеті және М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	**5,00**
2.	Қарағанды Медицина Университеті	598	8220	14	**4,76**
3.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	10978	14	**4,54**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	773	11391	16	**4,44**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**4,16**
6.	Торайғыров университеті	511	8878	17	**3,76**
7.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	**3,46**
8.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19	**3,41**
9.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	**3,41**
10.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	**3,34**
11.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	**3,31**
12.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7902	20	**3,27**
13.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	**3,10**
14.	Шымкент университеті	289	6666	23	**2,83**
15.	Астана халықаралық университеті	426	9888	23	**2,82**
16.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	**2,45**
17.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	**2,42**
18.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277	8758	32	**2,07**
19.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	294	10645	36	**1,81**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-

Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	543	47,2	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74,0	**3,87**
3.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	62,5	**3,27**
4.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61,4	**3,21**
5.	Торайғыров университеті	511	299	58,5	**3,06**

6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58,5	**3,06**
7.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	57,0	**3,01**
8.	Шымкент университеті	289	151	52,2	**2,73**
9.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	396	51,9	**2,71**
10.	Қарағанды Медицина Университеті	598	267	44,6	**2,34**
11.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42,3	**2,21**
12.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277	117	42,2	**2,21**
13.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**2,16**
14.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	294	118	40,1	**2,10**
15.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38,4	**2,01**
16.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	35,9	**1,88**
17.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	773	256	34,0	**1,73**
18.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31,6	**1,65**
19.	Астана халықаралық университеті	426	105	44,3	**1,29**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 48% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті және Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау

үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1.	Қарағанды Медицина Университеті	8220	91318,00	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838,00	**2,85**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419,00	**2,79**
4.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345,00	**1,93**
5.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547,00	**1,49**
6.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401,00	**1,48**
7.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063,00	**1,46**
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075,00	**1,37**
9.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181,00	**1,33**
10.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7902	9411,00	**1,30**
11.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	8758	6855,00	**1,18**
12.	Шымкент университеті	6666	6395,00	**1,16**
13.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	10978	5783,00	**1,14**
14.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,13**
15.	Астана халықаралық университеті	9888	5310,00	**1,11**
16.	Торайғыров университеті	8878	5092,00	**1,10**
17.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	10645	4138,00	**1,06**
18.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800,00	**1,05**

19.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Қарағанды Медицина Университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1.	Қарағанды Медицина Университеті	725310,0	**5,00**
2.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	**4,15**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	**3,83**
4.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884,4	**3,80**
5.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	**3,27**

6.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221,1	**3,11**
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	**3,10**
8.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	**3,04**
9.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	536553,5	**2,93**
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**2,74**
11.	Астана халықаралық университеті	542465,8	**2,65**
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	**2,64**
13.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	**2,25**
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	428287,3	**2,22**
15.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490,2	**1,84**
16.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	390454,0	**1,71**
17.	Торайғыров университеті	380524,9	**1,66**
18.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	400289,3	**1,62**
19.	Шымкент университеті	335211,4	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Биология (ғылым)» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 519 432 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Қарағанды Медицина Университеті – 725 310 теңге, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707 984 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Қарағанды Медицина Университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

2-диаграмма. «Биология (ғылым)» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

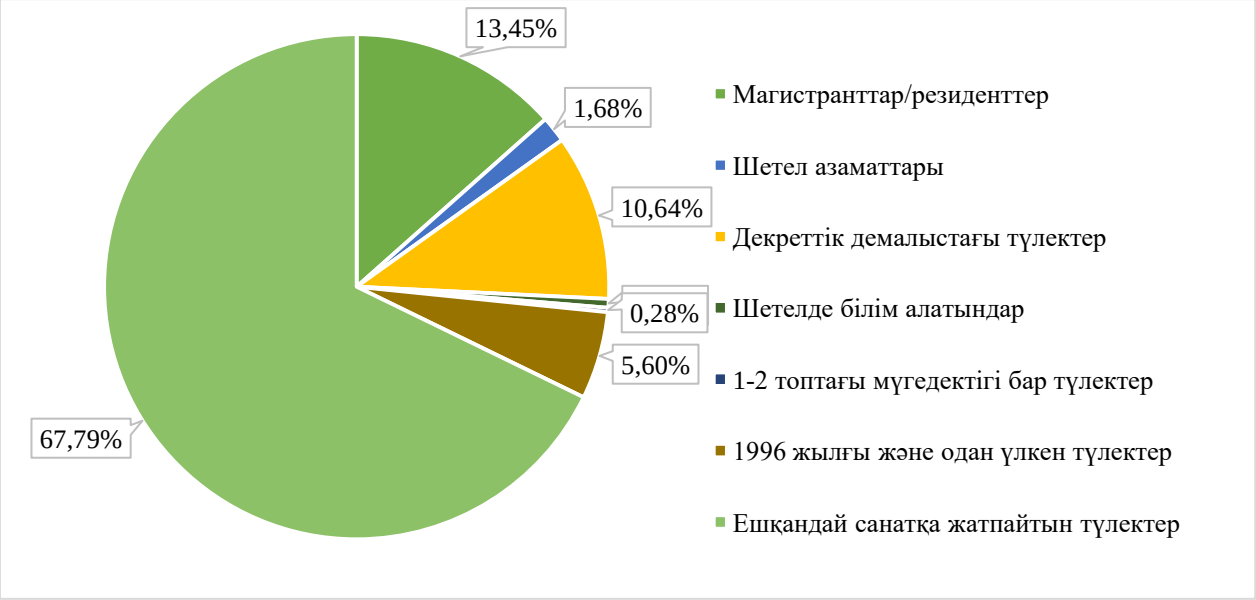

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 357 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 38; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 48; шетелде білім алатын түлектер – 2; шетел азаматтары – 6; 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер – 1; 1996 жылғы және одан үлкен – 20; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер -242.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	5	100%	100 %	0%	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	32	97%	94%	3%	**4,75**
3.	Торайғыров университеті	10	90%	90%	0%	**4,50**
4.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	11	91%	82%	9%	**4,27**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	8	100%	75%	25%	**4,25**
6.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	11	91%	73%	18%	**4,00**

7.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	5	80%	80%	0%	**4,00**
8.	Астана халықаралық университеті	7	86%	71%	15%	**3,86**
9.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11	82%	73%	9%	**3,82**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	11	82%	73%	9%	**3,82**
11.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	24	92%	63%	29%	**3,71**
12.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	10	90%	60%	30%	**3,60**
13.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	9	78%	67%	11%	**3,56**
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	39	87%	56%	31%	**3,44**
15.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	17	82%	53%	29%	**3,24**
16.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	11	82%	46%	36%	**3,00**
17.	Шымкент университеті	8	75%	50%	25%	**3,00**
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	0	0	0	0	**0,00**
*	Қарағанды Медицина Университеті	0	0	0	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Биология (ғылым)» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 88 % құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіштері жоғары ЖЖОКБҰ: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Соңғы позицияда Шымкент университеті орналасты.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

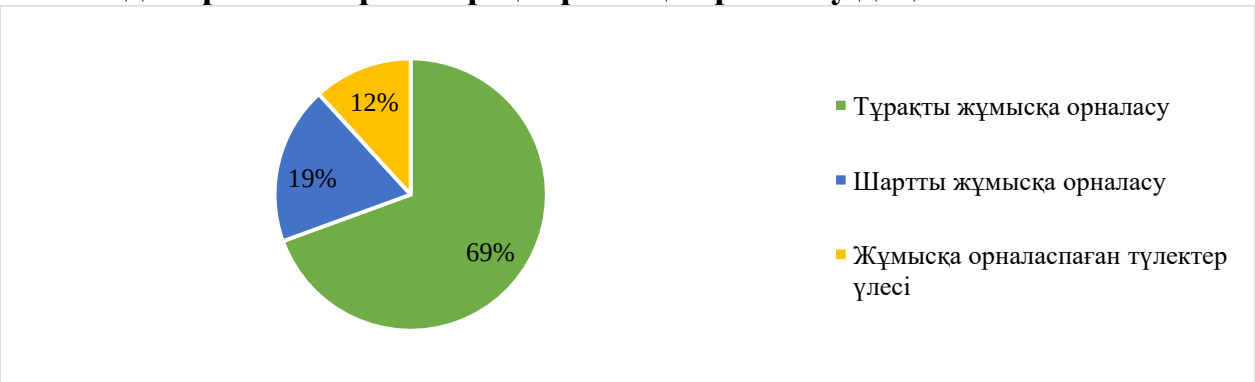

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 69%-ы тұрақты, ал 19%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 12%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	86%	82%	91%
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	78%	55%	90%
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	94%	77%	*
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	89%	90%	97%
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	78%	83%	82%
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	88%	67%	92%
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	76%	83%	91 %
8	Қарағанды Медицина Университеті	87%	88%	*
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	75%	89%	100%
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	89%	75%	100%
11	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	81%	47%	87%
12	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	86%	55%	82%
13	Астана халықаралық университеті	-	-	86 %
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	91%	11%	82%
15	Торайғыров университеті	90%	83%	90%
16	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	-	-	80%
17	Шымкент университеті	84%	83%	75%
18	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	-	70%	78%
19	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	78%	33%	82%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы Шымкент университетінде байқалады.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

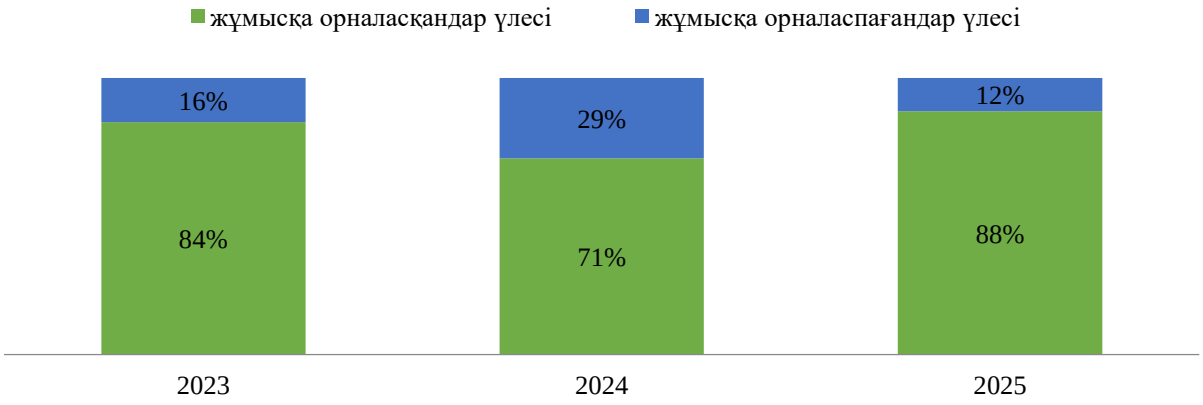

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 84%, 2024 жылы - 71%, ал 2025 жылы - 88% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1,20	**4,91**
2.	Шымкент университеті	1,38	**4,83**
3.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	1,40	**4,82**
4.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1,55	**4,75**
5.	Торайғыров университеті	1,60	**4,73**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	1,88	**4,60**
7.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	1,91	**4,59**
8.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,17	**4,47**
9.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2,30	**4,41**
10.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2,30	**4,41**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,46	**4,34**
12.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,55	**4,30**
13.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	2,58	**4,28**
14.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2,71	**4,22**
15.	Астана халықаралық университеті	3,00	**4,09**
16.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3,10	**4,05**
17.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3,11	**4,04**
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	**0,00**
*	Қарағанды Медицина Университеті	*	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Шымкент университеті, Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Торайғыров университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті және Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

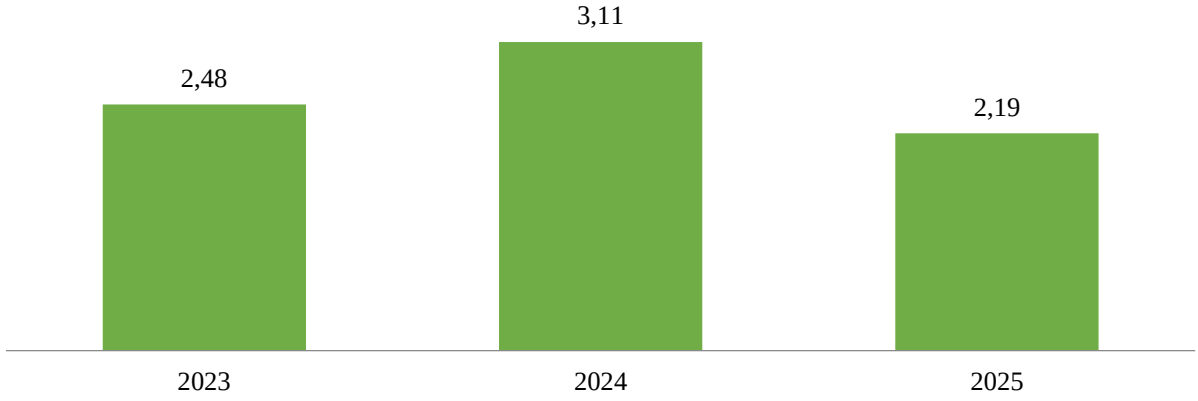

5-диаграмма еңбек нарығында «Биология (ғылым)» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,48 айды, 2024 жылы 3,11 айды, ал 2025 жылы 2,19 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1.	Шымкент университеті	295920,0	**5,00**
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	233531,7	**4,27**
3.	Торайғыров университеті	197611,3	**3,83**
4.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	180522,0	**3,56**
5.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	198266,3	**3,51**
6.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	195035,0	**3,47**
7.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	168965,9	**3,39**
8.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	162401,5	**3,06**
9.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	157570,0	**3,00**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	130024,3	**2,90**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	136641,7	**2,85**
12.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	122860,6	**2,78**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	118050,0	**2,67**
14.	Астана халықаралық университеті	118873,7	**2,50**
15.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	98037,4	**2,43**
16.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	98714,5	**2,33**
17.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	24271,7	**1,33**
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	0	**0,00**
*	Қарағанды Медицина Университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Шымкент университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті және Торайғыров университеті. Ең төменгі көрсеткішті Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті көрсетті.

2. Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Биология (ғылым)» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Биология (ғылым)» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05107-Биология	3,694	1 / 17
2.	Торайғыров университеті	6В05101 Биология	3,377	2 / 17
3.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05102-Биология	3,372	3 / 17
4.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В05101-Биология	3,295	4 / 17
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05101-Биология	3,261	5 / 17
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05110-Биология	2,965	6 / 17
7.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В05101-Биология	2,930	7 / 17
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В05101-Биология	2,864	8 / 17
9.	Астана халықаралық университеті	6В05101 Биология	2,752	9 / 17

10.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В05111 - Медициналық-биологиялық іс	2,726	10 / 17
11.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В05101- Биология	2,708	11 / 17
12.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	6В05101 Биология	2,696	12 / 17
13.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В05146-Биология	2,619	13 / 17
14.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В05101-Биология	2,603	14 / 17
15.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В05102 – Биология-санитарлық эпидемиология	2,585	15 / 17
16.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В05101-Биология	2,540	1 / 17
17.	Шымкент университеті	6В05101-Биология	2,540	17 / 17
*	Қарағанды Медицина Университеті	6В05101 - Биомедицина	1,528	0/0
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В05101 Биология	1,369	0/0

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Биология (ғылым)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-5 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Торайғыров университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Биология (ғылым)» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	9/20	10 / 17	7/17
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	17/20/	13 / 17	16/17
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6/20	2 / 17	*
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2/20	3 / 17	1 / 17
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11/20	6 / 17	11/17

6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	10/20	9 / 17	8/17
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4/20	3 / 17	3/17
8	Қарағанды Медицина Университеті	5/20	1 / 17	*
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13/20	4 / 17	5/17
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	3/20	8 / 17	4/17
11	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	15/20	14 / 17	13/17
12	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	16/20	15 / 17	15/17
13	Астана халықаралық университеті	*	-	9/17
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	18/20	17 / 17	10/17
15	Торайғыров университеті	1/20	7 / 17	2 / 17
16	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	*	-	12/17
17	Шымкент университеті	19/20	12 / 17	17/17
18	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	-	11 / 17	14/17
19	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8/20	16 / 17	6/17

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Биология (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Торайғыров университеті және Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Қарағанды Медицина университеті Торайғыров университетінің орнын алды. 2025 жылы көшбасшылар қатарынан Торайғыров университеті және Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті қайта бой көтерді. Үш жыл бойы Шымкент университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Биология (ғылым)» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Торайғыров университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім

беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Биология (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В05101-Биология
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В05101-Биология
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В05101 Биология
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05107-Биология
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В05101- Биология
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В05101-Биология
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05102-Биология
8	Қарағанды Медицина Университеті	6В05101 - Биомедицина
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05101-Биология
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В05101-Биология
11	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В05146-Биология
12	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В05102 – Биология-санитарлық эпидемиология
13	Астана халықаралық университеті	6В05101 Биология
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В05111 - Медициналық-биологиялық іс
15	Торайғыров университеті	6В05101 Биология
16	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университеті	6В05101 Биология
17	Шымкент университеті	6В05101-Биология
18	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В05101-Биология
19	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05110-Биология

6В015 Жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау бағыты
В013 Биология мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы
«Биология (білім беру)» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Биология (білім беру)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 27 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Алматы гуманитарлық-экономикалық университетімен Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	9	**5,00**
2.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	8	**4,50**
3.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8	**4,50**
4.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	7	**4,00**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6	**3,50**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6	**3,50**
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	5	**3,00**
8.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5	**3,00**
9.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	5	**3,00**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік	5	**3,00**

	университеті		
11.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	5	**3,00**
12.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	4	**2,50**
13.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	4	**2,50**
14.	Шымкент университеті	4	**2,50**
15.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	**2,00**
16.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	3	**2,00**
17.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	2	**1,50**
18.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	2	**1,50**
19.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	**1,50**
20.	Астана халықаралық университеті	2	**1,50**
21.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2	**1,50**
22.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	1	**1,00**
23.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	1	**1,00**
24.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	**1,00**
25.	Қызылорда «Болашақ» университеті	1	**1,00**
26.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	**1,00**
27.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	1	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	8	566	**3,39**
2.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	7	541	**2,72**
3.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	1	198	**2,58**
4.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	4	684	**2,52**
5.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	180	**2,37**
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	271	**2,36**
7.	Шымкент университеті	1	156	**2,07**
8.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	2	244	**2,05**
9.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	3	256	**1,95**
10.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	8	474	**1,88**
11.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5	468	**1,87**
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6	320	**1,78**
13.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	3	360	**1,69**
14.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6	485	**1,58**
15.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	2	187	**1,32**
16.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	3	99	**1,31**
17.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	4	317	**1,29**
18.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	263	**1,28**
19.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	7	619	**1,26**

20.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	3	248	**1,23**
21.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6	272	**0,86**
22.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	207	**0,76**
23.	Астана халықаралық университеті	1	33	**0,46**
24.	Қызылорда «Болашақ» университеті	1	12	**0,29**
25.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	**0,00**
26.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	**0,00**
27.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық	4	0	**2,50**

	Қазақ-Түрік университеті			
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	0	**1,88**
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	0	**1,88**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2	0	**1,25**
5.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2	0	**1,25**
6.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	1	0	**0,63**
7.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1	0	**0,63**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	0	**0,63**
9.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	1	0	**0,63**
10.	Астана халықаралық университеті	1	0	**0,63**
11.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	1	0	**0,63**
12.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	1	0	**0,63**
13.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	**0,63**
14.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	0	0	**0,00**
15.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	**0,00**
16.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	0	**0,00**
17.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	0	0	**0,00**
18.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	0	0	**0,00**
19.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	0	0	**0,00**
20.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	0	0	**0,00**
21.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	0	**0,00**
22.	Қызылорда «Болашақ» университеті	0	0	**0,00**
23.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	0	0	**0,00**
24.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	0	0	**0,00**
25.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	0	0	**0,00**

26.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	0	0	**0,00**
27.	Шымкент университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті және Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Биология (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысатын 27 ЖЖОКБҰ-ның 26-ы мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	**5,00**
2.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	IAAR	**5,00**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	IAAR	**3,57**
4.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	НКЦА (NKCA)	**3,57**
5.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	IAAR	**3,57**
6.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	НКЦА (NKCA)	**3,57**
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	**3,57**
8.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	CAAAE	**3,57**
9.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	ARQA	**3,57**
10.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	IAAR	**3,57**
11.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика	IQAA	**3,57**

	университеті		
12.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	IQAA	**3,57**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	IAAR	**3,57**
14.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	IAAR	**3,57**
15.	Қызылорда «Болашақ» университеті	IQAA	**3,57**
16.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	**3,57**
17.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	IQAA	**3,57**
18.	Астана халықаралық университеті	ARQA	**3,57**
19.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	IAAR	**3,57**
20.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	IAAR	**3,57**
21.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	НКЦА (NKCA)	**3,57**
22.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	IQAA	**3,57**
23.	Шымкент университеті	IQAA	**3,57**
24.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	IQAA	**3,57**
25.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	**3,57**
26.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	IAAR	**2,14**
27.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті		**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

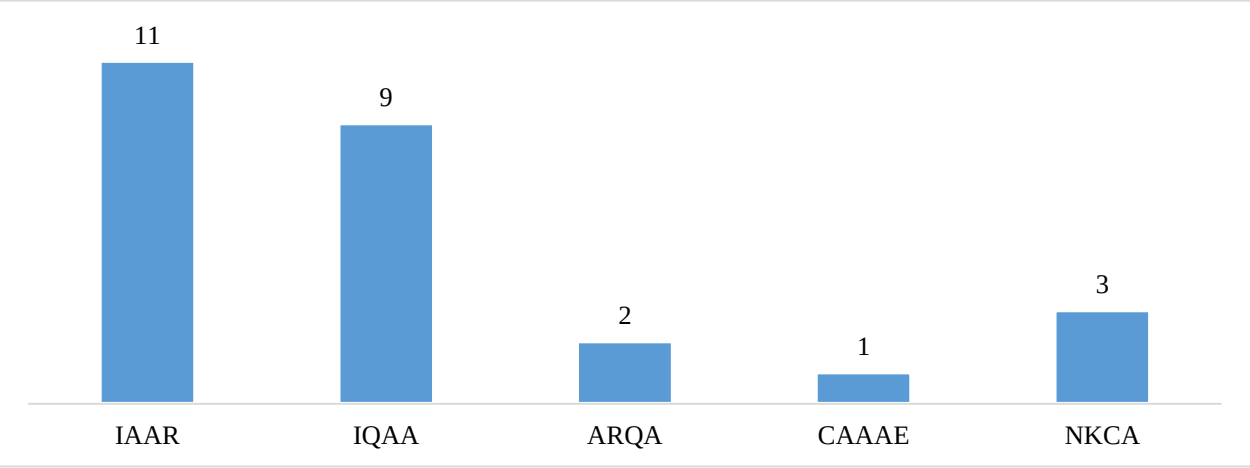

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 26 ББ-ның 11-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;

- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	8,70	**4,35**
2.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	8,60	**4,30**
3.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	8,50	**4,25**
4.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	8,40	**4,20**
5.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	8,40	**4,20**
6.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	8,30	**4,15**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	8,20	**4,10**
8.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8,20	**4,10**
9.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	8,10	**4,05**
10.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	8,10	**4,05**
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	8,10	**4,05**
12.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	8,00	**4,00**
13.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	8,00	**4,00**
14.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	8,00	**4,00**
15.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	8,00	**4,00**
16.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	8,00	**4,00**
17.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	7,90	**3,95**
18.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7,90	**3,95**
19.	Қызылорда «Болашақ» университеті	7,90	**3,95**
20.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	7,90	**3,95**
21.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	7,90	**3,95**
22.	Шымкент университеті	7,90	**3,95**
23.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	7,80	**3,90**
24.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7,70	**3,85**
25.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7,70	**3,85**
26.	Астана халықаралық университеті	7,70	**3,85**
27.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	7,60	**3,80**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	54	9	**5,00**
2.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	98	12	**3,67**
3.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	19	1	**1,58**
4.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	45	2	**1,33**
5.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	40	1	**0,75**
6.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	53	1	**0,57**
7.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	134	2	**0,45**
8.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	228	3	**0,39**
9.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	160	2	**0,38**

10.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	492	5	**0,30**
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	216	2	**0,28**
12.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	138	1	**0,22**
13.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	148	1	**0,20**
14.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	669	4	**0,18**
15.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	43	0	**0,00**
16.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	95	0	**0,00**
17.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	234	0	**0,00**
18.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	187	0	**0,00**
19.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	73	0	**0,00**
20.	Қызылорда «Болашақ» университеті	96	0	**0,00**
21.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	282	0	**0,00**
22.	Астана халықаралық университеті	313	0	**0,00**
23.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	46	0	**0,00**
24.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	195	0	**0,00**
25.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	143	0	**0,00**
26.	Шымкент университеті	136	0	**0,00**
27.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	40	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті және М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар

қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	Рекомендации по подбору ассортимента декоративных кустарников для озеленения территории агробиостанции ЗКУ имени М.Утемисова	**5,00**
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	Биология сабағын оқыту үрдісінде тәрбие аспектілерін қамту әдістері.	**3,55**
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	Определение земноводных казахстана с помощью интерактивного атлас – определителя	**2,99**
		Биологиялық модельдеу және stem технология	
		Биологияны оқыту әдістемесі	
4	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	Исследование и разработка органоминеральных удобрений и биологических стимуляторов роста растений	**2,51**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	19	12	63,1	**5,00**
2.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	106	45	42,4	**3,36**
3.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	22	8	36,3	**2,88**
4.	Астана халықаралық университеті	28	10	35,7	**2,83**
5.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	38	11	29,0	**2,29**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	30	8	26,7	**2,11**
7.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	17	4	23,5	**1,86**
8.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	27	6	22,2	**1,76**
9.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	26	5	19,2	**1,52**

10.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6	1	16,7	**1,32**
11.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	31	5	16,1	**1,28**
12.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	51	8	15,7	**1,24**
13.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	28	4	14,2	**1,13**
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	40	5	12,5	**0,99**
15.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	18	2	11,1	**0,88**
16.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	30	3	10,0	**0,79**
17.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	16	1	6,25	**0,49**
18.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	18	1	5,5	**0,44**
19.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	29	1	3,4	**0,27**
20.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	4	0	0,0	**0,00**
21.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	0	0,0	**0,00**
22.	Қызылорда «Болашақ» университеті	8	0	0,0	**0,00**
23.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	35	0	0,0	**0,00**
24.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	32	0	0,0	**0,00**
25.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	17	0	0,0	**0,00**
26.	Шымкент университеті	28	0	0,0	**0,00**
27.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	59	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 768 болса, оның ішінде 140 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 21,5% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті және Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	97,8	**3,49**
2.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	96,5	**3,45**
3.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	94,7	**3,38**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	90,8	**3,24**
5.	Астана халықаралық университеті	90,5	**3,23**
6.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	89,8	**3,21**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	88,3	**3,15**
8.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	87,9	**3,14**
9.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	87,8	**3,13**
10.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	86,0	**3,07**
11.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	85,9	**3,07**
12.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	85,0	**3,04**
13.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	85,0	**3,03**
14.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	84,3	**3,01**
15.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	84,1	**3,01**
16.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	84,0	**3,00**
17.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	83,8	**2,99**
18.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	83,2	**2,97**
19.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	83,0	**2,96**
20.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	82,2	**2,93**
21.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	81,7	**2,92**

22.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	76,1	**2,72**
23.	Шымкент университеті	76,0	**2,71**
24.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	67,3	**2,40**
25.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	65,3	**2,33**
26.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	59,2	**2,11**
27.	Қызылорда «Болашақ» университеті	35,5	**1,27**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 81,9 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті және Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан	40	26	65,0	**5,00**

	университеті				
2.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	282	41	14,5	**1,12**
3.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	492	52	10,6	**0,81**
4.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	45	3	6,7	**0,51**
5.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	46	3	6,5	**0,50**
6.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	148	8	5,4	**0,42**
7.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	54	2	3,7	**0,28**
8.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	134	4	3,0	**0,23**
9.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	234	6	2,6	**0,20**
10.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	43	1	2,3	**0,18**
11.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	228	4	1,7	**0,13**
12.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	187	3	1,6	**0,12**
13.	Астана халықаралық университеті	313	5	1,6	**0,12**
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	216	3	1,4	**0,11**
15.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	138	1	0,7	**0,06**
16.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	160	1	0,6	**0,05**
17.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	143	1	0,7	**0,05**
18.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	669	1	0,1	**0,01**
19.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	40	0	0,0	**0,00**
20.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	19	0	0,0	**0,00**
21.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	95	0	0,0	**0,00**
22.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	98	0	0,0	**0,00**
23.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	73	0	0,0	**0,00**
24.	Қызылорда «Болашақ» университеті	96	0	0,0	**0,00**
25.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	195	0	0,0	**0,00**
26.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	53	0	0,0	**0,00**
27.	Шымкент университеті	136	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Биология (білім беру)» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 7,5% құрайды. Шетелдік

студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орынында анықталды: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	10978	14	**5,00**
2.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	5806	15	**4,91**
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**4,58**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	11391	20	**4,39**
5.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	7979	17	**4,12**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7092	20	**4,01**
7.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19	**3,75**
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	**3,75**
9.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	**3,67**
10.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	**3,65**
11.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	6524	21	**3,43**
12.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	**3,42**
13.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	355	7781	22	**3,28**
14.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	225	4939	22	**3,28**
15.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	6458	22	**3,23**
16.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284	6458	23	**3,16**
17.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	11566	23	**3,16**
18.	Шымкент университеті	289	6666	23	**3,12**
19.	Астана халықаралық университеті	426	9888	23	**3,10**
20.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	**2,70**
21.	С.Аманжолов атындағы Шығыс	288	7787	27	**2,66**

	Қазақстан университеті				
22.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	2457	28	**2,55**
23.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	278	9352	34	**2,14**
24.	Қызылорда «Болашақ» университеті	142	4843	34	**2,11**
25.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	10645	36	**1,99**
26.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	380	13823	36	**1,98**
27.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	16067	44	**1,63**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті мен М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінде тіркелді, бұл университеттерде бір оқытушыға орташа есеппен 14 - 15 білім алушыдан келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес

келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	278	175	62,9	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	62,5	**4,96**
3.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58,5	**4,65**
4.	Қызылорда «Болашақ» университеті	142	82	41,5	**4,59**
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	57,6	**4,57**
6.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	355	198	55,8	**4,43**
7.	Шымкент университеті	289	151	52,2	**4,15**
8.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	396	51,9	**4,12**
9.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284	144	50,7	**4,03**
10.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	225	113	50,2	**3,99**
11.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	253	49,8	**3,96**
12.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	141	48,6	**3,86**
13.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	148	47,6	**3,78**
14.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	268	47,2	**3,75**
15.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	380	178	46,8	**3,72**
16.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	163	44,8	**3,56**
17.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42,3	**3,36**
18.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**3,28**
19.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	118	40,1	**3,19**
20.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38,4	**3,05**
21.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	35,9	**2,85**

22.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	140	35,4	**2,81**
23.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	158	34,6	**2,75**
24.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	236	33,3	**2,70**
25.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31,6	**2,51**
26.	Астана халықаралық университеті	426	105	24,6	**1,96**
27.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	15	17,2	**1,37**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 44,6% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838,00	**5,00**
2.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6458	24760,00	**3,19**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345,00	**3,06**
4.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	7781	15879,00	**2,35**
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401,00	**2,12**
6.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063,00	**2,08**
7.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075,00	**1,90**
8.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181,00	**1,81**
9.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7092	9411,00	**1,74**
10.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566	9097,00	**1,71**
11.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979	7359,00	**1,54**
12.	Қызылорда «Болашақ» университеті	4843	7288,00	**1,54**
13.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	4939	6557,00	**1,47**
14.	Шымкент университеті	6666	6395,00	**1,45**
15.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	10978	5783,00	**1,39**
16.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,37**
17.	Астана халықаралық университеті	9888	5310,00	**1,35**
18.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6458	4486,00	**1,27**
19.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	2457	4110,00	**1,24**
20.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	10645	4138,00	**1,24**
21.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524	3966,00	**1,22**
22.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800,00	**1,21**

23.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	16067	3608,00	**1,19**
24.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5806	3511,00	**1,18**
25.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	13823	3077,00	**1,14**
26.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779,00	**1,11**
27.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	9352	1626,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті және Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	**5,00**
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884,4	**4,60**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	**4,01**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221,1	**3,82**
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	**3,81**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	536553,5	**3,62**
7.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	518832,2	**3,51**
8.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	501625,0	**3,40**
9.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**3,40**
10.	Астана халықаралық университеті	542465,8	**3,31**
11.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	478746,3	**3,31**
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	**3,29**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515,0	**3,13**
14.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	**2,86**
15.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	428287,3	**2,82**
16.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	540526,2	**2,68**
17.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388153,2	**2,51**
18.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490,2	**2,39**
19.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	383676,3	**2,37**
20.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	423584,5	**2,31**
21.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	400289,3	**2,15**
22.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	371175,6	**1,83**
23.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	351110,9	**1,79**
24.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	339645,0	**1,49**
25.	Шымкент университеті	335211,4	**1,45**
26.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	331408,4	**1,18**
27.	Қызылорда «Болашақ» университеті	263069,0	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Биология (білім беру)» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 462 819 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707 984теңге, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті – 668 884,4 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: "Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті, Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты.

2-диаграмма. «Биология (білім беру)» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

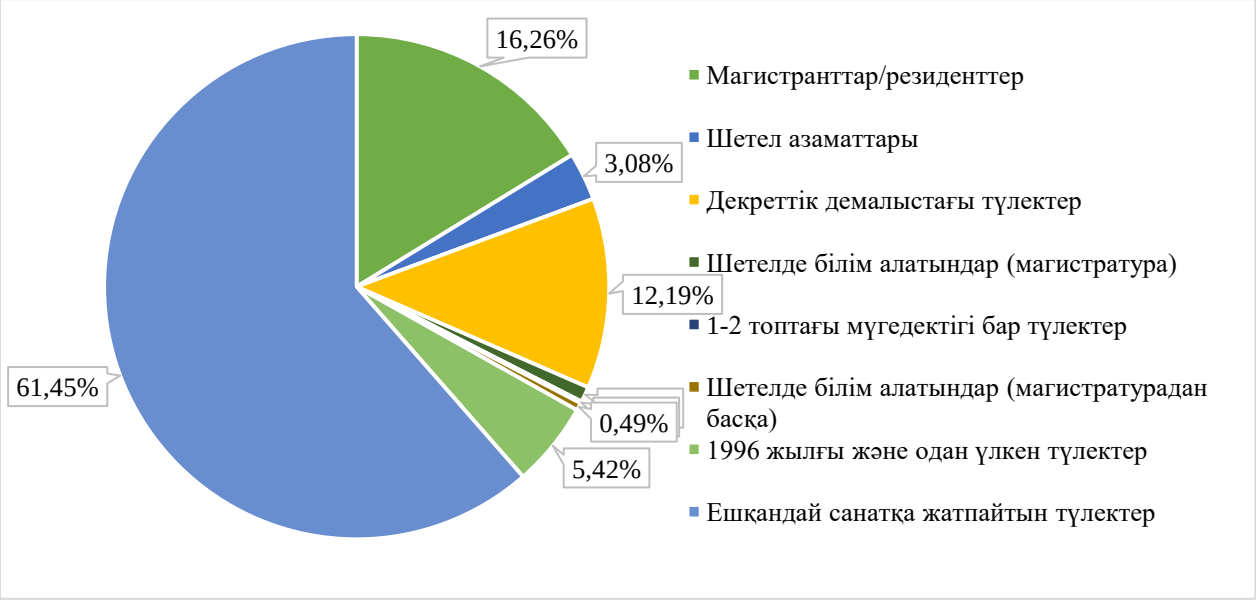

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 812 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 99; оқуды жалғастырғандар (магистратурадан басқа) – 4; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 132; шетелде білім алатын түлектер – 8; шетел азаматтары – 25; 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер – 1; 1996 жылғы және одан үлкен – 44; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер - 499.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1.	Астана халықаралық университеті	20	100%	100 %	0%	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	14	100%	93%	7%	**4,79**
3.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	11	100%	91%	9%	**4,73**
4.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	25	96%	88%	8%	**4,56**
5.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	18	94%	89%	5%	**4,56**

6.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	26	100%	85%	15%	**4,54**
7.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	20	90%	90%	0%	**4,50**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	69	94%	84%	10%	**4,41**
9.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	13	92%	85%	7%	**4,38**
10.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	14	100%	79%	21%	**4,36**
11.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11	91%	82%	9%	**4,27**
12.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	25	92%	80%	12%	**4,24**
13.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	14	93%	79%	14%	**4,21**
14.	Қызылорда «Болашақ» университеті	6	83%	83%	0%	**4,17**
15.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	26	92%	73%	19%	**4,04**
16.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	31	90%	74%	16%	**4,03**
17.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	80%	80%	0%	**4,00**
18.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	21	86%	76%	10%	**4,00**
19.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	25	92%	68%	24%	**3,88**
20.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	20	85%	65%	20%	**3,65**
21.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	10	80%	50%	30%	**3,10**
22.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	23	74%	48%	26%	**2,91**
23.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	7	57%	57%	0%	**2,86**
24.	Шымкент университеті	18	72%	44%	28%	**2,78**
25.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	16	50%	50%	0%	**2,50**
*	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	0	0	0	0	**0,00**
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	0	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Биология (білім беру)» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 89% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіштері жоғары ЖЖОКБҰ: Астана халықаралық университеті, С.Аманжолов

атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті. Соңғы позицияларда Шымкент университеті мен Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті орналасты.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

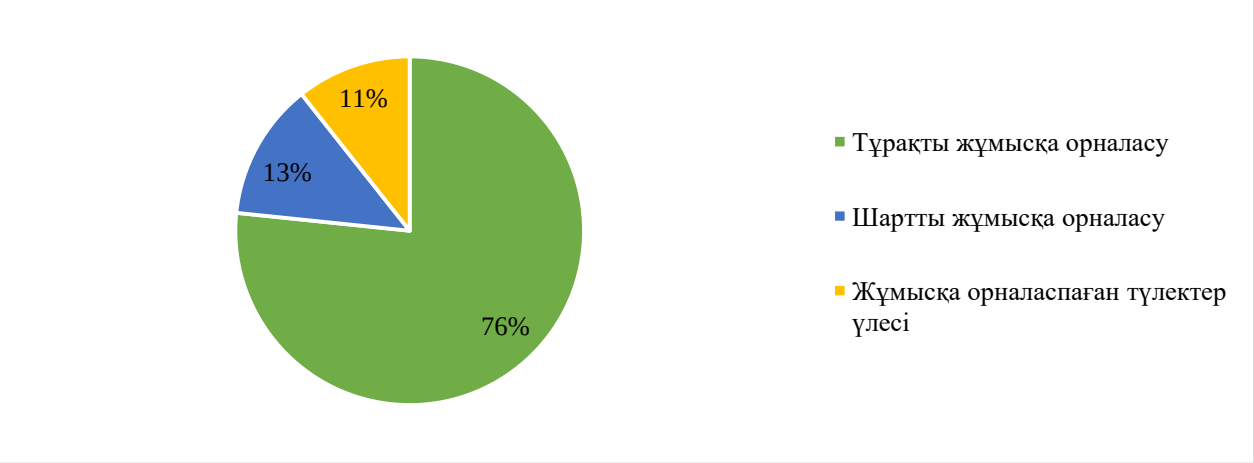

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 76%-ы тұрақты, ал 13%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 11%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	88%	75%	92%
2	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	71%	67%	*
3	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	91%	59%	*
4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	71%	75%	80%
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	97%	78%	100%
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	95%	86%	100%
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	97%	74%	90%
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	83%	72%	90%
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	88%	77%	94%
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	94%	69%	86%
11	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	82%	79%	92%
12	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	95%	86%	100%
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	-	89%	93%
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	75%	100%	83%

15	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	82%	33%	92%
16	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	78%	52%	92%
17	Астана халықаралық университеті	-	100%	100%
18	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	88%	67%	96%
19	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	93%	65%	94%
20	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	72%	67%	91%
21	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	75%	47%	50%
22	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	83%	43%	57%
23	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	100%	85%	100%
24	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	50%	80%
25	Шымкент университеті	85%	70%	72%
26	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	85%	50%	85%
27	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	45%	74%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орынында көрсеткіштері жақсарған: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы Қызылорда «Болашақ» университетінде байқалады.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

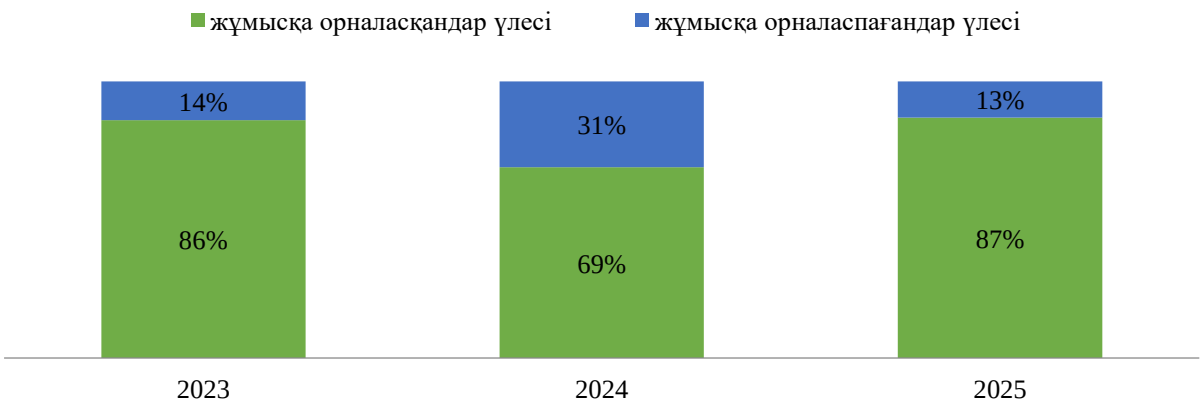

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 86%, 2024 жылы - 69%, ал 2025 жылы - 87% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1,25	**4,89**
2.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	1,38	**4,83**
3.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	1,50	**4,77**
4.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	1,70	**4,68**
5.	Астана халықаралық университеті	1,71	**4,68**
6.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	1,72	**4,67**
7.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1,77	**4,65**
8.	Қызылорда «Болашақ» университеті	1,80	**4,64**
9.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	1,88	**4,60**
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2,05	**4,52**
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	2,11	**4,49**
12.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2,21	**4,45**
13.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	2,35	**4,39**
14.	Шымкент университеті	2,37	**4,38**
15.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	2,39	**4,37**
16.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	2,43	**4,35**
17.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	2,44	**4,35**

18.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,44	**4,34**
19.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2,57	**4,29**
20.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,62	**4,27**
21.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,80	**4,18**
22.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2,85	**4,16**
23.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	3,00	**4,09**
24.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	3,17	**4,02**
25.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	3,18	**4,01**
*	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	0	**0,00**
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті, Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Астана халықаралық университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қызылорда «Болашақ» университеті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

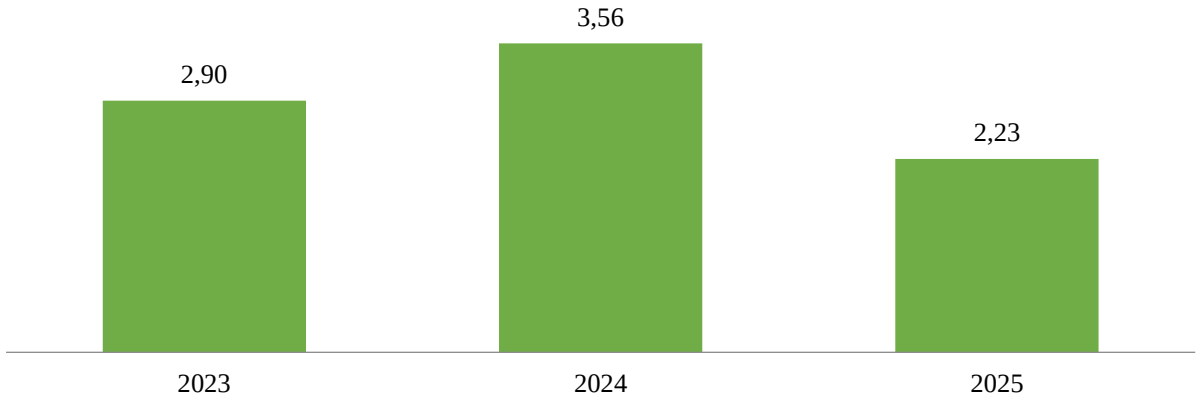

5-диаграмма еңбек нарығында «Биология (білім беру)» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,90 айды, 2024 жылы 3,56 айды, ал 2025 жылы 2,23 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	282000,0	**5,00**
2.	Астана халықаралық университеті	277467,6	**4,67**
3.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	242779,2	**4,58**
4.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	225490,6	**4,49**
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	241841,1	**4,18**
6.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	219553,1	**4,15**
7.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	219292,8	**4,03**
8.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	201199,8	**3,92**
9.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	181261,6	**3,76**
10.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	203077,2	**3,69**
11.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	195908,9	**3,60**
12.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	180246,6	**3,55**
13.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан	178536,7	**3,52**

	университеті		
14.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	162532,0	**3,30**
15.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	151573,4	**3,27**
16.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	152870,0	**3,24**
17.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	176534,4	**3,07**
18.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	137299,6	**2,94**
19.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	121887,5	**2,80**
20.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	114012,6	**2,73**
21.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	111519,6	**2,70**
22.	Қызылорда «Болашақ» университеті	94618,0	**2,49**
23.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	93001,3	**2,47**
24.	Шымкент университеті	100620,0	**2,42**
25.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	80690,5	**2,14**
*	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	*	**0,00**
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	*	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Астана халықаралық университеті. Ең төменгі көрсеткішті Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет көрсетті.

2. Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Биология (білім беру)» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Биология (білім беру)» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01516 Биология (IP)	3,654	1/ 25
2.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В01505 Биология (IP)	3,597	2/ 25
3.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01514 Биология	3,533	3/ 25
4.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01526 Биология - География	3,516	4/ 25
5.	Астана халықаралық университеті	6В01502 Биология	3,400	5/ 25
6.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01513-Биология	3,388	6/ 25
7.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В01517 - Биология (IP)	3,296	7/ 25
8.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6В01505-Биология	3,295	8/ 25

9.	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	6В01553 Қосымша білім берудің биологиясы мен педагогикасы	3,272	9/ 25
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01509-Биология	3,241	10/ 25
11.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01505-Биология	3,195	11 / 25
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В01505 Биология	3,176	12/ 25
13.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В01515 Биология (ІР)	3,170	13/ 25
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В01523 Биология (ІР)	3,141	14/ 25
15.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01516-Биология ІР	3,134	15/ 25
16.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01533 Биология (ІР)	3,104	16/ 25
17.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01505 Биология мұғалімдерін даярлау	3,103	17/ 25
18.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В01517- Биология	2,962	18/ 25
19.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01511 Биология ІР	2,955	19/ 25
20.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01550-Биология	2,927	20/ 25
21.	Қызылорда «Болашақ» университеті	6В01501 Биология	2,726	21/ 25
22.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01503 Биология	2,470	22/ 25
23.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01505 Биология мұғалімдерін даярлау	2,468	23/ 25
24.	Шымкент университеті	6В01504-Биология	2,455	24/ 25
25.	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	6В01550-Биология	2,386	25/ 25
*	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	6В01502 - Биология мұғалімдерін даярлау	0,942	*

*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01519-Биология IP	0,822	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Биология (білім беру)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-5 құрамына С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Астана халықаралық университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Биология (білім беру)» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	4/ 23	8 / 25	11 / 25
2	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	20 / 23	21 / 25	*/ 25
3	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	16 / 23	19 / 25	*/ 25
4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	21 / 23	12 / 25	19/ 25
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1 /23	1 / 25	1/ 25
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	11 / 23	5 / 25	13/ 25
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	7 / 23	14 / 25	4/ 25
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	13 / 23	11 / 25	15/ 25
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	10 / 23	4 / 25	6/ 25
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4 /23	13 / 25	10/ 25
11	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	8 / 23	10 / 25	8/ 25
12	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	3 / 23	2 / 25	3/ 25
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	-	7 / 25	12/ 25
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	22 /23	*	21/ 25
15	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	9 из 23	25 / 25	18/ 25
16	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	17 /23	20 / 25	14/ 25
17	Астана халықаралық университеті	-	9 / 25	5/ 25
18	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	18 / 23	15 / 25	9/ 25
19	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5 /23	6 / 25	2/ 25
20	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	19 / 23	18 / 25	16/ 25
21	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	23 / 23	24 / 25	25/ 25
22	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	15 /23	23 / 25	23/ 25

23	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2 из 23	3 / 25	7/ 25
24	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	*	22/ 25
25	Шымкент университеті	14 /23	16 / 25	24/ 25
26	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	12 /23	17 / 25	17/ 25
27	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	22 / 25	20/ 25

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Биология (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті және Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті Семей қаласының Шәкәрім атындағы университетінің орнын алды. 2025 жылы көшбасшы С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті өзгеріссіз қалды. Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университетінің орнын М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті басты. Үш жыл бойы Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті, соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Биология (білім беру)» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті және М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Биология (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01505-Биология
2	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	6В01502 - Биология мұғалімдерін даярлау
3	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01519-Биология ІР
4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01511 Биология ІР
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01516 Биология (ІР)
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В01515 Биология (ІР)
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01526 Биология - География
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01516-Биология ІР
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01513-Биология
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01509-Биология
11	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6В01505-Биология
12	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01514 Биология
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В01505 Биология
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	6В01501 Биология
15	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В01517- Биология
16	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В01523 Биология (ІР)
17	Астана халықаралық университеті	6В01502 Биология
18	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті	6В01553 Қосымша білім берудің биологиясы мен педагогикасы
19	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В01505 Биология (ІР)
20	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01533 Биология (ІР)
21	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	6В01550-Биология
22	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01505 Биология мұғалімдерін даярлау
23	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В01517 - Биология (ІР)
24	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01503 Биология
25	Шымкент университеті	6В01504-Биология
26	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01505 Биология мұғалімдерін даярлау
27	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01550-Биология

6В051 Биологиялық және сабақтас ғылымдар даярлау бағыты
6В050 Биологиялық және сабақтас ғылымдар білім беру бағдарламасы тобы
«Биотехнология» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Биотехнология» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 18 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	15	**5,00**
2.	Alikhan Bokeikhan University	6	**2,43**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6	**2,43**
4.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6	**2,43**
5.	Алматы технологиялық университеті	5	**2,14**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	5	**2,14**
7.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	4	**1,86**
8.	Торайғыров университеті	4	**1,86**
9.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	3	**1,57**
10.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	3	**1,57**
11.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	2	**1,29**

12.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	2	**1,29**
13.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	2	**1,29**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2	**1,29**
15.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	**1,00**
16.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	**1,00**
17.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	1	**1,00**
18.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	1	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Alikhan Bokeikhan University, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	7	784	**3,65**
2.	Alikhan Bokeikhan University	7	548	**3,45**
3.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	8	690	**2,93**
4.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	180	**2,69**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	358	**2,68**
6.	Торайғыров университеті	2	198	**2,59**
7.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	3	432	**2,54**
8.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	8	334	**2,51**
9.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	7	596	**2,24**
10.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	3	396	**2,20**
11.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	5	602	**1,99**
12.	Алматы технологиялық университеті	12	635	**1,75**
13.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7	602	**1,68**
14.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	2	150	**1,54**
15.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	1	85	**1,42**
16.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	16	**1,36**
17.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	1	58	**0,68**
18.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	1	21	**0,58**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті мен Alikhan Bokeikhan University.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	17	3	**5,00**
2.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	10	1	**2,30**
3.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	6	0	**0,88**
4.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	0	**0,74**
5.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4	0	**0,59**
6.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	4	0	**0,59**
7.	Alikhan Bokeikhan University	4	0	**0,59**
8.	Алматы технологиялық университеті	3	0	**0,44**
9.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	3	0	**0,44**
10.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	2	0	**0,29**
11.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	2	0	**0,29**

12.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2	0	**0,29**
13.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	2	0	**0,29**
14.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	**0,00**
15.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	0	0	**0,00**
16.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	0	**0,00**
17.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	0	0	**0,00**
18.	Торайғыров университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Биотехнология» ББ бойынша рейтингке қатысатын 18 ЖЖОКБҰ-ның 18-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	ACQUIN	**5,00**
2.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	ASIIN	**5,00**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	ASIIN	**4,29**
4.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	IAAR	**3,57**
5.	Alikhan Bokeikhan University	IAAR	**2,55**
6.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	CAAAE	**2,55**
7.	Алматы технологиялық университеті	IQAA	**2,55**

8.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	CAAAE	**2,55**
9.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	IQAA	**2,55**
10.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	IQAA	**2,55**
11.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	**2,55**
12.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	IAAR	**2,55**
13.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	CAAAE	**2,55**
14.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	IQAA	**2,55**
15.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	IAAR	**2,55**
16.	Торайғыров университеті	CAAAE	**2,55**
17.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	ARQA	**2,55**
18.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	CAAAE	**2,55**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

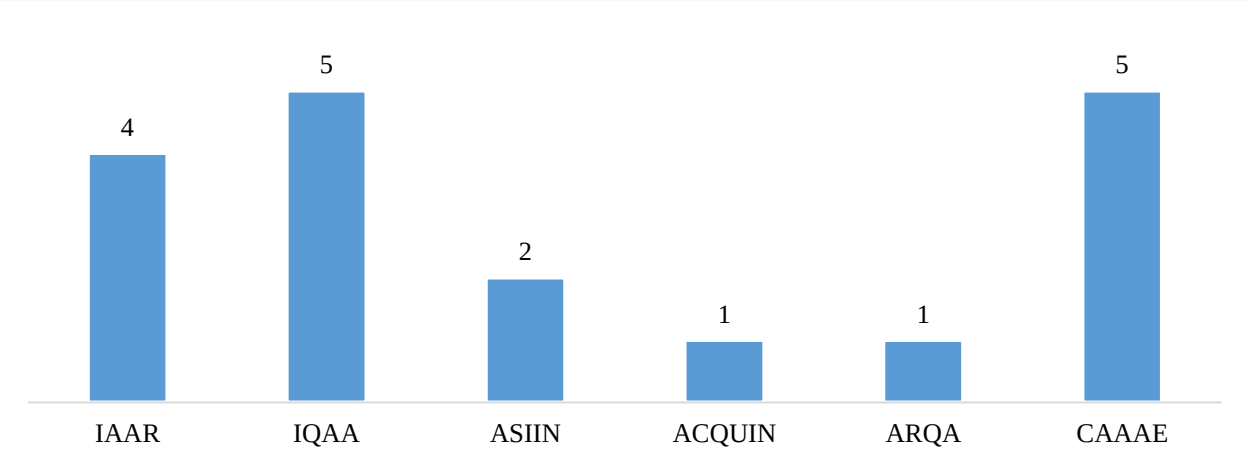

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 18 ББ-ның 5-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде және 5-і CAAAE - Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығы аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	8,70	**4,35**
2.	Алматы технологиялық университеті	8,50	**4,25**
3.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	8,40	**4,20**
4.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	8,20	**4,10**
5.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	8,16	**4,08**
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,16	**4,08**
7.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	8,10	**4,05**
8.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	8,00	**4,00**
9.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	8,00	**4,00**
10.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	7,83	**3,92**
11.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7,80	**3,90**
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7,75	**3,88**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7,66	**3,83**
14.	Alikhan Bokeikhan University	7,60	**3,80**
15.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,58	**3,79**
16.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	7,50	**3,75**
17.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	7,33	**3,67**
18.	Торайғыров университеті	7,16	**3,58**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Алматы технологиялық университеті және С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	118	8	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	139	4	**2,12**
3.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	176	3	**1,40**
4.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	216	4	**1,37**
5.	Торайғыров университеті	54	1	**1,37**
6.	Алматы технологиялық университеті	358	5	**1,03**
7.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	375	3	**0,59**
8.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	265	2	**0,56**
9.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	108	1	**0,44**
10.	Халықаралық инженерлік-технологиялық	386	1	**0,19**

	университеті			
11.	Alikhan Bokeikhan University	104	0	**0,00**
12.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	210	0	**0,00**
13.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	93	0	**0,00**
14.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	82	0	**0,00**
15.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	40	0	**0,00**
16.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	103	0	**0,00**
17.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	130	0	**0,00**
18.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	362	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті жоғары көрсеткіш көрсетті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	Способ получения кормовой добавки для животных	**5,00**
		Способ конструирования теста иммунохромографического анализа для диагностики трихинеллеза	
		Способ очистки окситетрациклина	
		Получение генетической конструкции экспрессирующей рекомбинантный антиген трихенелл	
2	Алматы технологиялық университеті	Получение биологически безопасной и полноценной геродиетической продукции животноводства при применении белковых кормовых добавок	**3,31**
		Исследование и применение новых видов полифункциональных белковых добавок в технологии рыбных продуктов для здорового питания	
		Использование экстрактов расторопши в технологии мясных продуктов	
		Исследование технологии производства пресервов на основе биотехнологических приемов	
		Биотехнологические особенности получения новых видов композиционных мясных продуктов из бобовых.	
		Изучение использования растительного белкового продукта в кулинарных изделиях из рыбы	
3	Alikhan Bokeikhan University	Өсімдік қосылған жұмсақ тұзды ірімшік өндіру тәсілі	**1,90**
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	Способ получения коллагенсодержащего сырья	**1,67**
5	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	Медицинадағы жасушалық биотехнология	**1,19**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Алматы технологиялық университеті, Alikhan Bokeikhan University, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	43	20	46,5	**5,00**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	35	13	37,1	**3,99**
3.	Торайғыров университеті	13	4	30,8	**3,31**
4.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	62	18	29,0	**3,12**
5.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік	7	2	28,6	**3,07**

	университеті				
6.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	13	3	23,0	**2,48**
7.	Алматы технологиялық университеті	63	11	17,4	**1,88**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	23	3	13,0	**1,40**
9.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	8	1	12,5	**1,34**
10.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	18	2	11,1	**1,19**
11.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	40	4	10,0	**1,08**
12.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	34	3	8,8	**0,95**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	41	3	7,3	**0,79**
14.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	31	1	3,2	**0,35**
15.	Alikhan Bokeikhan University	6	0	0,0	**0,00**
16.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	19	0	0,0	**0,00**
17.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	25	0	0,0	**0,00**
18.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	92	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 768 болса, оның ішінде 140 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 18% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Торайғыров университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	97,3	**3,47**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	78,0	**3,15**
3.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	69,0	**3,01**
4.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	71,5	**2,78**
5.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	77,4	**2,76**
6.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	74,9	**2,67**
7.	Торайғыров университеті	71,9	**2,64**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	67,7	**2,63**
9.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	71,9	**2,57**
10.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	66,3	**2,57**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	69,6	**2,55**
12.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	73,8	**2,49**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	73,7	**2,46**
14.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	88,2	**2,45**
15.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	68,7	**2,42**
16.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	84,4	**2,37**
17.	Alikhan Bokeikhan University	65,4	**2,34**
18.	Алматы технологиялық университеті	63,7	**2,27**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 82 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті және А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	216	154	71,2	**5,00**
2.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	362	142	39,2	**2,75**
3.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	130	13	10,0	**0,70**
4.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	93	9	9,7	**0,68**
5.	Торайғыров университеті	54	5	9,2	**0,65**
6.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	139	8	5,7	**0,40**
7.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	158	6	3,8	**0,27**
8.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	40	1	2,5	**0,18**
9.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	118	3	2,5	**0,18**
10.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	166	4	2,4	**0,17**
11.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	82	2	2,4	**0,17**
12.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	375	7	1,9	**0,13**
13.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	103	1	1,0	**0,07**
14.	Alikhan Bokeikhan University	104	1	0,9	**0,07**
15.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	265	2	0,7	**0,05**
16.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	386	3	0,8	**0,05**
17.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және	210	1	0,5	**0,03**

	бизнес университеті				
18.	Алматы технологиялық университеті	358	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Биотехнология» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 11% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінде анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	**5,00**
2.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	929	12917	14	**4,70**
3.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	626	9112	15	**4,49**
4.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	5806	15	**4,46**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**4,16**
6.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436	7147	16	**3,99**
7.	Торайғыров университеті	511	8878	17	**3,76**
8.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	7979	17	**3,74**
9.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	824	14443	18	**3,73**
10.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	**3,46**
11.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19	**3,41**
12.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	**3,41**
13.	Алматы технологиялық университеті	388	7979	21	**3,18**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311,	6524	21	**3,12**
15.	Alikhan Bokeikhan University	375	7870	21	**3,12**
16.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	**2,45**
17.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	186	5020	27	**2,42**
18.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	111	4139	37	**1,75**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74,0	**5,00**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61,4	**4,15**
3.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436	265	60,8	**4,11**
4.	Алматы технологиялық университеті	388	232	59,8	**4,04**
5.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	929	548	59,0	**3,98**
6.	Торайғыров университеті	511	299	58,5	**3,95**
7.	Халықаралық инженерлік-технологиялық	111	61	55,0	**3,71**

	университеті				
8.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	824	447	54,3	**3,66**
9.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311,	148	47,6	**3,21**
10.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	186	88	47,3	**3,20**
11.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42,3	**2,85**
12.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**2,79**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38,4	**2,59**
14.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	626	228	36,4	**2,46**
15.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	140	35,4	**2,39**
16.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	158	34,6	**2,34**
17.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31,6	**2,13**
18.	Alikhan Bokeikhan University	375	60	16,0	**1,08**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 51% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы технологиялық университеті

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және

сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7147	53000,00	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419,00	**4,20**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345,00	**2,76**
4.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	14443	13982,00	**2,05**
5.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547,00	**2,02**
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075,00	**1,83**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979	7359,00	**1,55**
8.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	5020	6716,00	**1,50**
9.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,41**
10.	Торайғыров университеті	8878	5092,00	**1,38**
11.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	9112	4549,00	**1,33**
12.	Alikhan Bokeikhan University	7870	4375,00	**1,32**
13.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	12917	3998,00	**1,29**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524	3966,00	**1,29**
15.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800,00	**1,28**
16.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5806	3511,00	**1,26**
17.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	4139	554,00	**1,03**
18.	Алматы технологиялық университеті	7979	129,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	**5,00**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	**4,29**
3.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	551412,1	**4,29**
4.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	**4,00**
5.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	518832,2	**3,74**
6.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық	554746,4	**3,67**

	зерттеу университеті		
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**3,62**
8.	Алматы технологиялық университеті	546778,9	**3,58**
9.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	**3,50**
10.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	531021,3	**3,40**
11.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515,0	**3,32**
12.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	501097,5	**3,06**
13.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	**3,01**
14.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	481000,0	**2,82**
15.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	423584,5	**2,39**
16.	Торайғыров университеті	380524,9	**2,26**
17.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	402483,8	**1,93**
18.	Alikhan Bokeikhan University	306207,0	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Биотехнология» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 495 742 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті– 673 821,9 теңге, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті – 530 045,0 теңге, Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті - 551412,1 теңге, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті - 584038,9 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті.

2-диаграмма. «Биотехнология» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 575 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 26; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 82; шетелде білім алатын түлектер – 6; шетел азаматтары – 14; әскери қызметкер -1; 1996 жылғы және одан үлкен – 2; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер - 444.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5	100%	100 %	0%	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	28	96%	89%	7%	**4,61**
3.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	10	90%	90%	0%	**4,50**
4.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	32	91%	88%	3%	**4,44**
5.	Торайғыров университеті	10	100%	80%	20%	**4,40**
6.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	50	94%	82%	12%	**4,34**

7.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	15	87%	74%	13%	**3,93**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	17	94%	65%	29%	**3,82**
9.	Алматы технологиялық университеті	46	85%	65%	20%	**3,65**
10.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	27	81%	67%	14%	**3,63**
11.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	34	82%	65%	17%	**3,59**
12.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	91	86%	63%	23%	**3,59**
13.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	26	80%	65%	15%	**3,58**
14.	Alikhan Bokeikhan University	6	67%	67%	0%	**3,33**
15.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	24	83%	54%	29%	**3,29**
16.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	25	80%	48%	32%	**3,04**
17.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	17	65%	47%	18%	**2,71**
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	0	0	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Биотехнология» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 86% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіштері жоғары ЖЖОКБҰ: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Соңғы позицияда Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті орналасты.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

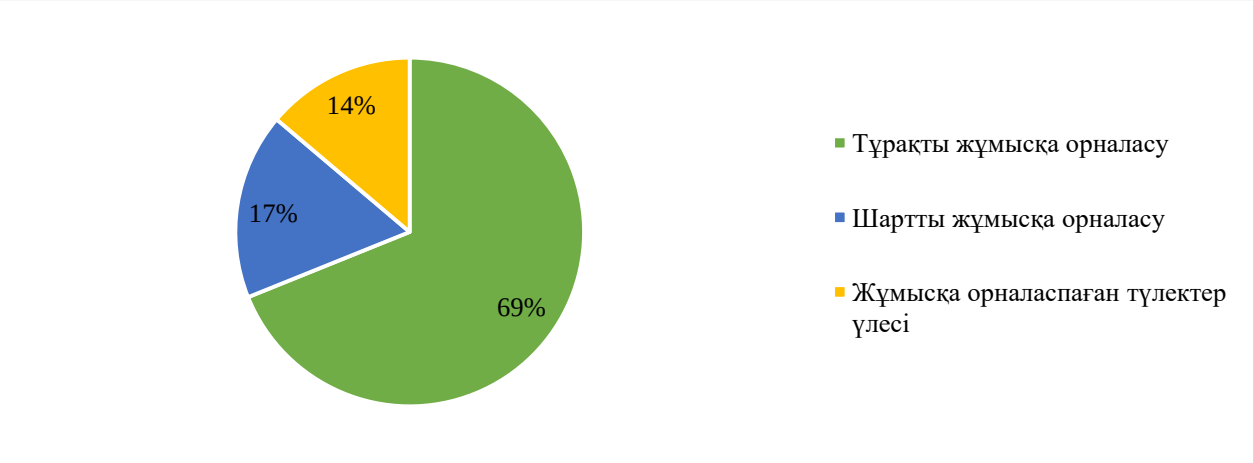

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 69%-ы тұрақты, ал 17%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 14%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Alikhan Bokeikhan University	93,0%	-	67%
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	-	69,0%	82%
3	Алматы технологиялық университеті	90,0%	80,0%	85%
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	90,0%	90,0%	96%
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	96,0%	100,0%	94%
6	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	84,0%	94,0%	91%
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	88,0%	76,0%	80%
8	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	76,0%	70,0%	65%
9	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	87,0%	85,0%	81%
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	84,0%	96,0%	94%
11	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	79,0%	78,0%	90%
12	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	91,0%	75,0%	*
13	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	86,0%	65,0%	80%
14	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	-	100,0%	100%
15	Торайғыров университеті	96,0%	78,0%	100%
16	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	91,0%	82,0%	87%
17	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	90,0%	91,0%	83%

18	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	91%	87%	86%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің көрсеткіштері жақсарған. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Alikhan Bokeikhan University, Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті, Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

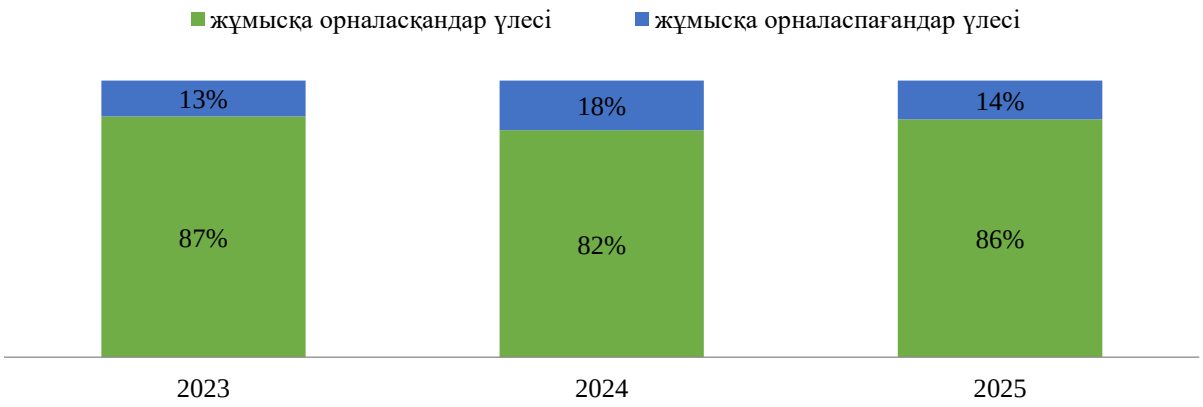

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 87%, 2024 жылы - 82%, ал 2025 жылы - 86% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының

еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	1,45	**4,79**
2.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1,72	**4,67**
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	1,75	**4,66**
4.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1,80	**4,64**
5.	Alikhan Bokeikhan University	2,00	**4,55**
6.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	2,13	**4,49**
7.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	2,16	**4,47**
8.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	2,17	**4,47**
9.	Алматы технологиялық университеті	2,36	**4,38**
10.	Торайғыров университеті	2,50	**4,32**
11.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	2,53	**4,31**
12.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	2,57	**4,29**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2,60	**4,27**
14.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	2,71	**4,22**
15.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2,80	**4,18**
16.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	3,28	**3,96**
17.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3,76	**3,74**
18.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

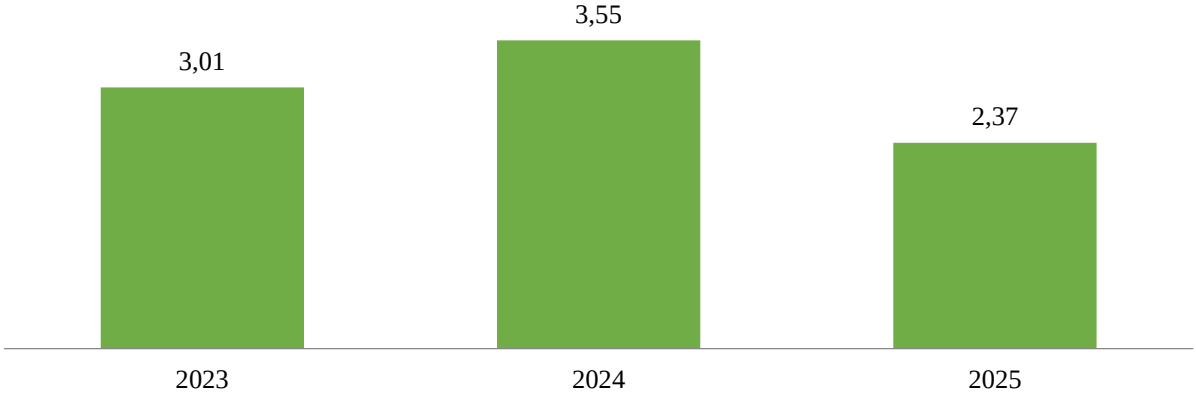

5-диаграмма еңбек нарығында «Биотехнология» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 3,01 айды, 2024 жылы 3,55 айды, ал 2025 жылы 2,37 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл

1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	248735,0	**5,00**
2.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	260587,8	**4,91**
3.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	236232,9	**4,84**
4.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	234241,3	**4,52**
5.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	227508,3	**4,41**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	197425,5	**4,28**
7.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	217282,1	**4,26**
8.	Торайғыров университеті	185141,3	**4,15**
9.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	205414,6	**4,09**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	182085,0	**3,92**
11.	Алматы технологиялық университеті	189441,9	**3,85**
12.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	168118,8	**3,79**
13.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	160858,0	**3,41**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	150365,8	**3,36**
15.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	143516,7	**3,16**
16.	Alikhan Bokeikhan University	135448,1	**3,12**
17.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	116222,1	**3,01**
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті. Ең төменгі көрсеткішті Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Биотехнология» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Биотехнология» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05101-" Өсімдік биотехнологиясы және микробиология "	3,773	1/17
2.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В05102-Биотехнология	3,663	2/17
3.	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	6В05102 - Биотехнология	3,594	3/17
4.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В05103 - Биотехнология	3,379	4/17
5.	Торайғыров университеті	6В05102 - Биотехнология	3,262	5/17
6.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В05102 - Биотехнология	3,251	6/17
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В05102 - Салалар бойынша биотехнология	3,202	7/17
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05102-Биотехнология	3,078	8/17
9.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық	6В05103-Биотехнология	3,072	9/17

	университеті			
10.	Алматы технологиялық университеті	6В05101-Биотехнология	3,027	10/19
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05120 - Биотехнология	2,975	11/17
12.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	6В05101 - Биотехнология	2,928	12/17
13.	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	6В05105 - Биотехнология	2,903	13/17
14.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В05102-Биотехнология	2,762	14/17
15.	Alikhan Bokeikhan University	6В05121-Биотехнология	2,680	15/17
16.	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	6В05112–Биотехнология	2,549	16/17
17.	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	6В05101 - Биотехнология	2,526	17/17
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В05102 - Биотехнология	0,997	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Биотехнология» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-5 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Торайғыров университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Биотехнология» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Alikhan Bokeikhan University	-	-	15/17
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	-	14 / 19	14/17
3	Алматы технологиялық университеті	11/18	13 / 19	10/17
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3/18	3 / 19	1/17
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық	1/18	1 / 19	3/17

	зерттеу университеті			
6	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	13/18	2 / 19	2/17
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6/18	10 / 19	9/17
8	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	18/18	18 / 19	16/17
9	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	4/18	8 / 19	12/17
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	10/18	7 / 19	8/17
11	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	16/18	12 / 19	7/17
12	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9/18	17 / 19	*
13	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	15/18	15 / 19	17/17
14	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	-	4 / 19	4/17
15	Торайғыров университеті	2/18	9 / 19	5/17
16	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	12/18	5 / 19	6/17
17	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	7/18	11 / 19	11/17
18	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	5/18	6 / 19	13/17

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Биотехнология» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті және Торайғыров университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті Торайғыров университетінің орнын алды. 2025 жылы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті көшбасшылар қатарынан көрінді. Үш жыл бойы Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Биотехнология» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Биотехнология» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Alikhan Bokeikhan University	6В05121- Биотехнология
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В05102-Биотехнология
3	Алматы технологиялық университеті	6В05101-Биотехнология
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05101-" Өсімдік биотехнологиясы және микробиология "
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті	6В05102 -Биотехнология
6	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В05102- Биотехнология
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05103- Биотехнология
8	Қ. Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті	6В05112– Биотехнология
9	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	6В05101 - Биотехнология
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05102-Биотехнология
11	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В05102 - Салалар бойынша биотехнология
12	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В05102 - Биотехнология
13	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	6В05101 - Биотехнология
14	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В05103 - Биотехнология
15	Торайғыров университеті	6В05102 - Биотехнология
16	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В05102 - Биотехнология
17	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05120 - Биотехнология
18	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	6В05105 - Биотехнология

6В053 Физикалық және химиялық ғылымдар даярлау бағыты
В054 Физика білім беру бағдарламасы тобы
«Техникалық физика» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Техникалық физика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 5 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	32	**5,00**
2	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	5	**1,52**
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	**1,39**
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	2	**1,13**
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	25	3161	**4,94**
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	30	3884	**4,43**
3	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	9	723	**2,78**
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2	135	**1,54**
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4	2	**3,93**
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7	0	**2,50**
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	5	0	**1,79**
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	4	0	**1,43**
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	4	0	**1,43**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде

қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Техникалық физика» ББ бойынша рейтингке қатысатын 5 ЖЖОКБҰ-ның 5-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	IAAR	**5,00**
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	IQAA	**3,57**
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	CAAAE	**3,57**
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IAAR	**3,57**
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	CAAAE	**3,57**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

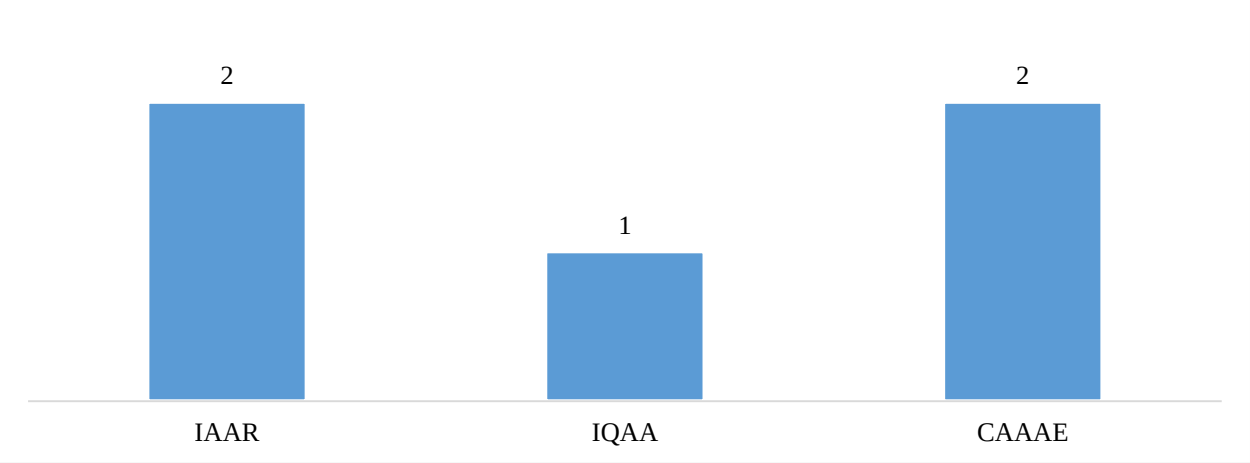

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 5 ББ-ның 2-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде және 2-і CAAAE - Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығынан аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7,10	**3,55**
2	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	7,10	**3,55**
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7,08	**3,54**
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,08	**3,54**
5	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6,75	**3,38**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	50	163	**5,00**
3	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	7	105	**1,09**
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	158	**0,21**
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	0	88	**0,00**
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	0	77	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	Сусымалы материалдарды брикеттеуге арналған қондырғы	**5,0**
		Материалдардың жылу беру коэффициентін анықтау үшін құрылғы	
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	Қалдықтардан тыңайтқыш алу тәсілі	**1,61**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	9	5	55,5	**5,00**
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	12	5	41,6	**3,75**
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	47	15	32,0	**2,87**
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	19	2	10,5	**0,95**
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	24	2	8,3	**0,75**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 111 болса, оның ішінде 29 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 26% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орынға тиесілі: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	84,0	**3,00**
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	83,2	**2,97**
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	77,2	**2,76**
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	77,3	**2,76**
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	69,9	**2,50**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 78 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	77	5	6,4	**5,00**
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	163	5	3,0	**2,36**
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	158	4	2,5	**1,95**
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	88	1	1,1	**0,88**
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	105	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Техникалық физика» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 2,5% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орынында анықталды: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	**5,00**
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**4,16**
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	**3,46**
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	6524	21	**3,12**
5	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	226	5804	26	**2,55**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық

стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74,0	**5,00**
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61,4	**4,15**
3	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	226	108	59,8	**3,23**
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	148	47,6	**3,21**
5	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**2,79**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 59,8% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау

және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419,00	**5,00**
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547,00	**2,27**
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,52**
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524	3966,00	**1,37**
5	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	5804	100,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға,

ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	**5,00**
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	**3,47**
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**2,88**
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	489887,3	**1,76**
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	423584,5	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Техникалық физика» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 533 828 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті– 673 821,9 теңге, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті– 584 038,9 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

2-диаграмма. «Техникалық физика» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

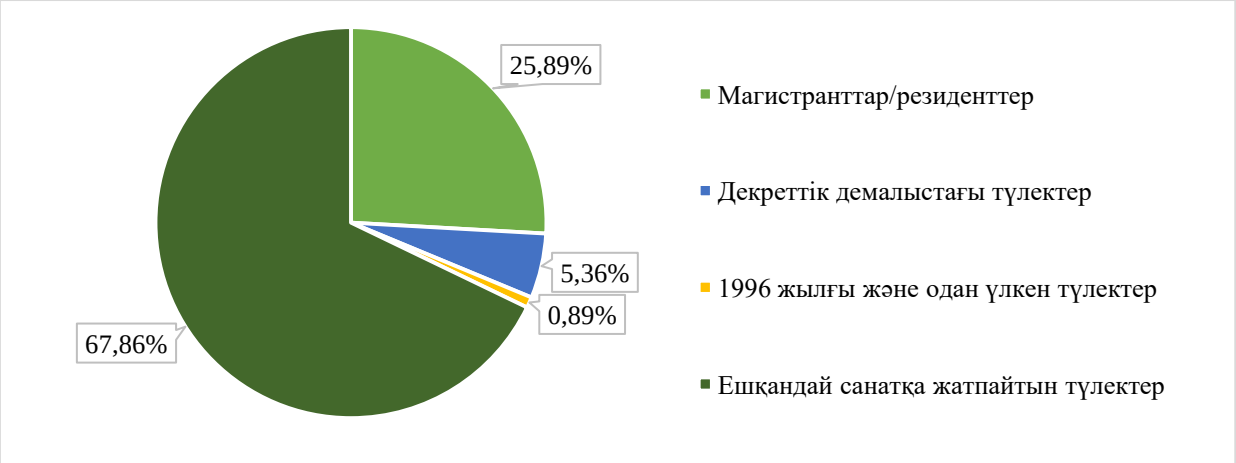

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 112 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 6; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 29; 1995 жылғы және одан үлкен – 1; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер - 76.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	19	95%	90%	5%	**4,58**
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	18	83%	78%	5%	**4,00**
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	35	86%	63%	23%	**3,60**
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	11	91%	46%	45%	**3,18**
*	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	0	0	0	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Техникалық физика» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 88% құрады. Жұмысқа орналасу пайызы жоғары ЖЖОКБҰ: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті. Түлектерінің жұмысқа орналасу деңгейі 90%-дан асады.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

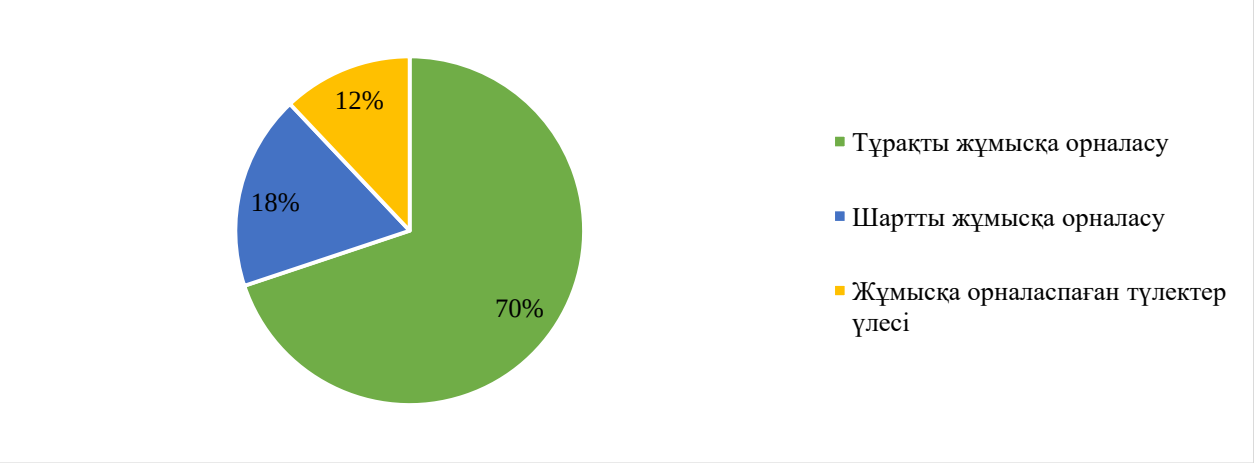

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 70%-ы тұрақты, ал 18%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 12%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	100%	100%	91%
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	83%	100%	86%
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	96%	91%	*
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	83%	86%	83%
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	100%	91%	95%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша соңғы 3 жылды салыстырғанда жұмысқа орналасу деңгейі қатарынан көтерілген ЖЖОКБҰ байқалмады. Ал көрсеткіштердің нашарлауы келесі ЖЖОКБҰ-да байқалды: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

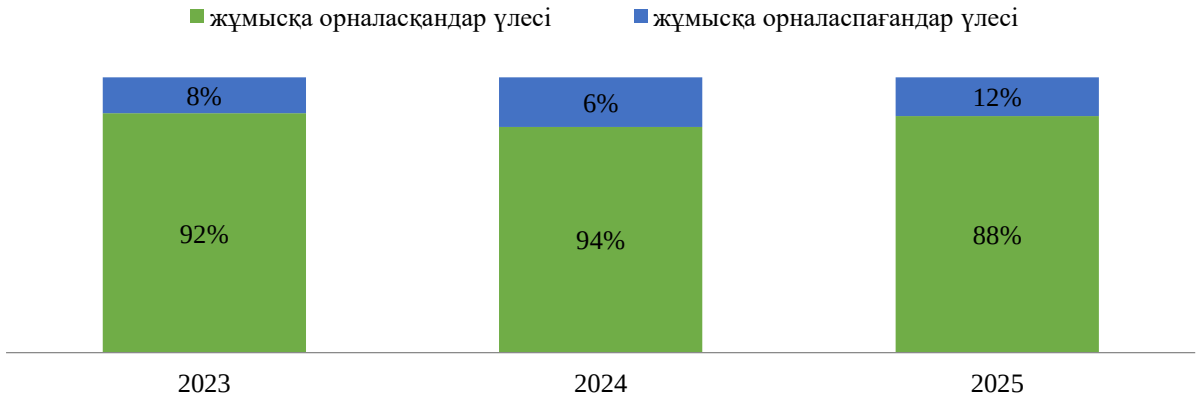

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері нашарлады: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 92%, 2024 жылы - 94%, ал 2025 жылы - 88% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	2,60	**4,27**
2	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2,65	**4,25**
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2,79	**4,19**

4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3,00	**4,09**
*	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 3 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

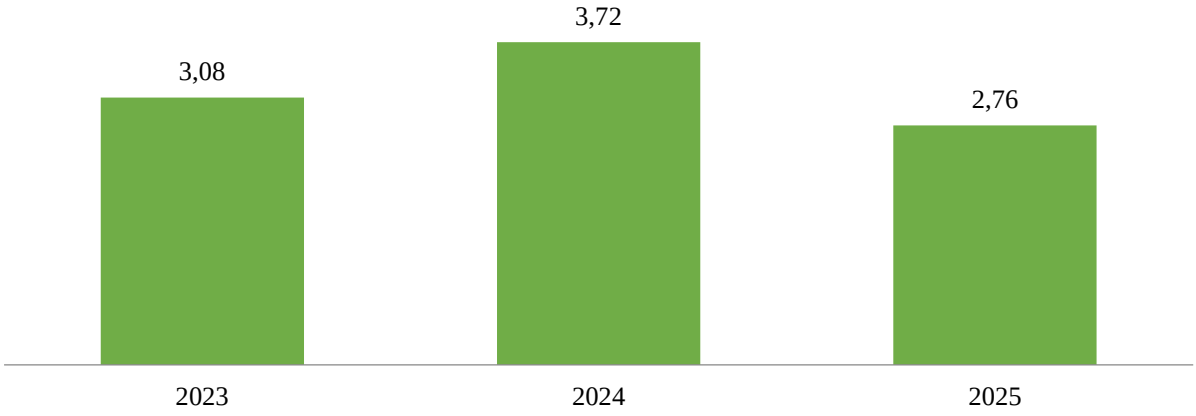

5-диаграмма еңбек нарығында «Техникалық физика» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 3,08 айды, 2024 жылы 3,72 айды, ал 2025 жылы 2,76 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де

назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	215150,6	**5,00**
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	168364,3	**4,49**
3	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	157706,0	**4,09**
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	117379,2	**3,19**
*	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті. Ең төменгі көрсеткішті Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Техникалық физика» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Техникалық физика» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В05303 Техникалық физика	3,426	1/4
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05323 Техникалық физика	3,189	2/4
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05305 Техникалық физика	3,054	3/4
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6В05301 Техникалық физика	3,003	4/4
*	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05303 Техникалық физика	1,901	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Техникалық физика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-2 құрамына Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Техникалық физика» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	3/5	4 / 5	4/4
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4/5	2 / 5	2/4
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1/5	1 / 5	*
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	5/5	5 / 5	3/4
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2/5	3 / 5	1/4

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Техникалық физика» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшысы қатарында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті болды. 2024 жылы көшбасшы өзгерген жоқ. 2025 жылы көшбасшыны Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті ауыстырды. Үш жыл бойы Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Техникалық физика» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Семей қаласының Шәкәрім атындағы университетінің жоғары нәтижелері оның бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орыны түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Техникалық физика» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6В05301 Техникалық физика
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05323 Техникалық физика
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05303 Техникалық физика
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05305 Техникалық физика
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В05303 Техникалық физика

6В015 Жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдер даярлау бағыты В010 Физика мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы «Физика - Информатика» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Физика - Информатика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 11 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті және Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	8	**5,00**
2.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8	**5,00**
3.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6	**3,86**
4.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	**2,71**
5.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	4	**2,71**
6.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	3	**2,14**
7.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	2	**1,57**
8.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	2	**1,57**
9.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	**1,57**
10.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	1	**1,00**
11.	SDU University	1	**1,00**

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	14	696	**2,85**
2.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	2	366	**2,51**
3.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	5	616	**1,55**
4.	SDU University	5	617	**1,55**
5.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	4	367	**1,08**

6.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1	28	**1,00**
7.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	4	327	**0,89**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	16	1250	**0,86**
9.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	4	310	**0,81**
10.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6	459	**0,79**
11.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	12	762	**0,60**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Орталық Азия Инновациялық Университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7	2	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс	4	0	**1,43**

	Қазақстан университеті			
3.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3	0	**1,07**
4.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	0	**1,07**
5.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	0	**0,71**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2	0	**0,71**
7.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1	0	**0,36**
8.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1	0	**0,36**
9.	SDU University	0	0	**0,00**
10.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	**0,00**
11.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Физика - Информатика» ББ бойынша рейтингке қатысатын 11 ЖЖОКБҰ-ның 10-ы мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	ACQUIN	**5,00**
2.	SDU University	IAAR	**2,98**
3.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	IAAR	**2,98**

4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	CAAAE	**2,98**
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	**2,98**
6.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	IAAR	**2,98**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	CAAAE	**2,98**
8.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	ARQA	**2,98**
9.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	IAAR	**2,98**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	**2,98**
11.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	-	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

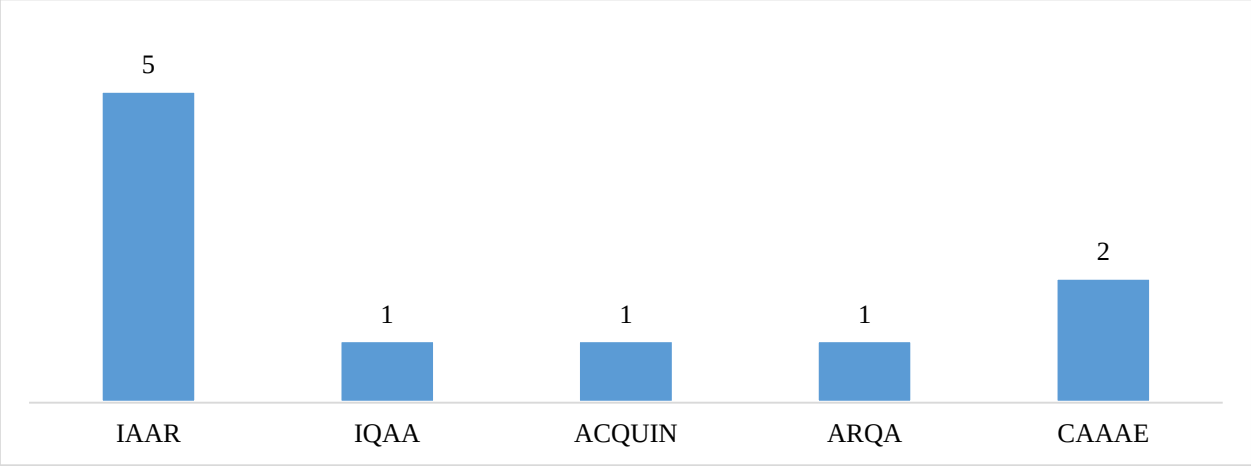

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 10 ББ-ның 5-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру

мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	8,50	**4,25**
2.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	8,20	**4,10**
3.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	7,50	**3,75**
4.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,40	**3,70**
5.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7,40	**3,70**
6.	SDU University	6,80	**3,40**
7.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық	6,30	**3,15**

	институты		
8.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6,30	**3,15**
9.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6,20	**3,10**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5,90	**2,95**
11.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5,80	**2,90**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті және Орталық Азия Инновациялық Университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	SDU University	77	5	**5,00**
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	25	1	**3,08**
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	59	1	**1,31**
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	75	1	**1,03**
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	12	0	**0,00**
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	69	0	**0,00**
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	49	0	**0,00**
8	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	54	0	**0,00**
9	Орталық Азия Инновациялық Университеті	39	0	**0,00**
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	68	0	**0,00**

11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, критерий бойынша ақпарат келесі ЖЖОКБҰ анықталды: SDU University, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетіШ, Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті және Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Орталық Азия Инновациялық Университеті	"ОББӨЖ-ын case-study әдісімен ұйымдастыру"	**5,00**
		"Физика бойынша өтілетін сыныптан тыс жұмыстардың формалары мен әдістері"	
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	Физика және астрономия пәндерін оқытуда кіріктіру әдістерін қолдану	**3,90**

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Орталық Азия Инновациялық Университеті және Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	3	60,0	**5,00**
2.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	19	10	52,6	**4,39**
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	15	6	40,0	**3,33**
4.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	10	4	40,0	**3,33**
5.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11	3	27,2	**2,27**

6.	SDU University	24	6	25,0	**2,08**
7.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	4	1	25,0	**2,08**
8.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	33	8	24,2	**2,02**
9.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	20	3	15,0	**1,25**
10.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	20	2	10,0	**0,83**
11.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 167 болса, оның ішінде 46 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 27,5% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, мен Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1.	SDU University	116,7	**4,17**
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	112,9	**4,03**
3.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	109,2	**3,90**
4.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	92,2	**3,29**
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	91,2	**3,26**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	88,9	**3,17**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	85,0	**3,04**

8.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	81,6	**2,91**
9.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	78,0	**2,79**
10.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	0,0	**0,00**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0,0	**0,00**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 77,8 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: SDU University және Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1.	SDU University	77	13	17,0	**5,00**
2.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	39	1	2,6	**0,76**
3.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	12	0	0,0	**0,00**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	25	0	0,0	**0,00**

5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	69	0	0,0	**0,00**
6.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	49	0	0,0	**0,00**
7.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	75	0	0,0	**0,00**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	54	0	0,0	**0,00**
9.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	59	0	0,0	**0,00**
10.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	68	0	0,0	**0,00**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Физика - Информатика» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 2,6% құрайды. Шетелдік студенттері келесі оқу орындарында анықталды: SDU University және Орталық Азия Инновациялық Университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**5,00**
2.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	7979	17	**4,50**
3.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	**4,10**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	**4,01**
5.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7902	20	**3,93**
6.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	**3,73**
7.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	6458	22	**3,53**
8.	SDU University	356	9031	25	**3,10**
9.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	**2,91**
10.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	2457	28	**2,78**
11.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	16067	44	**1,78**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 16 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің

нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	62,5	**5,00**
2.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58,5	**4,68**
3.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	141	48,6	**3,89**
4.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	268	47,2	**3,77**
5.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	163	44,8	**3,58**
6.	SDU University	356	156	43.8	**3,51**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**3,31**
8.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	47.2	**2,87**
9.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	158	34,6	**2,77**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31,6	**2,52**
11.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	15	17.2	**1,38**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 41,6% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді:

С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838,00	**5,00**
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063,00	**1,94**
3.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075,00	**1,74**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181,00	**1,65**
5.	SDU University	9031	9806,00	**1,62**
6.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7902	9411,00	**1,58**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979	7359,00	**1,37**

8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,19**
9.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6458	4486,00	**1,09**
10.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	2457	4110,00	**1,05**
11.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	16067	3608,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884,4	**5,00**
2.	SDU University	619048,3	**4,28**
3.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221,1	**3,89**
4.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	**3,87**
5.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	536553,5	**3,61**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**3,30**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515,0	**2,91**
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	**2,52**
9.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	383676,3	**1,83**
10.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	371175,6	**1,07**
11.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	351110,9	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Физика - Информатика» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 499738 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті– 668 884,4 теңге, SDU University – 619048,3 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты.

2-диаграмма. «Физика - Информатика» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

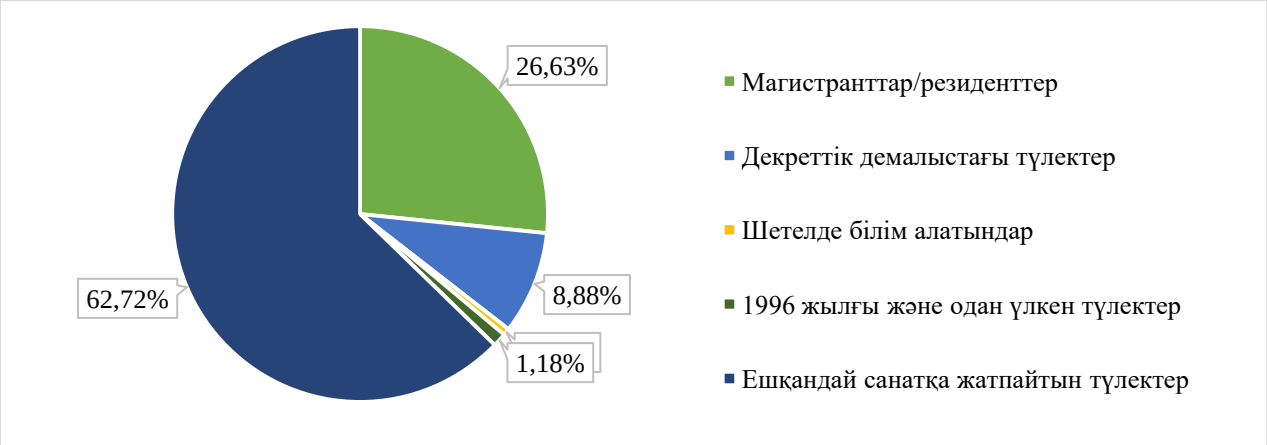

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 169 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 15; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 45; шетелде білім алатын түлектер – 1; 1996 жылғы және одан үлкен – 2; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер -106.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	12	100%	100 %	0%	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	19	95%	90%	5%	**4,58**
3.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	7	100%	86%	14%	**4,57**
4.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	30	93%	80%	13%	**4,27**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	10	90%	80%	10%	**4,20**
6.	SDU University	22	95%	73%	22%	**4,09**
7.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	5	80%	80%	0%	**4,00**
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан	13	77%	62%	15%	**3,38**

	университеті					
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	0	0	**0,00**
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	0	0	0	**0,00**
*	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	0	0	0	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Физика - Информатика» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 92% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті. Соңғы позицияда М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті болды, онда жұмысқа орналасу деңгейі 76,9%-ды көрсетті.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

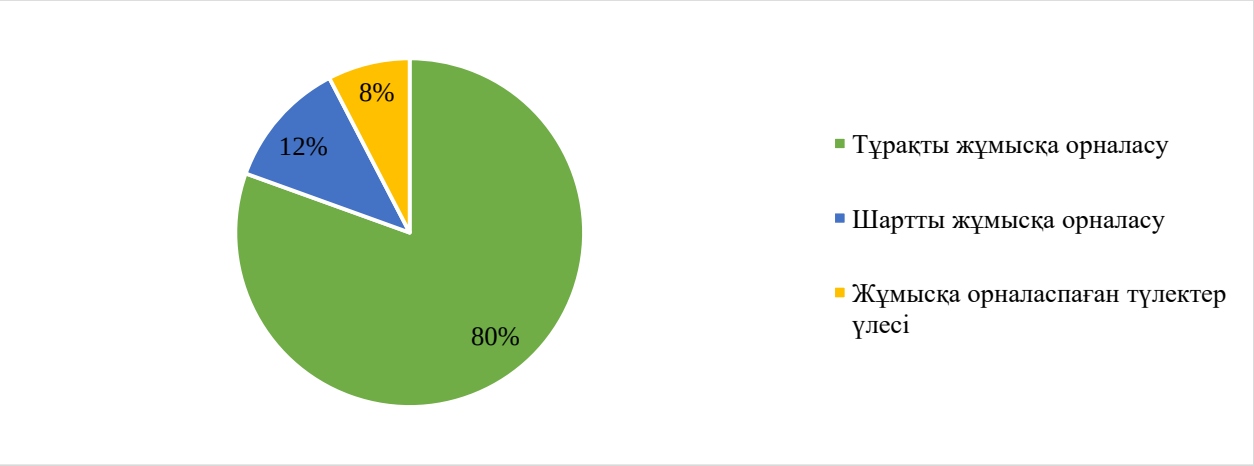

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 80%-ы тұрақты, ал 12%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 8%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	SDU University	100%	93%	95%
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	100%	75%	*
3	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	73%	100%	*
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	100%	100%	95%
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	*	84%	93%

6	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	-	94%	100%
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	100%	93%	90%
8	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	100%	100%	100%
9	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	57%	80%
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	93%	100%	*
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	-	77%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштері салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Орталық Азия Инновациялық Университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті,

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

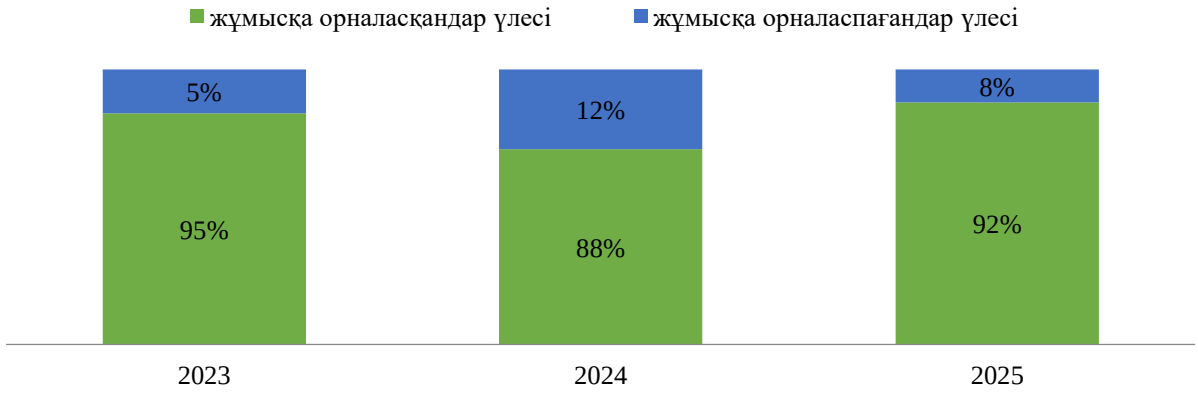

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 95%, 2024 жылы - 88%, ал 2025 жылы - 92% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	1,40	**4,82**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1,67	**4,70**
3.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	1,77	**4,65**
4.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	2,07	**4,51**
5.	SDU University	2,14	**4,48**
6.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2,14	**4,48**
7.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3,00	**4,09**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3,50	**3,86**
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	*	**0,00**
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	*	**0,00**
*	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	*	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Орталық Азия Инновациялық Университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

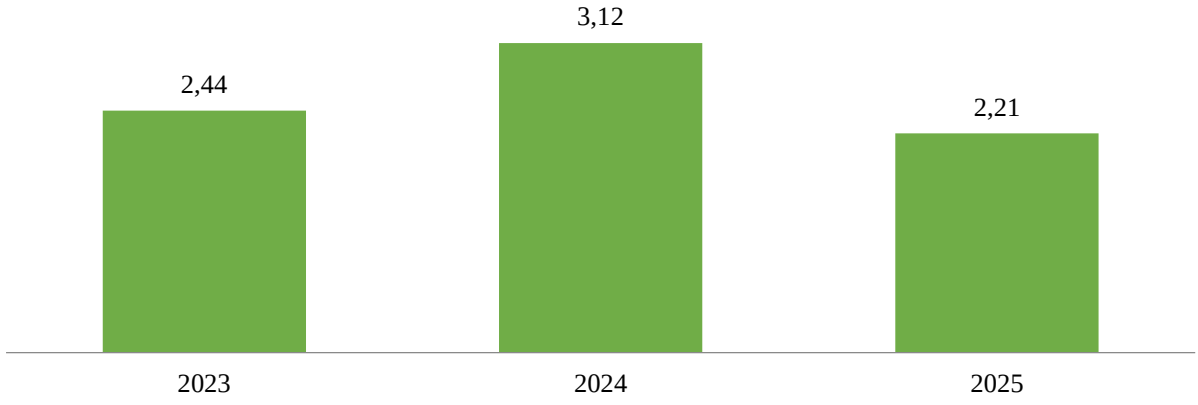

5-диаграмма еңбек нарығында «Физика - Информатика» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,44 айды, 2024 жылы 3,12 айды, ал 2025 жылы 2,21 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	297090,7	**5,00**
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	283024,3	**4,94**
3.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	252876,0	**4,72**
4.	SDU University	294286,4	**4,70**
5.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	281911,1	**4,55**
6.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	275957,9	**4,44**
7.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	253562,0	**4,40**
8.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	239121,0	**4,21**
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	*	**0,00**
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	*	**0,00**
*	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	*	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті. Ең төменгі көрсеткішті Орталық Азия Инновациялық Университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Физика - Информатика» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Физика - Информатика» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01510 Физика-Информатика (көптілді оқыту)	**3,560**	1/8
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01505-Физика-информатика	**3,530**	2/8
3.	SDU University	6В01503 Физика-Информатика	**3,522**	3/8
4.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01504-Физика-информатика	**3,387**	4/8
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01509-Физика-Информатика	**3,356**	5/8
6.	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01505 Физика-Информатика	**3,036**	6/8
7.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01507 - Физика - информатика	**2,940**	7/8
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01522 Физика - Информатика	**2,832**	8/8

*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01509- Физика және Иинформатика мұғалімі	**1,290**	*
*	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01510 Физика-Информатика мұғалімін даярлау	**1,080**	*
*	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01509-Физика және Информатика	**0,766**	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Физика - Информатика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-5 құрамына Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, SDU University, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті және С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Физика - Информатика» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	SDU University	1/8	1 / 9	3/8
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	5/8	*	*
3	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	8/8	*	*
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	2/8	3 / 9	5/8
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	*	6 / 9	6/8
6	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	-	2 / 9	2/8
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7/8	7 / 9	4/8
8	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	4/8	4 / 9	1/8
9	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	9 / 9	7/8
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	3/8	5 / 9	*
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	-	8/8

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Физика - Информатика» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында SDU University және С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: 1 орынды SDU University сақтап қалды да, 2 орынды Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университетінің орнын басты. 2025 жылы Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті көшбасшы болып бой көтерді. Екі жыл бойы Орталық Азия Инновациялық Университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Физика - Информатика» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті және Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Физика - Информатика» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	SDU University	6В01503 Физика-Информатика
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01509-Физика және Информатика
3	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01509- Физика және информатика мұғалімі
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01509-Физика-Информатика
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01505 Физика-Информатика
6	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01505-Физика-информатика
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01504-Физика-информатика
8	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01510 Физика-Информатика (көптілді оқыту)
9	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01507 - Физика - информатика
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01510 Физика-информатика мұғалімін даярлау
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01522 Физика - Информатика

6В053 Физикалық және химиялық ғылымдар даярлау бағыты
В054 Физика білім беру бағдарламасы тобы
«Физика (ғылым)» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Физика (ғылым)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 14 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8	**5,00**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	3	**2,50**
3.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3	**2,50**
4.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3	**2,50**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	**2,50**
6.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	3	**2,50**
7.	Торайғыров университеті	3	**2,50**
8.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	**2,00**
9.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	2	**2,00**
10.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	**1,50**
11.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	**1,50**

12.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	1	**1,50**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	**1,50**
14.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтиже берген: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені оның білім беру бағдарламасы жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	29	3947	**4,99**
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	17	1222	**3,82**
3.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	5	585	**2,80**

4.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	1	108	**2,45**
5.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3	336	**2,28**
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	14	696	**2,23**
7.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	2	180	**1,99**
8.	Торайғыров университеті	3	257	**1,97**
9.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	144	**1,74**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	5	357	**1,65**
11.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	264	**1,31**
12.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	4	193	**1,26**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	**0,00**
14.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7	2	**5,00**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	2	**4,64**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6	0	**2,14**
4.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	4	0	**1,43**
5.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3	0	**1,07**
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	0	**1,07**
7.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2	0	**0,71**
8.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	0	**0,71**
9.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	2	0	**0,71**
10.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2	0	**0,71**
11.	Торайғыров университеті	2	0	**0,71**
12.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	**0,00**
13.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	0	**0,00**
14.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті және Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру

бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Физика (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысатын 14 ЖЖОКБҰ-ның 14-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	ACQUIN	**5,00**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	IAAR	**3,57**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	IAAR	**3,57**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	IAAR	**2,55**
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	CAAAE	**2,55**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	**2,55**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	IAAR	**2,55**
8.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	CAAAE	**2,55**
9.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	IQAA	**2,55**
10.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	IQAA	**2,55**
11.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	НКЦА (NKCA)	**2,55**
12.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	IQAA	**2,55**
13.	Торайғыров университеті	CAAAE	**2,55**
14.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	**2,55**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

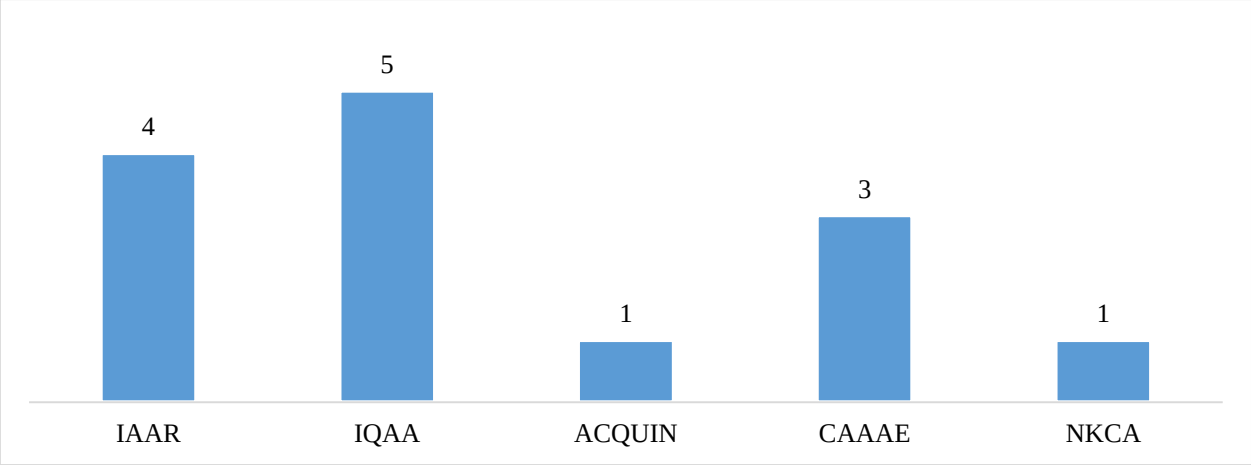

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 14 ББ-ның 5-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7,40	**3,70**
2.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7,40	**3,70**
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,30	**3,65**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7,20	**3,60**
5.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	7,10	**3,55**
6.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	7,10	**3,55**
7.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7,00	**3,50**
8.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7,00	**3,50**
9.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	7,00	**3,50**
10.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	7,00	**3,50**
11.	Торайғыров университеті	7,00	**3,50**
12.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6,90	**3,45**
13.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6,80	**3,40**
14.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6,50	**3,25**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті және А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	82	4	**5,00**
2.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	228	1	**0,70**
3.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	14	1	**0,64**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	642	1	**0,19**
5.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	173	0	**0,00**
6.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	216	0	**0,00**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	111	0	**0,00**
8.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	125	0	**0,00**
9.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	79	0	**0,00**

10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	242	0	**0,00**
11.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	35	0	**0,00**
12.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	40	0	**0,00**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	177	0	**0,00**
14.	Торайғыров университеті	61	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті жоғары көрсеткішті көрсетті:.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	«ФИЗИКА» пәні бойынша техникалық мамандықтардың	**5,00**

		студенттеріне арналған электронды практикумын құру	

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	14	7	50,0	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	56	20	35,7	**3,57**
3.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6	2	33,3	**3,33**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	40	9	22,5	**2,25**
5.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	12	2	16,7	**1,67**

6.	Торайғыров университеті	13	2	15,4	**1,54**
7.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	52	6	11,5 %	**1,15**
8.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	43	4	9,3	**0,93**
9.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	158	14	8,9	**0,89**
10.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	13	1	7,7	**0,77**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	105	5	4,8	**0,48**
12.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	25	1	4,0	**0,40**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	15	0	0,0	**0,00**
14.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	7	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 559 болса, оның ішінде 73 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 16% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	90,7	**3,24**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	84,9	**3,03**

3.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	77,6	**2,77**
4.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	76,1	**2,72**
5.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	76,3	**2,72**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	75,0	**2,68**
7.	Торайғыров университеті	74,1	**2,65**
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	74,0	**2,64**
9.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	73,0	**2,61**
10.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	71,7	**2,56**
11.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	70,8	**2,53**
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	66,1	**2,36**
13.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	62,7	**2,24**
14.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	61,2	**2,18**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 74 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1.	Торайғыров университеті	125	5	4,0	**5,00**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	190	7	3,7	**4,61**
3.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	40	1	2,5	**3,13**
4.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	216	5	2,3	**2,89**
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	642	10	1,5	**1,95**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	111	1	0,9	**1,13**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	125	1	0,8	**1,00**
8.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	242	1	0,4	**0,52**
9.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	173	0	0,0	**0,00**
10.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	98	0	0,0	**0,00**
11.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	79	0	0,0	**0,00**
12.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	35	0	0,0	**0,00**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	177	0	0,0	**0,00**
14.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	174	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Физика(ғылым)» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 1,3% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: Торайғыров университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	**5,00**
2.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	10978	14	**4,54**
3.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	5806	15	**4,46**
4.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**4,16**
5.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	11391	16	**3,99**
6.	Торайғыров университеті	511	8878	17	**3,76**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	7979	17	**3,74**
8.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	**3,46**
9.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19	**3,41**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	**3,41**
11.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	**3,34**
12.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	**3,31**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	**2,45**
14.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277	8758	32	**2,07**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74,0	**5,00**
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61,4	**4,15**
3.	Торайғыров университеті	511	299	58,5	**3,95**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502,	57,6	**3,89**
5.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	396	51,9	**3,51**
6.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42,3	**2,85**

7.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277	117	42,2	**2,85**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**2,79**
9.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38,4	**2,59**
10.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	35,9	**2,42**
11.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396	140	35,4	**2,39**
12.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	158	34,6	**2,34**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	236	34,0	**2,29**
14.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31,6	**2,13**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 45% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Торайғыров университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419,00	**5,00**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345,00	**3,08**
3.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547,00	**2,09**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401,00	**2,07**
5.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075,00	**1,84**
6.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181,00	**1,75**
7.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979	7359,00	**1,46**
8.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	8758	6855,00	**1,41**
9.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	10978	5783,00	**1,30**
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,28**
11.	Торайғыров университеті	8878	5092,00	**1,23**
12.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800,00	**1,10**
13.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5806	3511,00	**1,07**
14.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде

оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	**4,48**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	**3,59**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221,1	**3,33**
5.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	**3,21**
6.	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	518832,2	**2,88**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**2,73**
8.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	**2,58**
9.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515,0	**2,35**
10.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	**1,95**
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	428287,3	**1,90**
12.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490,2	**1,29**
13.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	390454,0	**1,08**
14.	Торайғыров университеті	380524,9	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Физика (ғылым)» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 505247,5 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707 984,0 теңге, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті – 673 821,9 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

2-диаграмма. «Физика (ғылым)» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

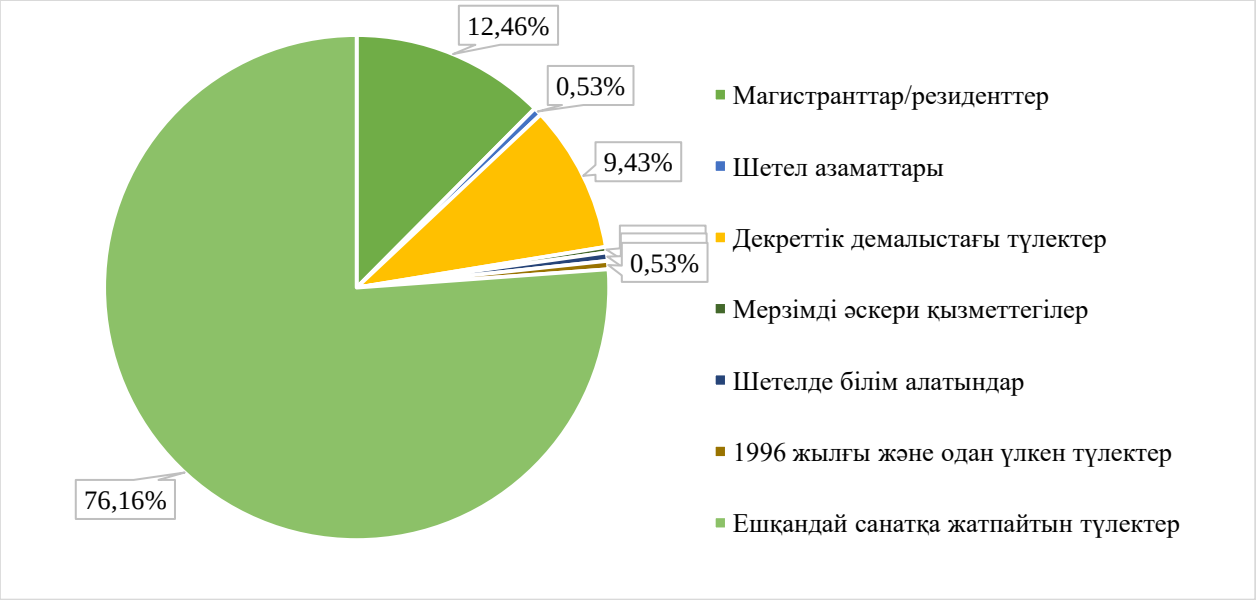

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 562 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 53; мерзімді әскери қызметке шақырылғандар – 2; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 70; шетелде білім алатын түлектер – 3; шетел азаматтары – 3; 1996 жылғы және одан үлкен – 3; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер -428.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	43	98%	91%	7%	**4,67**
2.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	36	100%	86%	14%	**4,58**
3.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	149	87%	87%	0%	**4,36**
4.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	21	95%	81%	14%	**4,33**

5.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9	100%	78%	22%	**4,33**
6.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	74	95%	76%	19%	**4,16**
7.	Торайғыров университеті	12	100%	58%	42,%	**3,75**
8.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	11	91%	64%	27%	**3,73**
9.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	27	86%	67%	19%	**3,70**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	42	81%	69%	12%	**3,69**
11.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	8	88%	63%	25%	**3,63**
12.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	13	77%	69%	8%	**3,62**
13.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	7	72%	29%	43%	**2,29**
*	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	0	0%	0%	0%	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Физика (ғылым)» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 90% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті. Соңғы позицияларда Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты болды, онда жұмысқа орналасу деңгейі 78%-дан төмен.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

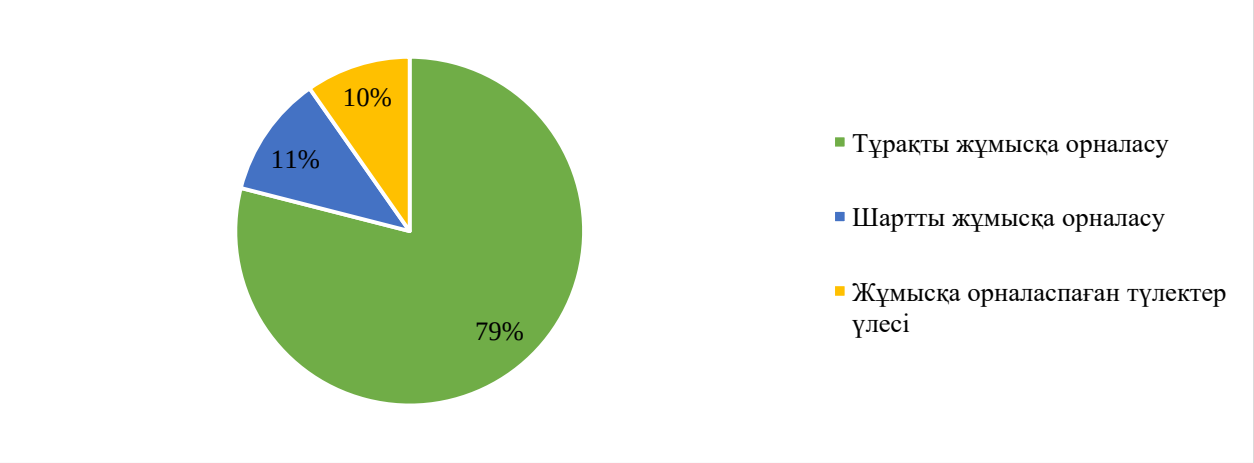

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 79%-ы тұрақты, ал 11%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 10%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	75%	75%	100%
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	100%	88%	91%
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	91%	94%	98%
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	93%	79%	87%
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	91%	75%	88%
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	83%	100%	95%
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	-	71%	77%
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	88%	100%	100%
9	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	100%	54%	81%
10	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	43%	72%
11	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	77%	-	*
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	82%	65%	86%
13	Торайғыров университеті	100%	100%	100%
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	96%	69%	95%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты, Торайғыров университеті. Ал көрсеткіштері төмендеген мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

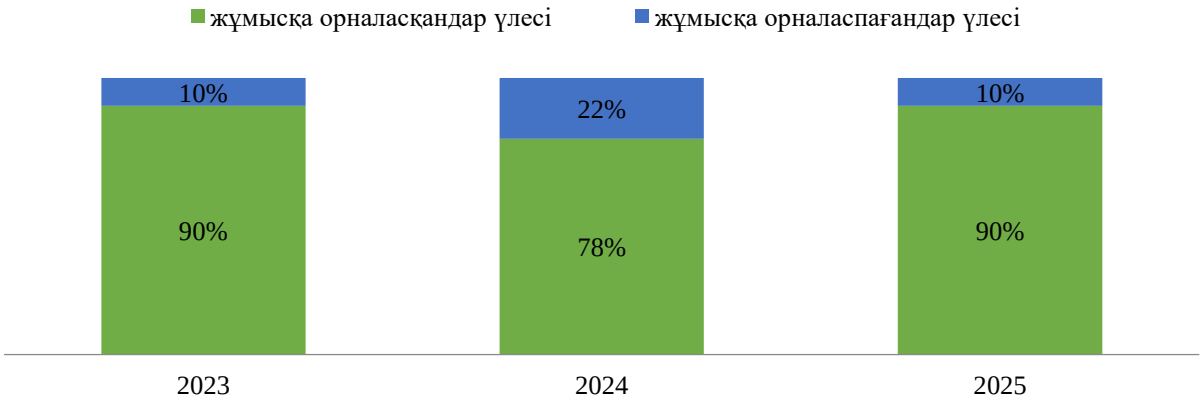

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 90%, 2024 жылы - 78%, ал 2025 жылы - 90% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1,89	**4,60**
2.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2,00	**4,55**
3.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз	2,00	**4,55**

	инновациялық институты		
4.	Торайғыров университеті	2,08	**4,51**
5.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,10	**4,50**
6.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2,20	**4,45**
7.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,35	**4,39**
8.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2,60	**4,27**
9.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2,65	**4,25**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	2,65	**4,25**
11.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2,67	**4,24**
12.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2,89	**4,14**
13.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4,13	**3,58**
*	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

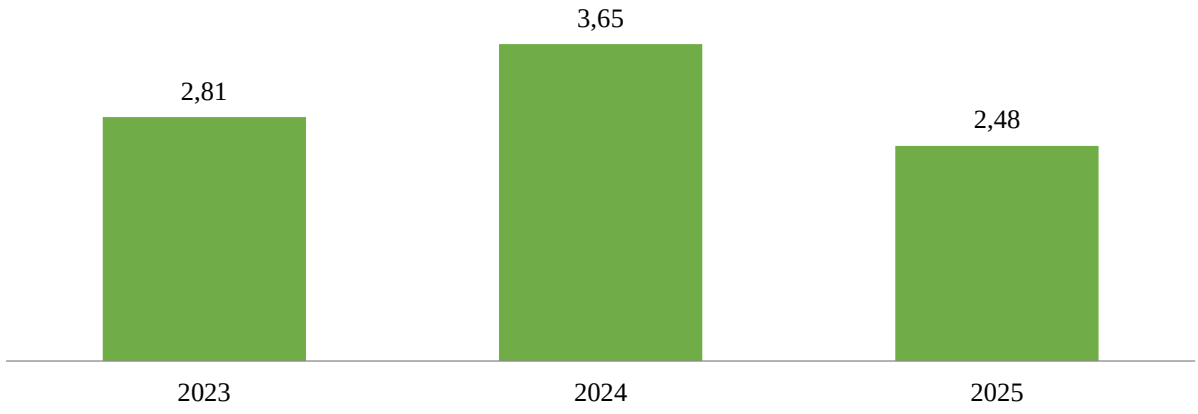

5-диаграмма еңбек нарығында «Физика (ғылым)» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,81 айды, 2024 жылы 3,65 айды, ал 2025 жылы 2,48 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	210674,5	**5,00**
2.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	210778,5	**4,84**
3.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	222898,0	**4,78**
4.	Торайғыров университеті	170658,2	**4,28**
5.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	157831,1	**3,99**
6.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	156128,6	**3,94**
7.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	145042,5	**3,75**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	159745,5	**3,72**
9.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	120944,0	**3,37**
10.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	108905,5	**3,13**
11.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	106786,3	**2,94**
12.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	97611,0	**2,90**
13.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	85000,0	**2,45**

*	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Торайғыров университеті. Ең төменгі көрсеткішті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті көрсетті.

2. Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Физика (ғылым)» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Физика (ғылым)» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05304 - Физика	3,723	1/13
2.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05304 Физика	3,599	2/13
3.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05304 Физика	3,360	3/13
4.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В05301-Физика	3,197	4/13
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В05302-Физика	3,088	5/13
6.	Торайғыров университеті	6В05301 Физика	3,064	6/13
7.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В05302-Физик-зерттеуші	3,057	7/13
8.	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05310 Физика	3,054	8/13
9.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік	6В05301 Физика	3,036	9/13

	университеті			
10.	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В05301 Физика	2,903	10/13
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В05348 Физика	2,824	11/13
12.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В05311 Физика	2,743	12/13
13.	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В05302 Физика	2,303	13/13
*	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В05308 Астрономия және қашықтықтан зерттеу әдістері	1,025	0

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Физика (ғылым)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-5 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті және Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Физика (ғылым)» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	11/12	7 / 12	4/13
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	2/12	6 / 12	7/13
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3/12	2 / 12	1/13
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	5/12	5 / 12	5/13
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1/12	1 / 12	2/13
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6/12	3 / 12	3/13
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	-	8 / 12	10/13
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9/12	4 / 12	9/13
9	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	7/12	11 / 12	11/13
10	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	12 / 12	13/13
11	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	10/12	10 / 12	12/13
12	Торайғыров университеті	4/12	*	6/13
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8/12	9 / 12	8/13
*	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	-	-	0/0

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Физика (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті және Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің орнын алды. 2025 жылы көшбасшылар өзгеріссіз қалды. Екі жыл бойы Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Физика (ғылым)» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Физика (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В05301-Физика
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В05302-Физик-зерттеуші
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05304 - Физика
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В05302-Физика
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05304 Физика
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05304 Физика
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В05301 Физика
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В05301 Физика
9	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В05348 Физика
10	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В05302 Физика
11	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В05308 Астрономия және қашықтықтан зерттеу әдістері
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В05311 Физика
13	Торайғыров университеті	6В05301 Физика
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05310 Физика

6В015 Жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдер даярлау бағыты
В010 Физика мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы
«Физика (білім беру)» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Физика (білім беру)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 15 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша)

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	10	**5,00**
2.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8	**4,20**
3.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	5	**3,00**
4.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	5	**3,00**
5.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	5	**3,00**
6.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	4	**2,60**
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	**2,60**
8.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	**2,60**
9.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	**2,60**
10.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	**2,20**

11.	Астана халықаралық университеті	3	**2,20**
12.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	2	**1,80**
13.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	**1,40**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	1	**1,40**
15.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	8	1326	**3,58**
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13	922	**3,56**
3.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2	334	**2,61**
4.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6	459	**2,06**
5.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	12	774	**1,98**
6.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	2	180	**1,80**
7.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	16	1231	**1,75**
8.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	4	298	**1,73**
9.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	264	**1,59**
10.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	4	237	**1,29**
11.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	4	162	**0,93**
12.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3	126	**0,74**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	0	**0,00**
14.	Астана халықаралық университеті	0	0	**0,00**
15.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	0	0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені

ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7	2	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4	2	**3,93**
3.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	0	**1,43**
4.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3	0	**1,07**
5.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	3	0	**1,07**
6.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2	0	**0,71**
7.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	0	**0,71**
8.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2	0	**0,71**
9.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1	0	**0,36**
10.	Астана халықаралық университеті	1	0	**0,36**
11.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	**0,00**
12.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	0	0	**0,00**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	0	0	**0,00**
14.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	0	0	**0,00**
15.	Семей қаласының Шәкәрім	0	0	**0,00**

	атындағы университеті			

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Физика (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысатын 15 ЖЖОКБҰ-ның 14-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	НКЦА (NKCA)	**5,00**
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	IAAR	**3,57**
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	**3,57**
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	IAAR	**3,57**
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	IAAR	**3,57**
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	НКЦА (NKCA)	**3,57**
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	**3,57**
8	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	IQAA	**3,57**
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	**3,57**
10	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	IQAA	**3,57**
11	Астана халықаралық университеті	ARQA	**3,57**
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	IAAR	**3,57**
13	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	ARQA	**3,57**
14	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	IQAA	**3,57**
15	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	-	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 14 ББ-ның 6-ы IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	7,70	**3,85**
2.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7,40	**3,70**
3.	Астана халықаралық университеті	7,20	**3,60**
4.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7,00	**3,50**
5.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6,90	**3,45**
6.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6,80	**3,40**
7.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6,00	**3,00**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	5,60	**2,80**
9.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	5,50	**2,75**
10.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	5,40	**2,70**
11.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	5,00	**2,50**
12.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	4,90	**2,45**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	4,80	**2,40**
14.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік	4,80	**2,40**

	университеті		
15.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	4,30	**2,15**

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	5	77	**5,00**
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	125	**1,85**
3.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	2	104	**1,48**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	70	**1,10**
5.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	285	**0,54**
6.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	294	**0,52**
7.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	187	**0,41**
8.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	0	40	**0,00**
9.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	47	**0,00**

10.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	0	69	**0,00**
11.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	0	55	**0,00**
12.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	0	130	**0,00**
13.	Астана халықаралық университеті	0	89	**0,00**
14.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	0	65	**0,00**
15.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	0	69	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткішті көрсетті: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	Физика тарихы	**5,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	10	7	70,0	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	26	14	53,8	**3,85**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік	16	8	50,0	**3,57**

	университеті				
4.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	15	7	46,7	**3,33**
5.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	10	4	40,0	**2,86**
6.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	8	3	37,5	**2,68**
7.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	19	7	36,8	**2,63**
8.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	8	2	25,0	**1,79**
9.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	13	3	23,1	**1,65**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	24	5	20,8	**1,49**
11.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	1	20,0	**1,43**
12.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	60	9	15,0	**1,07**
13.	Астана халықаралық университеті	7	0	0,0	**0,00**
14.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11	0	0,0	**0,00**
15.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	43	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 275 болса, оның ішінде 70 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 29,3% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	115,9	**4,14**
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	113,5	**4,05**
3.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	110,5	**3,95**
4.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	108,7	**3,88**
5.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	88,3	**3,82**
6.	Астана халықаралық университеті	98,4	**3,52**
7.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	97,9	**3,50**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	94,7	**3,38**
9.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	91,8	**3,28**
10.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	91,3	**3,26**
11.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	90,7	**3,24**
12.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	106,9	**3,15**
13.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	87,3	**3,12**
14.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	85,8	**3,06**
15.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	85,2	**3,04**

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 98 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	285	59	20,7	**5,00**
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	294	35	12,0	**2,88**
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	187	17	9,0	**2,20**
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	70	2	2,8	**0,69**
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	55	1	1,8	**0,44**
8	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	104	1	0,9	**0,23**
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	125	1	0,8	**0,19**
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	40	0	0,0	**0,00**
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	47	0	0,0	**0,00**
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	69	0	0,0	**0,00**
10	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	130	0	0,0	**0,00**
11	Астана халықаралық университеті	89	0	0,0	**0,00**
13	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	65	0	0,0	**0,00**
14	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	77	0	0,0	**0,00**
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	69	0	0,0	**0,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Физика (білім беру)» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 6,8% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	10978	14	**5,00**
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	**4,58**
3.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	11391	20	**4,39**
4.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1379	25914	19	**3,83**
5.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	**3,67**
6.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	**3,65**
7.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7902	20	**3,60**
8.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	6524	21	**3,43**
9.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	**3,42**
10.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	355	7781	22	**3,28**
11.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	11566	23	**3,16**
12.	Астана халықаралық университеті	426	9888	23	**3,10**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	**2,70**
14.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	**2,66**
15.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	10645	36	**1,99**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 14 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1379	1014	74,0	**5,00**
2.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	62,5	**4,25**
3.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58,5	**3,98**
4.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	57,6	**3,91**

5.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	355	198	55,8	**3,79**
6.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	763	396	51,9	**3,53**
7.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	253	49,8	**3,39**
8.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	148	47,6	**3,24**
9.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	268	47,2	**3,21**
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4	**2,81**
11.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	118	40,1	**2,73**
12.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38,4	**2,61**
13.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	35,9	**2,44**
14.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	236	34,0	**2,31**
15.	Астана халықаралық университеті	426	105	24,6	**1,68**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 50% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838,00	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419,00	**4,86**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345,00	**3,00**
4.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	7781	15879,00	**2,28**
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401,00	**2,03**
6.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063,00	**2,00**
7.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181,00	**1,72**
8.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7902	9411,00	**1,65**
9.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566	9097,00	**1,62**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	10978	5783,00	**1,29**
11.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563,00	**1,27**
12.	Астана халықаралық университеті	9888	5310,00	**1,25**
13.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	10645	4138,00	**1,13**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524	3966,00	**1,12**
15.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779,00	**1,00**

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	**5,00**
2.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	**4,49**
3.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884,4	**4,44**
4.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045,0	**3,60**
5.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221,1	**3,35**
6.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	**3,33**
7.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	423584,5	**3,07**
8.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	**2,76**
9.	Астана халықаралық университеті	542465,8	**2,63**
10.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	428287,3	**1,94**
11.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және	540526,2	**1,74**

	инжиниринг университеті		
12.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388153,2	**1,51**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490,2	**1,34**
14.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	536553,5	**1,22**
15.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	400289,3	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Физика (білім беру)» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 520 699 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707984 теңге, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті – 673822 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «Физика ((білім беру))» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

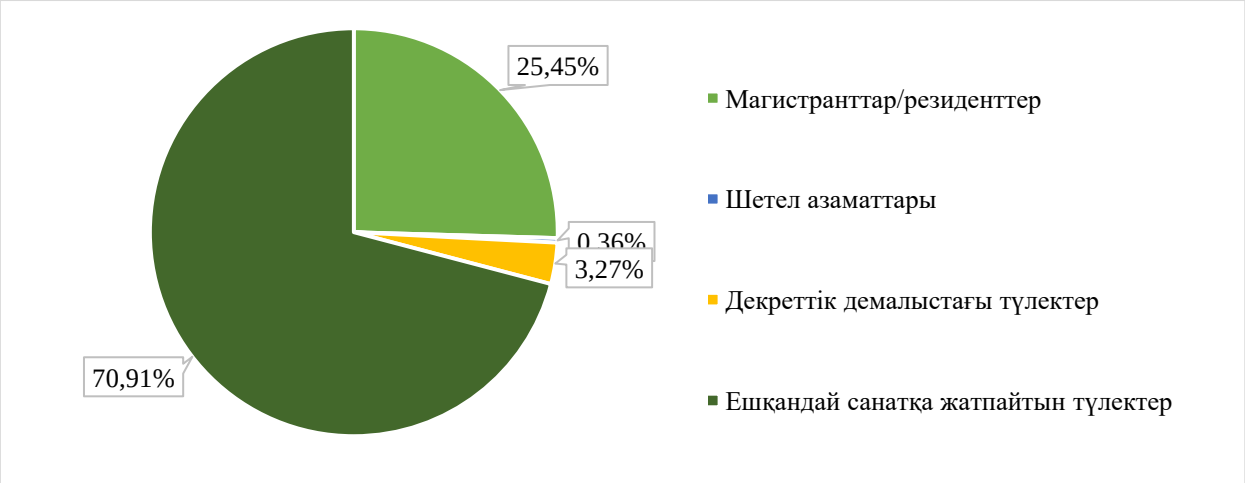

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 275 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 9; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 70; шетел азаматтары – 1; 1995 жылғы және одан үлкен – 23; ешқандай санатқа жатпайтын түлектер-195.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	19	95%	95%	0%	**4,74**
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	14	93%	93%	0%	**4,64**
3.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	11	91%	91%	0%	**4,55**
4.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	17	94%	88%	6%	**4,53**
5.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	10	100%	80%	20%	**4,40**
6.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	51	84%	84%	0%	**4,22**

7.	Астана халықаралық университеті	6	83%	83%	0%	**4,17**
8.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	5	80%	80%	0%	**4,00**
9.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6	100%	67%	33%	**4,00**
10.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	16	81%	75%	6%	**3,88**
11.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	8	100%	63%	37%	**3,88**
12.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	100%	60%	40%	**3,80**
13.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11	73%	73%	0%	**3,64**
14.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	9	78%	67%	11%	**3,56**
15.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	9	78%	67%	11%	**3,56**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

15-кестеге сәйкес, «Физика (білім беру)» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 88% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті. Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Өзбкәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті. Олардың түлектерінің жұмысқа орналасу деңгейі 90%-дан асады. Соңғы позицияларда М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетіболды, онда жұмысқа орналасудың жалпы пайызы 80%-дан төмен.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

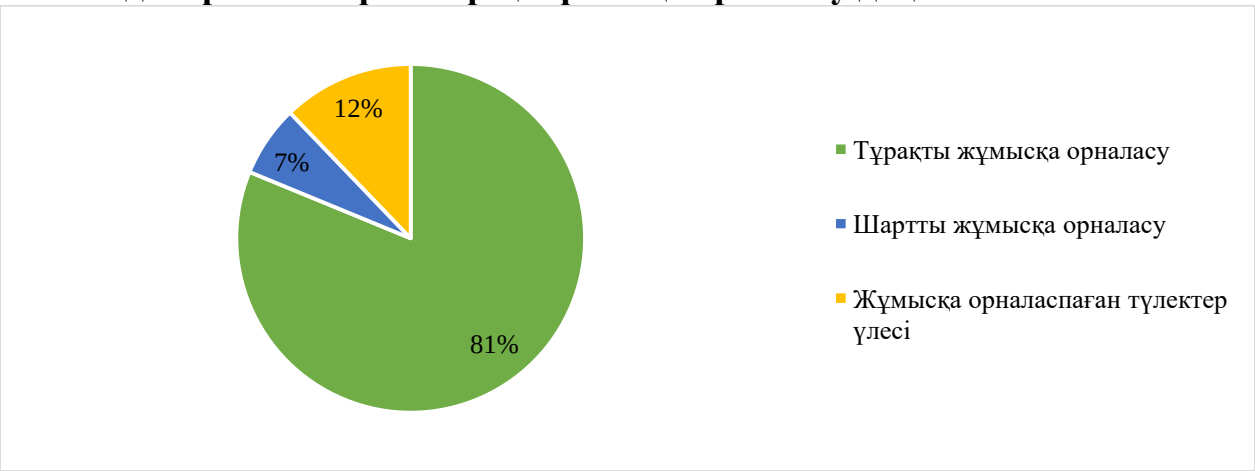

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 81%-ы тұрақты, ал 7%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 12%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	95%	80%	91%
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	80%	90%	100%
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	-	78%
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	100%	80%	95%
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	96%	75%	80%
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	94%	79%	84%
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	94%	88%	93%
8	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	83%	92%	100,%
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	67%	59%	78%
10	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	81%	77%	94%
11	Астана халықаралық университеті	-	100%	83%
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	96%	92%	73%
13	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	*	-	81%
14	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	*	73%	100%
15	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	*	100%	100%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі ЖЖОКБҰ көрсеткіштері жақсарған: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті. Ал көрсеткіштердің төмендеуі Астана халықаралық университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз университетінде байқалды.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

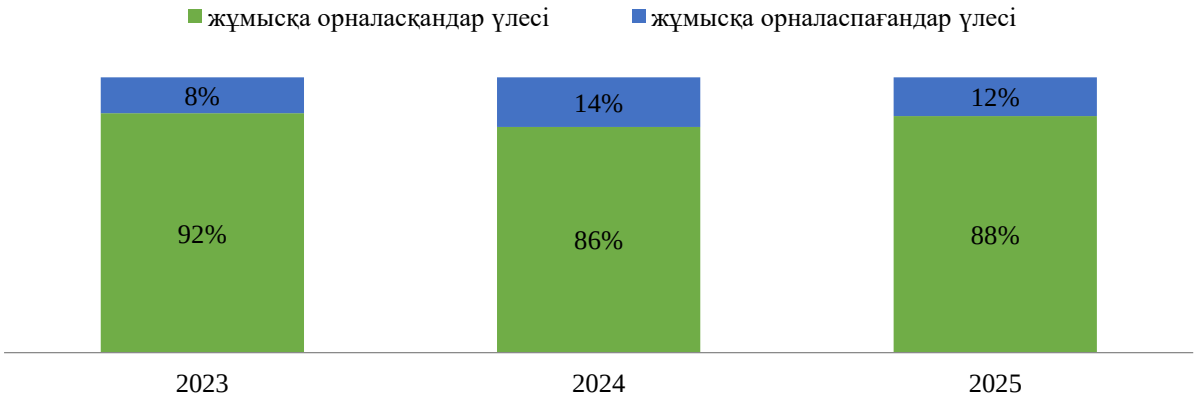

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 92%, 2024 жылы - 86%, ал 2025 жылы - 88% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1,60	**4,73**
2.	Астана халықаралық университеті	1,67	**4,70**
3.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	1,78	**4,65**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,00	**4,55**
5.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2,14	**4,48**
6.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік	2,17	**4,47**

	университеті		
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	2,29	**4,42**
8.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2,29	**4,42**
9.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2,38	**4,38**
10.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2,43	**4,35**
11.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2,50	**4,32**
12.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,50	**4,32**
13.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	2,50	**4,32**
14.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	2,90	**4,14**
15.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	4,50	**3,41**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Астана халықаралық университеті, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

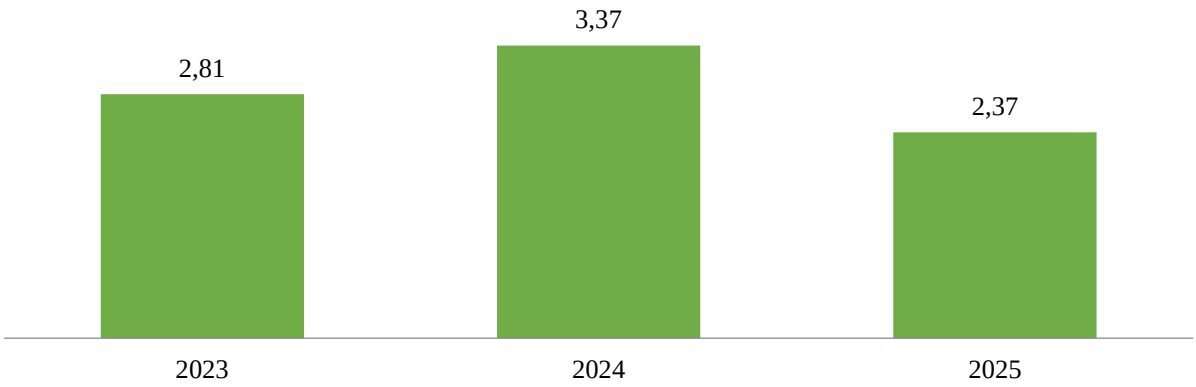

5-диаграмма еңбек нарығында «Физика (білім беру)» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,81 айды, 2024 жылы 3,37 айды, ал 2025 жылы 2,37 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1.	Астана халықаралық университеті	316167,5	**5,00**
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	307763,1	**4,85**
3.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	244575,8	**4,27**
4.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	247699,4	**4,22**
5.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	228680,6	**3,74**
6.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	239632,5	**3,46**
7.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	237359,5	**3,38**
8.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	221984,4	**3,31**
9.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	258856,4	**3,26**
10.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	201724,4	**2,70**
11.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	174964,6	**2,40**
12.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	142347,9	**2,05**
13.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	127145,4	**1,58**
14.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік	125176,7	**1,32**

	Қазақстан педагогикалық университеті		
15.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	102120,0	**1,00**

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Астана халықаралық университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті. Ең төменгі көрсеткішті Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Физика (білім беру)» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Физика (білім беру)» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1.	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В01510 - Физика мұғалімдерін даярлау	3,715	1/15
2.	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01503-Физика	3,627	2/15
3.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01504-Физика	3,406	3/15
4.	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6В01508-Физика (IP)	3,275	4/15
5.	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01504 Физика (IP)	3,203	5/15
6.	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В01514 Физика (IP)	3,147	6/15
7.	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01512-Физика (IP)	3,120	7/15
8.	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-	6В01520-Физика (IP)	3,023	8/15

	Түрік университеті			
9.	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01518-Физика ІР	3,009	9/15
10.	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В01582- Физика мұғалімдерін даярлау	2,998	10/15
11.	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В1502- Физика мұғалімі	2,998	11/15
12.	Астана халықаралық университеті	6В01505 Физика	2,982	12/15
13.	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01502 Физика мұғалімдерін даярлау	2,881	13/15
14.	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01514- Физика (ІР)	2,801	14/15
15.	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01502 Физика мұғалімдерін даярлау	2,453	15/15

19-кестеде «Физика (білім беру)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-5 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті және Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Физика (білім беру)» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	5/15	6 / 15	7/15
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	13/15	13 / 15	11/15
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	-	-	9/15
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2/15	1 / 15	1/15
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	8/15	9 / 15	3/15
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7/15	7 / 15	5/15
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	10/15	2 / 15	2/15
8	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6/15	4 / 15	4/15
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	14/15	15 / 15	10/15
10	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	15/15	12 / 15	8/15
11	Астана халықаралық университеті	-	*	12/15
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	4/15	10 / 15	14/15

13	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	-	-	15/15
14	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	*	*	6/15
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	*	14 / 15	13/15
16	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1/15	5/15	-
17	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	3/15	3/15	-

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды.*

— - рейтингке қатыспаған.

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Физика (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті болды. 2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің орнын алды. 2025 жылы ББ рейтигіне шығарылымның жоқтығына байланысты А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті мен І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті қатыса алмады. 2025 жылы көшбасшылар өзгеріссіз қалды. 3 орынға Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті жайғасты. Үш жыл бойы Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті, Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті және Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университетсоңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Физика (білім беру)» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Физика » ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01512-Физика (IP)
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В1502- Физика мұғалімі
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01518-Физика IP
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В01510 - Физика мұғалімдерін даярлау
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01504-Физика
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01504 Физика (IP)
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01503-Физика
8	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6В01508-Физика (IP)
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В01582- Физика мұғалімдерін даярлау
10	Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық Қазақ-Түрік университеті	6В01520-Физика (IP)
11	Астана халықаралық университеті	6В01505 Физика
12	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01514- Физика (IP)
13	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01502 Физика мұғалімдерін даярлау
14	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В01514 Физика (IP)
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01502 Физика мұғалімдерін даярлау

6В041 Бизнес және басқару даярлау бағыты
В044 Менеджмент және басқару білім беру бағдарламасы тобы
«Әлемдік экономика» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын
бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Әлемдік экономика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 2 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша).

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Esil University	11	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Esil University жетекші орынға ие болды, өйткені оның білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы

тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Esil University	8	450	3,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2	151	3,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ-да құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар екендігі анықталды.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да

ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Esil University	6	1	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	0	0,42

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Esil University жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Әлемдік экономика» ББ бойынша рейтингке қатысатын 2 ЖЖОКБҰ-ның 2-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Esil University	IAAR	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	IAAR	3,57

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша Esil University алдыңғы қатардан көрінді:.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

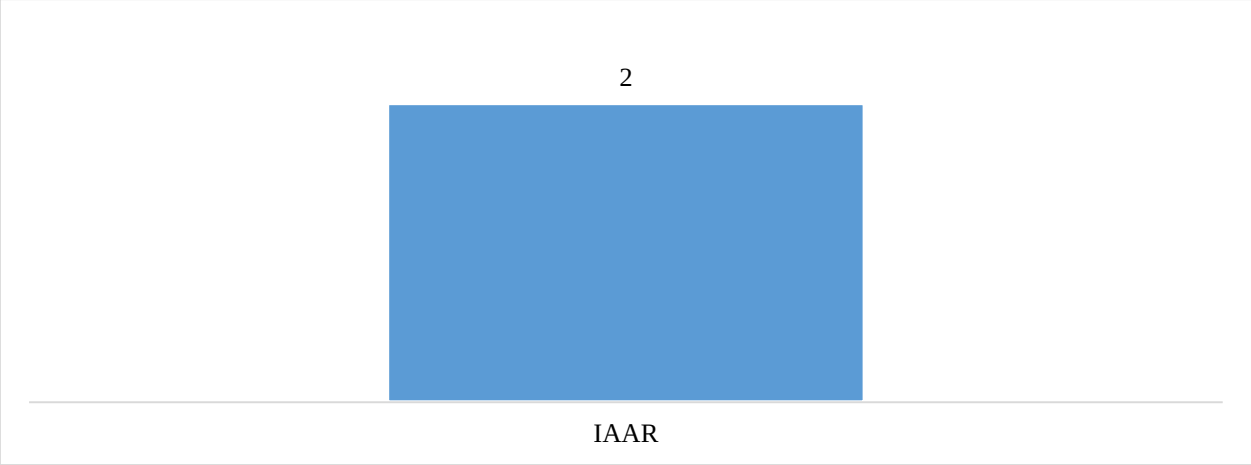

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 2 ББ-ның 2-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	8,00	4,00
2	Esil University	8,00	4,00

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес ЖЖОКБҰ бірдей балл иеленді.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	38	3	5,00
2	Esil University	39	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, академиялық ұтқырлық Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде анықталды.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 7-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	9	4	44	5,00
2	Esil University	10	1	10	1,13

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 19 болса, оның ішінде 5 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 26,3% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орынға тиесілі: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

8-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	90	3,23
2	Esil University	62	2,21

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

8-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 76 балды құраған.

Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетін таңдаған.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

9-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	38	9	24	5,00
2	Esil University	39	1	2,5	0,54

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде шетелдік студенттердің «Әлемдік экономика» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 13% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	5,00
2	Esil University	162	4562	28	2,32

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61	5,00
2	Esil University	162	88	54	4,42

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 61% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде жұмыс істейді.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547	5,00
2	Esil University	4562	8958	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жоғары нәтиже көрсетті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584 039	5,00
2	Esil University	410 392	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Әлемдік экономика» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 497 215 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті – 584 039 теңге көрсеткішін көрсетті.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «Әлемдік экономика» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

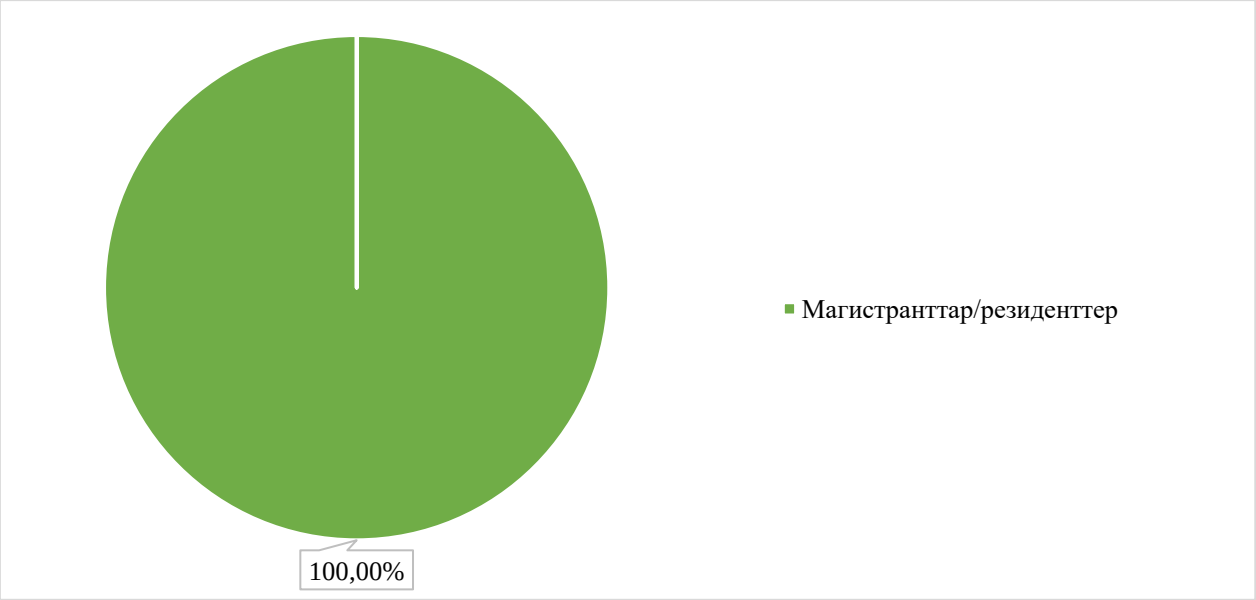

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 19 адамды құрады, оның ішінде: магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 5.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	5	100%	60%	40%	3,80
2	Esil University	10	80%	60%	20%	3,40

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

15-кестеге сәйкес, «Әлемдік экономика» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 90% құрады. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі 100%. Ал, Esil University жұмысқа орналасудың жалпы пайызы 80% құрады.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

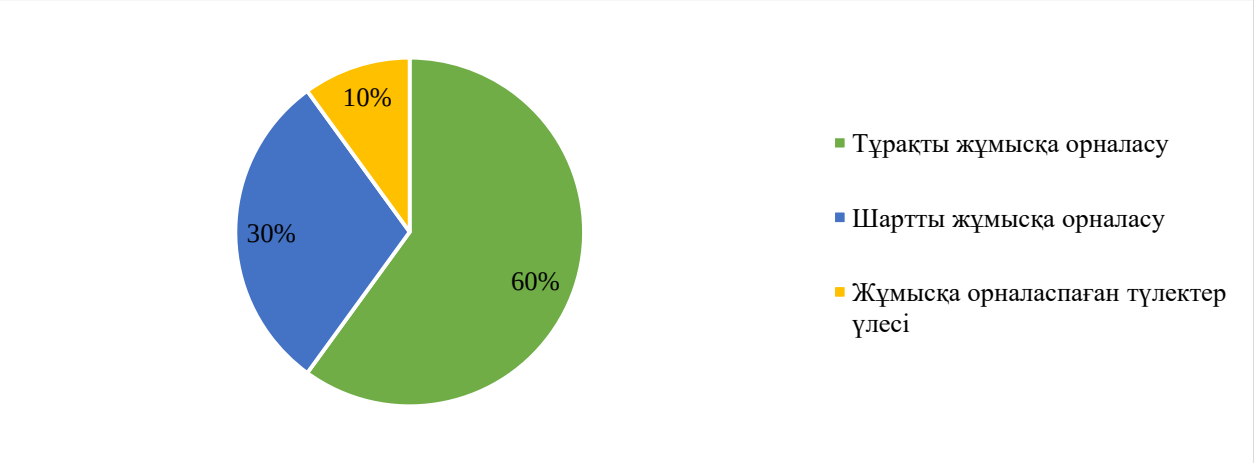

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 60%-ы тұрақты, ал 30%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 10%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	83%	94%	100%
2	Esil University	76%	63%	80%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің көрсеткіштері жақсарған.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

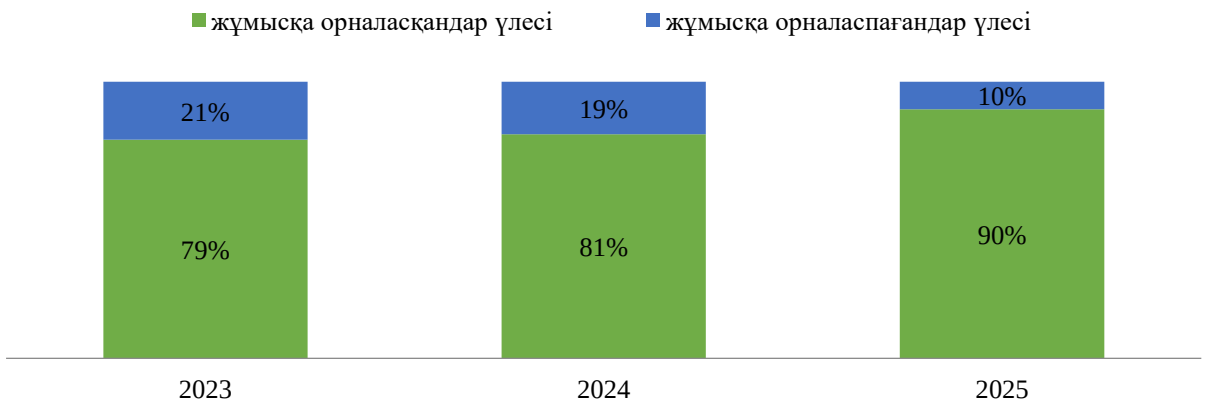

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы

критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 79%, 2024 жылы - 81%, ал 2025 жылы - 90% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1,67	4,70
2	Esil University	3,63	3,81

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

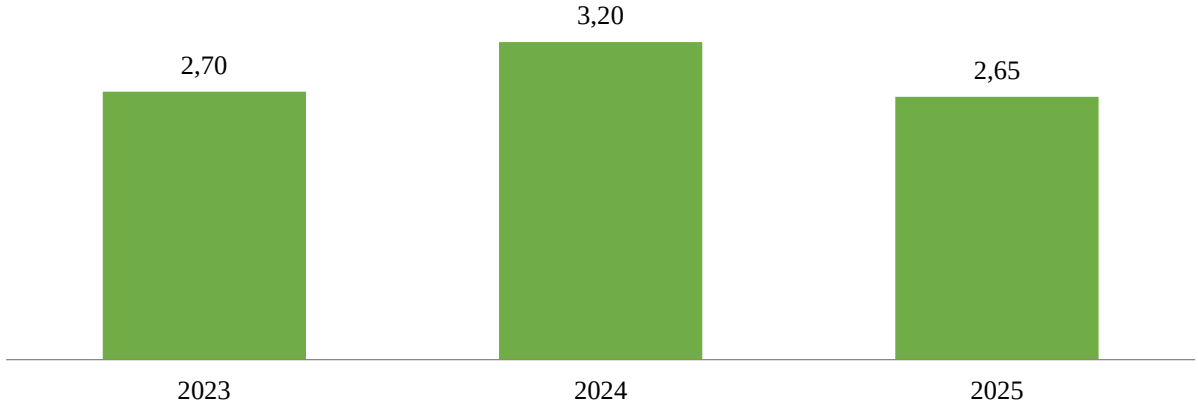

5-диаграмма еңбек нарығында «Әлемдік экономика» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,70 айды, 2024 жылы 3,20 айды, ал 2025 жылы 2,65 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	141 073	5,00
2	Esil University	100 000	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшы: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. Төменгі көрсеткішті Esil University көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Әлемдік экономика» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Әлемдік экономика» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В04104 Әлемдік экономика	3,851	1/2
2	Esil University	6В04104 Әлемдік экономика	2,929	2/2

19-кестеде «Әлемдік экономика» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, алғашқы орынды Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті иемденді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Әлемдік экономика» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3/5	3/5	1/2
2	Esil University	4/5	5/5	2/2
3	«Тұран» университеті	1/5	1/5	-
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2/5	2/5	-

— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023 жылы «Тұран» университеті мен Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті алғашқы орындарға жайғасты. 2024 жыл алғашқы орындар бойынша оқу орындары өз орындарын сақтады. 2025 жылы «Тұран» университеті мен Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің 2024 жылы түлектерінің болмауына байланысты рейтингке қатыса алмады. 2025 жылы қатысқан екі оқу орыннан Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің көрсеткіштері жоғары болды.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Әлемдік экономика» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орнында түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Әлемдік экономика» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В04104 Әлемдік экономика
2	Esil University	6В04104 Әлемдік экономика